

רשומות לתולדות אישים וקהלות, אגרות ומסמכים
בהוצאת מכון 'זכרון' להנצחת יהדות הונגריה
בית 'חוג חתם סופר' שיכון ה'

רח' בית יוסף 11 בני ברק - דוא"ל: 3446@okmail.co.il

עלה 15

בס"ד. י"ג אד"א תשע"ו

בגליון:

ב חוט המשולש לממלכת כהנים - פישער

לתולדות המשפחות פישער הכהנים, רבי אלעזר לאזי כ"ץ מגאיטיין ובניו
- מהרב י.ב. הכהן פישער

יא משפחת טויסקי מוויטצען

רבי מנחם מענדל עקשטיין, משפחת חמיו-זקינר רבי צבי טויסקי, אבותיו
וצאצאיו - מהרב מ. שעהר / רבי יר"ט ליפמאן טויסקי

כג רבי יצחק צבי הלוי יונגרייז אב"ד קאשוי

לתולדותיו, קהלת קאשוי בתקופתו - מהרב ח.א. רייניץ

לח כולל מארמארוש - וויזניץ

פסק דין משנת תרס"ח מהב"ד בראשות ה'ערוגת הבושם', כרוז
מהערוה"ב בשולי הפס"ד, חשבון (בילאנץ) ממעות רמבעה"נ דכולל
מארמארוש

סא עוללות

משפחת גראסמאן-קורץ בליסקא - הרב ח.ש. פריעדלאנדער / משפחת
רייכמאן, רבי אלי' רייכמאן - הרב י. רייכמאן / רבי נתנאל לויער - הרב
ב.צ. גרינפעלד / משפחת מיטעלמאן (לויער) / משפחות פוקס, פרידמן
הכהן - הרב י.י. הכהן פרידמן / אנקדוטה על החת"ס - ח.ב. מרקוביץ /
רבי מאיר גאטליעב - הרב נ. עהרענרייך / רעק"א, נכד? האהל דוד - הרב
מ.ל. ווייזער / זיווגו השני של רבי עקיבא פישר - הרב ש. וויס / אבות
משפחת רבי משה גיישלאס - ש. באטשקאי / רבי אברהם דוב זינגער

הרב יעקב בער הכהן פישער - ברקלין נ.י.

חוט המשולש לממלכת כהנים – פישער

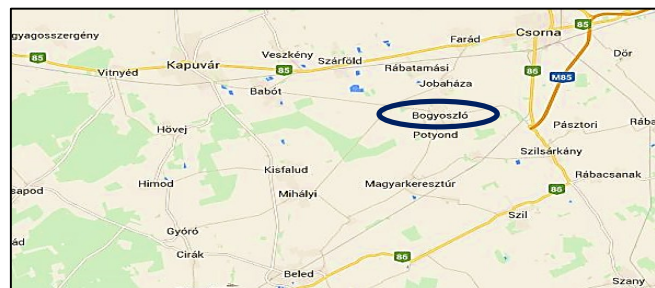
מבוא

משפחת הכהנים לבית פישער יוצאי הונגריה – משפחה חשובה היא, ממנה יצאה שלשלת מפוארה של יראי השם וחושבי שמו, ומהם מורי צדק בקהילות קדושות בישראל. לפי המקובל בקרב בני המשפחה "אבות המשפחה כהנים – פישער שמשו כרבנים ומרביצי תורה דורות רבים במדינות אשכנז לפני בואם להונגריא" (לשון ספר ממלכת כהנים, ב"ב תשנ"ד, עמ' ג הע' 3).

במאמרנו נסקור כמה ראשי בית אב למשפחה זו הידועות לנו ששרשיהן ממקום אחד יהלכון – מעיר בוג'יוסלו [Bogyoszló] במחוז שופרון בהונגריה עילית. בידנו היום ידיעה על ג' ענפים לאילנא ברבא הדין א) רבי israel – יחזקאל. ב) רבי יחיאל צבי. ג) רבי יהושע. אצל כל ענף רשמנו את המפורסמים יותר שביניהם, כדי

שיוכלו לזהות אותה ולידע במי המדובר, ואי"ה עוד חזון למועד לערוך רשימה מקיפה מכל יוצאי חלציהם.

הרשימה דלהלן מושתת ברובו על

מסמכי ורישומי העיירות בהונגרי' וצילומי מצבות, (תודתנו נתונה למר Sandor Baicskai). ניסינו ככל יכלתינו להציג רק עובדות מוצקות ומיוסדות כראוי על אדני פז, אמנם בהיות שהתמונה עדיין מעורפלת מדי לא משכנו ידינו גם מהשערות במקום שקרוב לוודאי שהכי הוה, וצינינו זאת במקומם.

ענף א

רבי Israel נולד בשנת תקנ"ב בעיר בוג'יוסלו, ונשא לאשה את מרת Rosalia לבית בערגער בעיר הסמוכה – באבאט. ונולדו לו שם בנים ובנות, ואלו הן:

רבי דוד: נולד בשנת תקע"ו. נשא לאשה את מרת Mina לבית בירינגער בעיר באבאט. נלב"ע בשנת תר"ס, ומנוחתו כבוד בביה"ח דק"ק בעלעד, וזה נוסח מצבתו: פה נקבר האיש ירא ה' / כ"ה דוד

פישער ע"ה / לתוגת אשתו וכל משפחתו / נפטר בש"ט ביום ט"ז כסלו תרסא לפ"ק / תנצבה

רבי מאיר: נולד בשנת תקפ"ג בעיר באבאט. בשנת תרי"ג נשא לאשה את מרת Regina לבית לאפפלער, ונולדו לו בנים ובנות. נלב"ע ביום כ"ה כסליו שנת תר"מ ומנו"כ בביה"ח בעיר בעלעד. וזאת אשר חרתו על מצבתו: פ"נ / האיש הישר והיקר במידות / מושלם במעלות טובות ויקרות / ה"ה החבר / ר' מאיר פישער / הכהן מבאבאטה / מת ביום א' דחנוכה ונקבר ביום / ב' כ"ו כסליו תר"מ לפ"ק / מכיריו וריעיו היודעים איכותו ומהותו / אבלו והספדו מר עליו ועל פרידתו

/ ...תמך ועזר להם כפי יכלתו / רוכב שמים ישלם גמולו לו ולנשמתו / תנצבה.

רבי יהושע: נולד בשנת תקפ"ג לערך בעיר באבאט, ועל שמה נקרא ר' זעליג באבעטן (ראה עליו ממלכת כהנים עמ' מג-מה). בשנת תרי"ג נשא לאשה את מרת מלכה בת הגאון רבי **פנחס כ"ץ גליקסמאן זצ"ל** (ראה להלן נספח א) אבד"ק טעליקא (בן הגאון רבי **אלעזר לאזי כ"ץ זצ"ל** מק"ק גאיטיין - בוהמיה, ראה לתולדותיהם בספר ממלכת כהנים, ובראש ספר מנחת פתים הנ"ל). מבין יר"ח נודע במיוחד בנו הגאון רבי **טובי' כ"ץ פישער** אבי רבי **מנחם זצ"ל** ששימשו כאבד"ק שארוואר (ממלכת כהנים עמ' מו-נח. וראה שם גם תמונת מצבת רבי טובי' בעמ' נח). גר בעיר בעלעד ושם נלב"ע ביום י"א אייר בשנת תרמ"ד, וזה אשר חרתו על מצבתו: פ"נ / מו"ה יהושע הכהן ז"ל / מכו' זעליג בן חיי שרה פישער / נפטר בשם טוב א"י אייר ונק[בר] / למחרתו תרמד לפ"ק / ישר הלך נשא.. / ולבו שש..

רבי טובי' כ"ץ פישער משארוואר הנ"ל מזכיר את אביו ואת דודיו לברכה בהקדמתו לספר תהלים ע"פ 'חלקה טובה ומעשה טוביה' (פאקש, תרס"א) וזה לשונו: "ולטוב יזכר שם אבי המנוח התורני והרבני א"א כש"ת מהו' יהושע הכהן פישער ז"ל הנקרא בפי כל ר' זעליג באבעטן אשר גדלני על התורה ועל העבודה, ושם שני אחיו ר' מאיר באבעטן ור'

דוד פישער ע"ה ושם דודי אשר הרבה להטיב עמדי היקר ר' ישראל בירינגער ע"ה תנצב"ה".

עוד היתה לו לרבי Israel בת ושמה Trezsia. ניתן לשער כי רבי ישראל בירינגער הנזכר הוא בעלה, חתן רבי Israel הנ"ל - אבוהון דכולהו שנמנו לפניו.

על ר' Israel אביהם לא ידוע לן בבירור מה שמו היהודי, ופרטי חייו. להשערתינו שמו היה ר' יחזקאל, וזהו מצבתו ומצבת אשתו מרת חיי שרה, בביה"ח דעיר בעלעד:

יודך חיים זכות קנינך אמונתך לנצח / פ"ט / האיש היקר והישר, מלחמו לדל / נתן,

ובכל כחו חבר אנשים לשמור / הדת, התור' כ"ה יחזקאל פישר / הכהן מבאבאט, גוע ונקבר יום / ד' יר"ד אייר תרל"ג לפ"ק תנצבה

אשה יקרה / תמימה וישרה / רבת הגברת / לבעלה תפארת / מ' חיי שרה אשת הר"ר / יחזקאל פישר הכהן. נז"נ יום / יד ער"ס תרי"ט לפ"ק תנצבה.

ענף ב

הצדיק רבי יחיאל צבי הכהן פישער זצ"ל, מורה צדק בק"ק דיסעל (Diszel), גם הוא ערסו היתה מוטלת בעיר בוג'וסלו כשנולד בה בשנת תקנ"ח, נשא לאשה [בזיור"ש]

את מרת רייצל לבית ברייער, והוליד בנים ובנות.
מסתבר שנקבר בדיסעל, אך מצבתו לא נמצאה.
מצבת אשתו הרבנית מרת רייצל נמצאת
[לחצאין] בביה"ח דעיר דיסעל: מר. רייצל /
אלמנת הרב הצדיק מו"ה / יחיאל צבי הכהן
המכונה / מאכל הרש זצ"ל / תנצבה.
ביתו אחריו:

מרת חנה ע"ה: נולדה בשנת תקצ"ה. נישאת
לרבי מרדכי ליב אבערלענדער ע"ה, מהם
נסתעפה משפחת אבערלענדער – הנמנים כיום
על עדת ק"ק

פאפא. מנוחתה בביה"ח דק"ק ווייטצן (רב תודות
לנכדתה הרה"ג ברוך אוברלנדר שי' אבד"ק בודאפעסט):
פ"ט / האשה החשובה והצנועה מ' / חנה ע"ה /
אשת כ"ה מרדכי ליב אבערלענדער נ"י / נפטרה כ"ג
ונקברה כ"ד תמוז תרמ"ו לפ"ק / תנצבה / ושם
אמה רייצל.

מרת הינדל: נולדה בשנת תקצ"ח. נישאת לרבי
מאיר פרענקל ז"ל, מנוחתה בבית העלמין דק"ק
ווייטצען: פ"ט / האשה הצנועה הצדקת / טובת לב
וטהרת נפש /
מר' הינדל ז"ל
/ אלמנת מ'
מאיר פראנקל

ז"ל / בת הצדיק מו"ה יחיאל צבי הכהן זצ"ל /
י"נ כ"ט אדר תרנ"ט לפ"ק / תנצבה.

רבי משה טוביהו: נולד בשנת ת"ר. נשא לאשה
את מרת צערל ע"ה בת רבי מנחם מענדל
בינעט ז"ל. גר בפרעשבורג ונמנה בין חשובי
העיר. (לתולדותיו ראה בספר מראה כהן,
ברוקלין תשע"ב). נלב"ע בשנת תרע"ד ושם
מנו"כ. וזה נוסח מצבתו: צדיק יסוד עולם
חסיד שבכהונה / כהן שדעתו יפה מו"מ בתורה
וביראה / פ"נ / מו"ה משה טוביהו זצ"ל / בן

מרה יחיאל צבי הכהן פישער ז"ל / משה עבד
נאמן לקונו היה / שכמו לסבול עול תורה הטה /
התנהג בחסידות ובענוה יתירה / טוביהו שמו ובן
זמר תהילתו / והוא רחום היה כדבר המלך
ובמדתו / באורים כבד ה' בבתי מדרשים / ידיו
כחש(?) במדה מרובה לעניים / התענה בצום נפשו
חלבו הקטיר בזבח / וארוחתו ארוחת תמיד היתה
פת במלח / התקנא לאלוקיו ועמד מרובה על
הפרץ / כנחל הוריד דמעות בתפילתו לארץ /
התברך בלבבו שומע נשיאת כפו / נאלמנו דומיה
מאין הכהן ועבודתו / זכר רב טובו ארוך מלהביעו
/ למליץ טוב יעמוד בעד משפחתו / י"נ בטהרה בן
ע"ד שנים ר"ח כסליו תרע"ד לפ"ק / והוקבר
למחרתו עש"ק / וש"א רייצל : תנצבה. (תודתינו
נתונה בזה לנכדם הרב משה הכהן פישער שי' – לונדון,
ולאחותו מרת קאפל תחי' על עזרתם המרובה).

רבי יעקב: נולד בשנת תר"ו. קיבל לקחה של תורה
מפומיה דהגאון בעל מהר"ם שיק זצ"ל, שמתייחס
אליו כ"תלמידי האברך המופלג בתורה" (שר"ת
מהר"ם שיק אר"ח סי' ס'), שימש כאבדק"ק זאלא-
מיהאפאלווא. נלב"ע ביום יז שבט תרע"ח (דרכי
משה החדש, עמ' נו). מפי השמועה למדנו שהיה לו
בן שהיגר לארה"ב ושימש שם כשר"ב, ועקבותיו
לא נודעו.

עוד בת מוזכרת ברשימה שנולדה בשנת תר"ג לרבי
לרבי יחיאל צבי, ושמה Sali, ולא ידוע לנו כעת
שום פרטים עליה.

ענף ג

רבי [יהושע] זעליג הכהן פישער ז"ל, נולד בשנת
תקע"ה שמה בעיר בוג'ינסלו, בשנת תקצ"ה לערך
נשא את אשתו הראשונה מרת Julia גם היא כפי
הנראה לבית פישער, אמנם לא ידוע לנו פרטים
עליה וכן אם משפחתה היו ג"כ כהנים. ראה להלן
על יר"ח מזיווג זה.

רבי [יהושע] זעליג נלב"ע ביום כ' אלול דשנת תרל"ה ומנר"כ בעיר בעלעד. וזה אשר חרתו על מצבת אבן קבורתו: פ"נ / איש הלך דרך תמים ופעל צדק ירא ה' / כל ימיו אוהב ורודף שלום / ה"ה היקר והנכבד כ"ה / זעליג פישער / הכהן ז"ל / מבאדיאסלא / הלך לעולמו / ביום ב' כ' אלול ונקבר בשם טוב / ביום ג' בשנת תרלו לפ"ק / תנצבה.

בשנת תר"ג לערך הקים רבי יהושע את ביתו השנית עם מרת רבקה לבית קאהן,

מצבתה נצבה בבית העלמין ב-בעלעד וזה לשונו: פ"נ / האשה הצדקת / רבקה / אשת ר' זעליג פישער / נפטרה בזקנה טובה / בת צה שנים כח חשון תרע"א / תנצבה.

נולדו להם בנים ובנות מזיווג זה, ביניהם: ר' יוסף, ר' משה, ועוד. אך לא ידוע לנו לע"ע מי"ח החיים אתנו כיום. כפי הנראה המצבה דלהלן הוא מצבת ר' משה הנ"ל בעיר קאפאוואר, וזו תוארה: פ"נ / איש תם וישר / כה"ר משה הכהן / בן כה"ר יהושע פישער ע"ה / ממרחק שמעו הולך כצפור נעה / פגעיו יהפך שמחה עת רנה ותחנה / זכר צדקתו למשמרת נתונה / נפטר בש"ט בן ע"ב שנה / כ"א אייר

שנת תרע"ח לפ"ק / וט"א רבקה ע"ה / תנצבה.

מאשתו הראשונה הוליד רבי יהושע בן ובת: זקינינו רבי יעקב יודא, ובתו בשם הלועזי Rosi.

רבי יעקב יודא: נולד בשנת תקצ"ט בעיר מגורי אביו – בוג'יסלו. נשא בשנת תרכ"ד את מרת Emilia בת רבי דוד ברייער בעיר דיסעל (Diszel), לאחריו גר בעיר Nyirad, ונלב"ע בשנת תרנ"ה. לעת עתה לא מצאנו מקום מנוחתו.

ביתו אחריו: (א) רבי יחיאל צבי (ב) רבי ישראל (ג) מרת הינדל (ציפער), (ד) מרת matild (שלעזינגער), (ה) זקינינו רבי יהושע.

רבי צבי הערש הכהן פישער

זקנינו רבי יהושע נולד בשנת תרל"ח, ונשא את מרת חנה מרים בת רבי אהרן גראסמאן ז"ל בעיר ניר-טורו בשנת תרס"ב. שניהם נעקד"ה בשנות הזעם, ה"ד.

בנו זקנינו רבי צבי [הערש] הכהן פישער ז"ל נולד בשנת תרע"ג בנירעדהאז. לאחר המלחמה היגר לארה"ב ונשא בזו"ש את מרת שרה בת רבי שמואל שטענדיק ז"ל

משאראש-פאטיק. נודע שמו כמרבין תורה לעדרים בת"ת תו"י סאטמאר ובמתיבתא ערוגת הבשם – צעהלים בוויילאמסבורג. הקים משפחה לשם ולתפארת בארה"ב ובקריית טאהש-קאנאדע. מנוחתו בחלקת סאטמאר בניו ג'רסי.

לסיכום: עיניכם הרואות כי שלשלת מפוארה זו שזורה משלשה ראשים – לכל הפחות – שממקור אחד ישתלשלו, מה שמעלה על הדעת בסבירות גבוהה כי קשורים המה זה בזה, וזאת מלבד המסורת אצל כמה מבני המשפחה שי' שקיבלו כן מבית אבותיהם כי הכהנים לבית פישער משפחה אחת הוא.

ולאחרונה הקרה ה' לפנינו למצוא סימוכין לכך מפי הישיש ר' פנחס זעליג (זיגי)

ציפער שי' לאיוש"ט מלונדון הבירה, בן בתו של זקנינו ר"י, שסיפר כי עודו זוכר כד הווי טליא שאמו היתה הולכת לפעמים לבקר בבית הגאון רבי מנחם כ"ץ ז"ל אבדק"ק שארזואר, וקירבו אותה שמה ביתר שאת, 'און מען האט זיך נאנט גיהאלטין' כבני משפחה אחת.

ומכאן הקריאה יוצאת לכל הקוראים החשובים, באם יש בידכם כל בדל של מידע הקשורה לקורות משפחתנו, אל נא תמנעו טובה מבעליהן, ובטוב לבכם תוסיפו מבינתכם כדי להעשיר ידיעותינו ולבוא עד תכליתה בסייעתא דשמיא.

נספח א – לשם המשפחה של הגאון רבי אלעזר לאזי כ"ץ זצ"ל ובניו

למעלה כתבנו שרבי יהושע זעליג מבאבעט היה **חתנו** של רבי פנחס מטעליקא, וזה דלא כמו שטעה בספר 'ממלכת כהנים' שכתב שרבי יהושע היה **בן** לרבי פנחס (וכבר קדמני בזה החוקר המפורסם הרב מא"ז קינסטליכער ש' במבוא לספר 'מנחת פתים', ב"ב תשנ"ט), ומשום כך הסתפק – בממל"כ – שאולי שם המשפחה של רבי פנחס היה **פישער**.

מעתה שהוכח בעליל שהיה חותנו ולא בנו, נראה פשוט שאפילו בית מיחוש ליכא, ואין שום מקום לומר שנקראו בשם פישער, רק מפני שראינו רבים נבוכו בזה נחזור על הישנות, בכמה דברים מוכרחים ופשוטים.

כל מי שיבדוק את המקורות בהם נזכרו מבני משפחת רבי **אליעזר לאזי כ"ץ זצ"ל** מק"ק גוטיין, יראה שנזכרו בכל הספרים, מאותו הזמן, בלי שם משפחתי (לועזי) כלל, (לדוגמא: בספרו של רבי טוביה על תהלים 'חלקה טובה ומעשה טוביה', פאקש תרס"א; חידו"ת ממנו ב'שומר ציון הנאמן' כמ"פ; הצופה לחכמת ישראל, תרפ"ג, עמ' 97 והלאה; 'קהלת טעליקא ורבניה' בתוך 'מוריה' סיון תשמ"ג, מ"מ לתולדות חייו, וע"ש הע' 70; ויעידו אלו על הכלל כולו, דאטו כי רוכלא ניחשיב וניזיל).

ומעיון במסמכים הרשמיים נווכח שרבי פנחס ובניו רבי יחזקאל שמשון ורבי שמואל ליב ז"ל נקראו כולם בשם **גליקסמאן** גרידא, כמו שהעיר בספר ממלכת כהנים גופיה עמ' כ' הערה 39, (ואכן בספרו נשמר מלכנותם פישער ברוב פעמים), ואין אף מקום בספרות או מסמך רשמי בה נזכרו בשם **פישער**.

וכעת הראני הרב **אברהם שטיינר** ש' העוסק בחקר ק"ק גאיטין, במאטעריקל דשם (Kojatín) שנרשם פטירתו של הגאון רבי **לאזי כ"ץ זצ"ל**, ונראה ברור שרבי אלעזר לאזי כבר נקרא בשם **גליקסמאן**, וכיון שכן גם בניו בחזקת גליקסמאן.

המקור הראשון שהמציא לכנותם פישער הוא ככל הנראה בספר 'שם הגדולים מארץ הגר' עמ' 56, ואחריו נמשכו רבים שהעתיקו ממנו, (אציין כמה מהם: 'משפחות רבנים און אונגארן' ח"ב עמ' שמג; 'מזכרת פאקש' עמ' 115 מזכיר רבי פנחס כ"ץ כאחד החותמים באסיפת פאקש דשנת תר"ד, ובהערה 31 מפרש שהכוונה לרבי פנחס הכהן פישער מטעליקא; והחרה החזיק אחריו בקובץ 'כרם שלמה', קמג, שהכניסו לפני ולפנים). אולי בשל היותם שניהם כהנים טעה לחשוב שמדובר באב ובן, ועל אחת כמה וכמה בטוב"ה כפולה – ששנים מהם נקראו בשם טובי' כ"ץ, ואף הוציאו יחד ספר על תהלים, שזה וזה גרם לו להחליפן ולשנות שמם.

נספח ב – לתאריך לידתו ופטירתו של הגאון רבי אלעזר לאזי כ"ץ זצ"ל

ומדאתא לידן רישום פטירתו, עלתה בידינו לברר תאריך פטירתו המדויק של רבי לאזי, שנסתפק בזה ב'ממלכת כהנים', ראה שם הערה 11 מה שהאריך בזה, והעלה

מסברא שנפטר בשנת תקנ"ז. אך כפי שנרשם ברור במסמך דלעיל – מאוצרו הטוב של הרב אברהם שטיינר שי' – התאריך הנכון הוא ב-4 לחודש מרץ שנת 1804 למספרם, שהוא: כ"א אדר תקס"ד.

וכעת עלינו לבדוק ולהביא ראיותיו שכתב בממלכת כהנים בכור המבחן, אחת לאחת:

(א) מה שהביא מתוך מכתבו של ר"ט מגייסנג בשו"ת חתם סופר אה"ע ח"ב, קלא; שחותם ביום א' – ב' דר"ח תמוז תקס"ז על אביו בכינוי 'הכ"מ' ומכאן שנפטר באותה שנה, אך שוברו בצידו – שכבר העיר שם הרב מא"ז קינסטליכר שי' שחל בו טעות שהרי בשנת תקס"ז לא חל ר"ח תמוז ביום א', ועל כרחין משבשתא הוא.

(ב) עוד מביא ראיה ממש"כ ר' טוביה בהספדו על אמו ע"ה "הנה אחרי מות אאמ"ו היתה בביתי כ"ט שנים בקירוב, כמספר השנים שהיתה אצל בעלה אאמ"ו זללה"ה", הרי שחיתה עם בעלה רבי אליעזר לאזי כ"ט שנים. והרי רבי טוביה נולד בשנת תקכ"ז (כדמוכח מדברי הקדמתו לפירושו על תהלים, שם הע' 41), א"כ לכל היותר בשנת תקנ"ז כבר לא היה רבי אלעזר לאזי בין החיים.

אמנם המעיין יפה בהספד הנ"ל בפנים יבין לאשורו שקרובים הדברים שנפלה כאן טעות, ובמקום כ"ט צ"ל כ"כ [=כל כך], וכוונתו שהיתה אמו גרה בביתו כמספר השנים שחיתה עם בעלה הגדול – רבי אלעזר לאזי כ"ץ צ"ל – בלי לנקוב במספר השנים.

בהא סליקנא, דהמסמך דלעיל מדבר בעד עצמו, שרבי אלעזר לאזי נפטר בשנת תקס"ד, ובאותה שנה אכן חל ב' דר"ח תמוז ביום א', כך שר"ט בתשובתו אז להחת"ס כתב 'הכ"מ' על אביו המנוח שבאותו שנה עלה למרום. אחרי כתבי כל זאת ראיתי בשו"ת חת"ס הנדמ"ח (בהוצאת 'מכון חת"ס') שציינו על אותה תשובה הערה ובה הכריחו בראיות נכונות שהתשובה זו אכן בשנת תקס"ד נכתבה – וכמ"ש, ע"ש.

וכפי הנרשם במאטריקל הנ"ל היה רבי אלעזר לאזי כבן 62 בפטירתו, א"כ נולד בשנת תק"ב (ראה ממל"כ עמ' ג' והע' 1).

אגב, לפי כל הנ"ל ניתן לחשב מחדש תאריך בואו של רבי טוביה כ"ץ צ"ל לגייסנג (ראה שם הע' 54, 58) ואכהמ"ל.

רישום פטירת רבי אלעזר לאזי במאטריקל גאייטין

הרב מרדכי שעהר - מאנסי נ.י.

משפחת טויסקי מווייטצען פרטים נוספים על רבי מנחם מענדל עקשטיין

בעלה 13 עמ' ע כותב הרב ב. צ. גרינפעלד אודות הג"ר מנחם מענדל עקשטיין ז"ל מסיגוט-ניו יארק. הנני להוסיף פרטים עליו, בפרט על משפחת זקינו של אשתו מרת סילקא ע"ה, ה"ה זקינו רבי **צבי טויסקי** ז"ל מווייטצען. כמה מהדברים הדפסתי בקו' 'זכרון אבותינו' (ברוקלין תש"ע), וכעת נתוספו הרבה פרטים חשובים. תודתי לש"ב הרב מנחם מאיר יאקאבאוויטש על ידיעותיו המחכימות ועזרתו בעריכת המאמר.

רבי מנחם מענדל נולד שנת תרמ"ד לאביו רבי **יוסף שלמה** ז"ל (נפטר ב' אלול תר"פ מנח"כ בהערמאנשטאט) ולאמו מרת **חיה** ע"ה (נפטרה בניו יארק א' תמוז תרפ"ו), נכד אחותו של הבני יששכר ז"ע. ה' תלמיד הערוגת הבושם זצ"ל, ונסמך להוראה ע"י גדולי ישראל וביניהם בעל שו"ת יד יצחק זצ"ל אב"ד טאלטשאווע.

כשהגיע לפרקו נשא מרת **סילקא** ע"ה בת ר' **יהושע בלאנק** ז"ל וזוגתו מרת **אסתר** (לבית טויסקי) ע"ה מסיגוט, נולדה ט"ו אייר תרמ"ב (עפ"י מאטריקל סיגוט). אחר חתונתו ישב בסיגוט וזכה שנתאחדו אצלו תורה וגדולה במקום אחד, ושימש שם בתור מגיד מישירים בביהמ"ד דתלמוד תורה, ואח"כ מ"מ בקראסנא. (ראה עליו: 'אהלי שם' עיר קראסנא, קובץ 'אפריון' תרפ"ד עמ' 140, קובץ 'הפרדס' אב תרצ"ט, ושם סיון תש"ו עמ' 43, ספר 'מארמארוש', ו'חכמי טראנסילוואניה' ערך אקשטיין).

מלבד בקיאותו בתורה ה' בקי בקורות דברי הימים, ועסק במקצוע זו יחד עם ידידו רבי יקותיאל יהודה

גרינוואלד ליד סיגוט. חיבר 'ספר יצירה' (סיגוט תר"ע) להוכיח זיפוף של ספר 'נפלאות מהר"ל'. גם ה"ל קו' 'בכי תמרורים' (טארנא תרפ"ט) הספד על הג"ר הלל הכהן קליין ז"ל מניו יארק, ובתוכו מזכיר פטירת הגה"ק מסיגוט בעל עצי חיים זצ"ל, וכותב שה' מבאי ביתו, וגם בארה"ב קיבל ממנו מכתבי ידידות.

קבלת רב באמריקה. בה"ידישע וועלט" היוצא בקליוולאנד אג' קוראים מהאינשטלציה הנהדרה אשר ערכו קהלת בני יעקב אנשי מארמארוש לרבם שבחרו להם, לידידי הרב המאוה"ג החכם השלם במדות ובמעלות נכבדות מוה"ר מנחם מענדל עקשטיין. ה"י. יום ט"ב עשו להם כל היהודים בקליוולאנד בכלל. רבנים ופרנסים מכל הקהלות, חכמים ומלומדים, עתוניים וסופרים קדמו את הרב החדש בברכה לביתו. אנשים ונשים, זקנים עם נערים, זקנות עם נערות נתנו כבוד לתורה ובאו כולם לשמוע את הדרשה פורגרתית של הרב החדש. ובערב ערכו לכבודו בנקט, באכילה ושתיה. בקאפטי-ברכות.

כן. כך אנו קוראים בעתון אמריקאי מקבלת רב חדש. אבל לא אוכל להכחיד תחת לשוני האמת לאמיתו כי באמריקה מקבלים רב בתרועת צה"ל. אבל לעומת זה נותנים לו בזמן קרוב. קפ"י. הדרך. . . בכל שנה ושנה בוחרים את הרב מחדש. ועוד מעט, אם לא ימצא חן בעיני הפרנסים שולחים אותו בשם ה' . . . על כן אין לו להרב באמריקה אותו אוטוריטט, חזקת-יד וחזקת-רצון אשר לרב אונגרי או גרמני. כי חיי ספק הוא חי. נרעד ונבהל מפני יום הבחירה העתידה לבא בכל שנה ושנה. . .

יודי אמריקה! עליכם למעט בחג קבלת הרב מאותו פומביות של שמחה וחוללות - ולהאריך ימי משמרתו על כסא רבנותו. . .

אוצר הספרים שלו הכיל אלפי ספרי קודש, והי' מהכי גדולות בטרנסילוואניה. לאחר מלחמת העולם הראשונה כשירד מנכסיו ל"ע החליט לעזוב ארצו, היגר לארה"ב והעביר עמו אוצר הספרים שהכיל אז כארבעת אלף ספרים, שויים הגיע לכ"ה אלף דולר. בעת פטירתו הגיע מספר ספריו לשלש עשרה אלף.

בארה"ב נתקבל לרב 'חברת עץ החיים-אנשי אונגארן' בניו יארק, ושימש כמזכיר 'חברת תומכי תורה' שמטרתו היתה לתמוך הישיבות בהונגריה טרנסילוואניה וסלובקיה (כמוזכר ב'עלי זכרון' עלה 10). מניו יארק עבר בשנת תרפ"ו לקליוולאנד-אהייא, לשמש כרב 'קהל בני יעקב-אנשי מארמארוש' (ראה: 'אוצר החיים' ח"ב שנת תרפ"ו, תיאור קבלת פנים הנהדרת בקליוולאנד; ו'אגרות לחם שלמה' מכתב מ, ברכת מז"ט לרגל התמנותו ברבנות).

אשתו מרת **סילקא** ע"ה נהרגה ל"ע בתאונת דרכים קשה, ביום ה' תמוז תרצ"ט, מנו"כ בביה"ח בלענסנג עוועניו בקליוולאנד-אהייא. [בזור"ש נשא מרת נעכא ב"ר אלטר יוסף בעניגער ע"ה מלייפציג-ניו יארק.]

בסוף ימיו חזר לניו יארק שבור ורצוץ, נפטר י' ניסן תש"י, מנו"כ בביה"ח בני משה בלאנג איילענד. נוסח מצבתו: פ"נ / מורה דרך ה' ה' רבים ימים / נהג עדתו ביושר ובתמים / חכם ודורש ודבריו נשמעים / מועטים ימיו אבל רבו

אכירה גדולה באמריקה

הרב הגאון איש האשכולות מוה"ר מנחם מענדל עקשטיין ז"ל נפטר פתאום בניו יארק והלך לעולמו. הרב רמ"מ עקשטיין ז"ל היה רב בקליוולאנד עשרים ושנים שנה. והיה מפורסם בחוגי רבנים חכמים וסופרים, היה גדול בתורה. היה לו ספריה גדולה רבת הערך, כמעט היחיד באמריקה אין דוגמתו. שבור ורצוץ היה בשנים האחרונות. צרות רבות סבבוהו, מצב פרנסתו גרם לו לעזוב העיר קליוולאנד ולבוא ניו יארק, וזה הכרחו לפרוד מהספריה שלו אשר זה היה כל חיות נפשו, וזהו גרם לו מיתתו הפתאומית. רחם מאתנו "מנחם" משיב נפש, אין "מנחם". תנצב"ה.

תנחומין ליד"ג הרב הגאון הגדול מוה"ר מנחם מענדל עקשטיין שליט"א רב בקליוולאנד אהייא
עלה אסון הנורא שקרה לו, על מותה הפתאומית של רעייתו הרבנית הצדיקית מרת סילקא ע"ה בת הרב ר' יהושע בלאנג ז"ל נפטר בירושלים, ונכדת הרב הגאון ר' אשר ראזענבערג ז"ל אבד"ק טאדור בבזעהענע.
האסון קרה ביום ה' חתה, ה' תמוז על אם הדרך. הלוייה הייתה ביום א' ח' תמוז, בקליוולאנד, קרוב לשלשת אלפים איש השתתפו בחלוצות הספירה הרבנים הגאונים הרב ר' שרגא הכהן דר. ראזענבערג, הרב רא"כ זילבערבערג מפיטס בורג, הרב ר' ישראל פורח.
ביום ה' י"א מנ"א נעשה ליל זכרון בכיה"כ אנשי נאדראג, והספידו אותה הגאון ר' אליעזר זילבער שליט"א מסינסקי, והרב הגאון ר' יסתיאל גרינוואלד מקאלאמבוק.
הש"י ינחם אותו ובניו ובנותיו, בעבודתו הגדולה למען התורה ויהדות ימצא נחמום.
ת נ צ ב ם

המעשים / הרב מוה"ר מנחם מענדל /
בן הרב החסיד מוה"ר / יוסף שלמה
עקשטיין זצ"ל / היה רב אב בית דין /
בעיר קליוולאנד כמו עשרים שנה /
טרח ואסף ספרים הרבה לאלפים /
סבל יסורים הרבה כל ימיו / [נאס]...
בן אחד וששים שנה / ביום י' ניסן
תש"ו לפ"ק / תנצב"ה. (צילום מצבתו
ב'עלי זכרון' עלה 10)

חותנו של רבי מנחם מענדל, ר' יהושע בלאנק ז"ל מסיגוט, הי' חתן רבי צבי טויסקי ז"ל מווייטצען, חתן הגאון רבי אשר ראזענפעלד זצ"ל אב"ד נאחוד. [ב'מאטריקל' בודאפעסט, ברשימת נישואין: י"א אדר תרל"ו, החתן זיגמאנד בלאנק, נולד ב-Csepe וגר בסענט-ענדרע (סמוך לפעסט) גיל 26, אבי החתן נפטר, אם החתן רו"א בלאנק - הכלה נעט"י טויסקי, נולדה בהאליטש גיל 23, הורי הכלה הערמאן ודזעט"י טויסקי].

רבי אשר ראזענפעלד אב"ד נאחוד

רבי אשר נולד בפירודא ביום ט' שבט תקל"ג, לאביו ר' פנחס זעליגמאן זולצבאך ז"ל ולאמו מרת שרל ע"ה (וכ"ה בפתיחה לספר 'מראה יחזקאל קטן' עמ' ג, עפ"י 'פנקס המזכיר היסטורי' עתיקה' מקהלת נאחוד). זוגתו מרת אסתר ע"ה בתו של ר' אייזיק רודאלף ז"ל מקעלין. (עפ"י נוסח מצבתם, במאמרו של דר. טובי' יעקבוביץ, ציון בסמוך).

ר' פנחס זעליגמאן זולצבאך (ב"ר אלעזר ז"ל, כנראה נפטר בזולצבאך) נולד לערך ת"ק, ונולדו לו ט"ו בנים ובנות. חותנו הי' רבי אשר פייטל הלוי יפה (גוטמאן) ז"ל שו"ב פירודא נפטר ו' אייר תקל"ב ושם מנו"כ, וזו' מרת מאטל (או מאדל, לבית אטטענזאסער משפחה חשובה בפירודא) ע"ה נפטרה כ"ג טבת תקמ"ד ושם מנו"כ. בזו"ר נשא בתם מרת גיטל ע"ה (נולדה תק"ה, נפטרה בפירודא ט"ז אלול תקל"ד), לאחר פטירתה נשא אחותה מרת שרל ע"ה (נפטרה בפירודא ח' אדר תקמ"ד), בזוג שלישי נשא מרת חנה ב"ר יוסף זולצבאך ע"ה מק"ק זולצבאך. ר' פנחס זעליגמאן נפטר בפירודא י"ג אלול תקס"א. (עפ"י פנקסי קהילת פירודא, נתקבל בהשתדלות הרב מנחם מאיר יאקאבאוויטש, מאת גב' גיזעלע נעמי בלומא, מחברת 'בית הקברות היהודים הישן בפירודא 1607-2007', פירודא 2007, בגרמנית).

בשנת תקפ"ז נתקבל רבי אשר ראזענפעלד לאב"ד נאחוד, למלא מקום הג"ר ישעי' בן הגאון מהר"ם בנעט זצ"ל. [העיר נאחוד (Nachod) נמצא במחוז הצפונית של מדינת ביהם, סמוך לעיר הגדולה פראג, הקהילה נוסד סוף אלף הרביעי כשהיגרו שם יהודים מברעסלא בירת שלזיה הסמוכה (ראה פתיחה לס' 'מראה יחזקאל קטן'). רשימה חלקית מהרבנים ששימשו בנאחוד: א) הג"ר שלמה ב"ר יאקב זצ"ל, נפטר בפראג תס"ב (משפחות ק"ק פראג' עמ' 400). ב) הג"ר יחזקאל זצ"ל ב"ר יצחק קינדלש הי"ד, בעל 'מראה יחזקאל קטן' (פראג תנ"ה), ת"כ-ת"מ, עבר לפראג, שוב חזר לנאחוד שם נפטר תס"ד. ג) הג"ר מנחם מענדל ב"ר חיים ר' איסרל'ס זצ"ל מפראג, ראב"ד נאחוד, נפטר ט' כסליו תנ"ו ושם מנו"כ. ד) הג"ר חיים ישראל זצ"ל, תס"ז-תס"ט. ה) הג"ר משה ליב ב"ר אהרן משטייניץ זצ"ל, תע"ב. ו) הג"ר ישכר בער זצ"ל, תפ"ד (הסכמת ס' תולדות יעקב, פירודא תפ"ו). ז) הג"ר יודא ב"ר שלמה זצ"ל נפטר בפראג תק"ד (משפחות ק"ק פראג' עמ' 393). ח) הג"ר משה [שפירא] פלומנויא זצ"ל אב"ד גוטיין ואח"כ בנאחוד, תק"ז-תקט"ו (עפ"י תשובה מאהבה ח"א סי' קח. ט) הג"ר

משה מגיד זצ"ל, אח"כ אב"ד רויזניץ, תקי"ט-תקל"ג. י) הג"ר יהושע זעליג שפירא זצ"ל, תק"מ. יא) הג"ר טובי' הלוי ב"ר מאיר ליב אב"ד הארשיץ זצ"ל, מח"ס 'ברורי המדות' (פראג תקס"ז), אמו מרת שרה היתה בת הג"ר משה מגיד הנ"ל, אח"כ אב"ד מעזריטש, תקמ"ד-תקנ"א (עי' שו"ת נוב"ת אה"ע סי' ו-ז). יב) הג"ר ארי' ליב (חרוף) קרא ב"ר יצחק זעליג זצ"ל מהנובר, מח"ס 'איל המלאים', אב"ד קראטאשין, נאחוד ולעסלא, שם נפטר ערב פסח תקנ"ז. יג) הג"ר יחזקאל הלוי גלוגא ב"ר שמואל שלעזינגער זצ"ל, מח"ס 'מראה יחזקאל' (פראג תקפ"ב), אח"כ אב"ד בומסלא נפטר תקפ"א ושם מנו"כ, תקנ"ד. יד) הג"ר אהרן הכהן ב"ר יהודה קארפונקל זצ"ל, מח"ס 'שאליות אביה' (ברלין תקס"ו), ראב"ד לאסק, אב"ד גאווארטשוב, דאספרשי, ווידאמא, תקס"ב. טו) הג"ר ישעי' בנעט זצ"ל, אח"כ אב"ד מיזליץ, משנת תר"ב אב"ד קאלוב, נפטר י"ט כסלו תרכ"ה ושם מנו"כ. טז) הג"ר אשר ב"ר פנחס זעליגמאן ראזענפעלד הנ"ל, תקפ"ז-תר"י. יז) הג"ר אלי' ב"ר יצחק וויזנער ז"ל, נפטר י"ג אייר תרמ"ט ושם מנו"כ, תר"י-תרמ"ט. יח) הג"ר צבי ב"ר מנחם אלי' גוטיין ז"ל, אח"כ אב"ד קאפענהאגן ושם מנו"כ. יט) הג"ר חיים ב"ר זלמן בראדי ז"ל, אח"כ אב"ד פראג. כ) הג"ר בנימין זאב זיכער ז"ל.]

רבי אשר ראזענפעלד זצ"ל אב"ד נאחוד נפטר י"ב תשרי תר"י ושם מנו"כ, על מצבתו הי' נחרת ששימש ברבנות נאחוד במשך כ"ב שנים. זוגתו מרת אסתר ע"ה נפטרה שנת תר"ג ושם מנו"כ. ביה"ח הישן בנאחוד נהרס בימי הרס עולם. (תאריך פטירתם, שמות הורי אשתו, וכן הרבה פרטים על רבני נאחוד, רשמנו עפ"י מאמרו של דר. טובי' יעקוביץ הי"ד מנהל ספריית הקהילה היהודית בפראג, בתוך: Jahrbuch der Gesellschaft fur Geschichte der Juden in der Cechoslovakischen Republik, Vol. 9, 1938, Pg. 271-305).

צאצאי הג"ר אשר ראזענפעלד וזוגתו מרת אסתר:

(א) מרת יהודית מוטנער ע"ה

נולדה כ"ה טבת תקפ"ד בנאחוד, נפטרה כ"ו טבת תרס"ז מנו"כ בווינא, אשת ר' **יצחק מוטנער** ז"ל מראה"ק בנאחוד, נולד בנאחוד כ"ח אדר ב' תקפ"ד, נפטר ו' אב תרס"א ושם מנו"כ.

(ב) מרת הינדא טויסקי ע"ה

אשת רבי **צבי הרש טויסקי** ז"ל מווייטצען הנ"ל, נפטרה ט' אדר א' תר"ע, מנו"כ בביה"ח החדש בווייטצען. נוסח מצבתה: פ"נ / האשה החשובה והצדקת מרת / **הינדא** / בת הה"ג מה"ו אשר רב בק"ק נאכאד / אשת מה"ו צבי טויסקי ז"ל / נפטרה ט' אדר א' תר"ע / הון פזרה לאביונים / יראים הקדימה בתמוכים / **נאמן**

Vac, Hungary

הרבנים בביה"ח הישן. נוסח מצבתו: פ"נ / הרבני הקצין המהלול בתשבחות / מו"ה / **צבי טויסקי** / זצ"ל / נפטר בשם טוב / כ"ז אלול תרנ"ב / צדיק באמונתו טהור / ביראתו / ביראה הרוממה / בכל מפעליו / וד' נצב עליו / נפשו בחיל ואימה / ידעו שמו בשער ידו פרש שר / אל ה' ולעבודתו / הון ואון לא חסה סר מרע ועשה / יתר מכדי מדתו / רחוק מפנינים מכרו קיים לעד זכרו / הי חסיד ועניו / שכרו הנה אתו יען חסדו ואמתו / וצדקו הלך לפניו / תנצב"ה / ושם אמו **סילקא**.
צאצאי רבי צבי טויסקי וזוגתו **מרת הינדא**:

(א) **מרת אסתר בלאנק ע"ה**

נולדה תר"ג (עפ"י 'מאטריקל' נישואין בודאפעסט הנ"ל, באותה שנה נפטרה זקינתה

שמרה החוקים / דרכי התורה ומנהגים / אשר ירשה מקדמונים / תנצב"ה / ושם אמה אסתר ע"ה.

רבי **צבי הרש טויסקי** בן ר' אליהו ז"ל ומרת **סילקא ע"ה** (עפ"י חרוזי מצבתו), נולד בהאליטש שם גרו הרבה ממשפחת טויסקי. כנראה בשנת תרכ"ט כבר לא גר בהאליטש, שלא נמצא שמו במפקד תרכ"ט בין ל"ז נפשות ממשפחת טויסקי שנרשמו שם. [בהקדמת ס' 'דברי הרב ודברי התלמיד' (עמ' לט) כ' שהי' דיין בעיר העליון, וכנראה ט"ס ונתחלפו בין עיר העליון (Holics) (Holesov) בטשעכיי ועיר האליטש (Holics) במחוז נייטרא בסלובקיה]. נפטר ז"ך אלול תרנ"ב ומנו"כ בווייטצען, אצל חלקת

הרבנית מנאחוד וכנראה נקראת על שמה), אשת ר' יהושע בלאנק ז"ל מסיגוט, מנ"כ בירושלים. חתנם רמ"מ עקשטיין הנ"ל.

אבי ר' יהושע ה"ה ר' יחיאל מיכל ז"ל (עפ"י 'מאטריקל' סיגוט, לידת: אשר בלאנק בן שיע ואסתר (טויסקי), ובהערה "האב הוא גיסו של ארון פאללאק", ושם לידת: חי' פאללאק בת ארון ושפרינצא (בלאנק, נולדה ב-Csepe), ובביה"ח סיגוט נמצא מצבת "מרת שפרינצא בת מו"ה יחיאל מיכל ז"ל, אשת ר' ארון פאללאק נ"י, נפטרה כ"ב סיון תרפ"ד". בעלה ר' ארון ב"ר אפרים ברוך ע"ה, נפטר בסיגוט ר"ח שבט תרצ"א). אמו מרת רחל ע"ה (לפי"ד הרב דובעריש וועבער, ב'מאטריקל' נישואין הנ"ל 'רוז"א'). כנראה ר' יהושע הי' אחיו של ר' מרדכי גימפל בלאנק הי"ד שר"ב קליינווארדיין (זו' מרת מרים רחל ע"ה, בת הג"ר אברהם חיים מוטצען ז"ל דומ"ץ האלמין), אבי ר' יחיאל מיכל הי"ד שר"ב דשם (כנראה נקרא ע"ש אבי אביו הנ"ל, בתו מרת רוזא ע"ה אשת ר' אברהם וויינגארטען ז"ל נפטרה י' אלול תשנ"ו). ב'רשימת המגורשים מקליינווארדיין - ניסן תש"ד מופיע: "מארטאן בלאנק נולד תרל"ט, אמו 'רוזעל"א לבית שפיטץ". לפי"ז אולי אבי ר' יחיאל מיכל הוא ר' גימפל בלאנק ז"ל מהומנא, פטירתו נרשם ב'מאטריקל' הומנא: גימפל בלאנק גיל 70 כ"ג או או כ"ח חשון תרט"ו.

(ב) ר' אשר טויסקי ז"ל מווייטצען

זו' מרת גיטל ע"ה. הי' נקרא 'דער זוהר איד', על שהי' בקי בספר הזוהר בעל פה. לאחר פטירת אשתו התיישב באוזד סמוך על שלחן בתו וחתנו, נפטר כבן פ"ח שנים, ביום כ"ז מרחשון תרצ"ט, ושם מנ"כ. על מצבתו נחרת: פ"נ / הרבני הצ[דיק] / מו"ה אשר במו"ה / צבי טויסקי והינדא... / מיקירי ק"ק ווייצען וראש ת"ת... / עסק בתורה ובצדקות... / נפטר בש"ט כ"ז לחו' / מרחשון תרצ"ט. צאצאי ר' אשר טויסקי וזוגתו מרת גיטל:

1) מרת סילקא ע"ה, אשת הג"ר ירחמיאל הכהן קאטצבורג זצ"ל אב"ד אוזד-באליאק, נולד תרל"ו לאביו הג"ר ישראל חיים קאטצבורג זצ"ל אב"ד אוזד-באליאק (בשנים תרכ"ח-תרס"ט) מח"ס כתבי מהרי"ח. תלמיד הג"ר

רבי ירמיהאל הכהן קאטצבורג

המהר"ץ, הג"ר יוסף ליב סופר אב"ד פאקש, והדעת סופר זצ"ל. (חידו"ת ממנו נתפרסם ב'תל תלפיות' י"ב עמ' 195. י"ד עמ' 15, 48, 74, 94. ט"ו עמ' 32, 36. ו'המעין' חשון תשט"ז עמ' ו). נולד תר"מ, גר בווייטצען ואח"כ בבודאפעסט, בתרצ"ד עלה

משה סופר אב"ד טיסא-פירעד והערוגת הבושם זצ"ל. אחר חתונתו התיישב בווייטצען, משם נתקבל כרב הצעיר באוזד על יד אביו, בשנת תרס"ט נתקבל למלא מקום אביו לאב"ד דק"ק אוזד-באליאק והגלילות. נעקד"ה ביום כ"ב סיון תש"ד. (ראה עליו: הקדמת ס' 'דברי הרב ודברי התלמיד', ניו יארק תשע"ה).

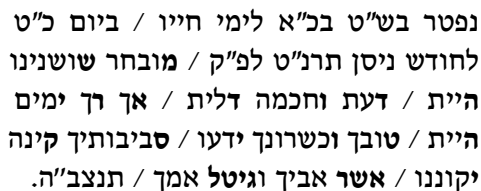
2) מרת **בילא** ע"ה, אשת הג"ר **משה מרדכי דושינסקי** ז"ל, אחי מהר"ץ זצ"ל, בני רבי ישראל ז"ל מפאקש. תלמיד הבאר שמואל אב"ד אונסדארף, הלבושי מרדכי, אחיו

רבי משה מרדכי דושינסקי

תשכ"ה, מנו"כ בירושלים. (ראה עליו: 'החת"ס ותלמידיו' עמ' תרנד, ו'בית יוסף להבה' עמ' קמא).

3) הבחור החו"ב **משה דוד ארי** ע"ה, נולד תרל"ח, תלמיד השבט סופר זצ"ל (מחידושי תורתו נדפס ב'תל תלפיות' תרנ"ח עמ' 47, טבת תרנ"ט עמ' 2, וב'נטעי בחורים' תמוז תרס"ד). נפטר כבן כ"א שנים ביום כ"ט לחודש ניסן תרנ"ט, מנו"כ בבית"ח החדש בווייטצען. נוסח מצבתו: פ"נ / הב' המופלג חו"ב צדיק וישר / משה דוד אריה / טויסקי

(5) מרת בלומא ע"ה, אשת ר' ברוך וויינבערגער ז"ל.

אשת ר' משה באכוס ז"ל מקלויזנבורג,
נפטרה כ"ב שבט תרפ"ב, ושם מנ"כ. נוסח
מצבתה: פ"נ / שרתי במדות נשגבות / רבת
פעלים בנדיבות / הגיון ללב חכמה / בנתה
בית חומה / תלמיה מטעי תפארה / צאצאי
אמונים ביראה / באי שער כלם / יתנו
צדקתה לעולם / ה"ה האשה החשובה
והצנועה / מ' שרה בת ר' צבי ע"ה / אשת
המנוח הנכבד המפורסים / בתו"י מו"ה משה
באכוס ע"ה / מ"מ בעיה"ק ירושלים יצ"ו /
של"ח כ"ב לחדש שבט שנת תרפ"ב לפ"ק /
תנצב"ה.

פ פ
שרתו במרות נשגבות
בת פעלים בנריבות
יוון לבב חכמה
נדה ברת חומה
למיה מטעו הפארה
אמאי אמורים ביראה
שעה מרים
צדקה לעולם
הה תאמה חושבה וחגיגה
משרה נתרצב
אשת הטטה הנכד המפורסם
בתו משה נאמטה
טט בעזקת ודשלים יצ
שלה נב לודש שבת שנת תרפ"ה
תנצבה

לא"י, אחר זמן קצר נפטר שם כ"ב תשרי תרע"ד, מנח"כ בהר הזיתים בחלקת זיבינבערגען, אחר פטירתו חזרה אשתו לקלויזנבורג. מנוסח מצבתו: פ"נ / איש יקר ונכבד מאד נעלה / מוה"ר משה באכוס / ב"ר יהושע השיל ע"ה / שנפטר כ"ב תשרי תרע"ד תנצב"ה. (בשנת תשכ"ז העמידו מצבה חדשה על קברו, ונחרת עליו שמות צאצאיו ונכדיו שנהרגו עקד"ה בשנות הזעם).

צאצאי ר' משה באכוס וזוגתו מרת שרה:

1. ר' יהושע העשיל ז"ל, זוגתו מרת פיגא ע"ה (ב"ר יעקב בראדי אחי הג"ר אברהם אב"ד ברעזנא מח"ס פרי החג) מקלויזנבורג, נעקד"ה ביום י"ב סיון תש"ד.
2. מרת חנה ע"ה, אשת ר' נחום בנימין בראדי ז"ל (ב"ר יעקב הנ"ל)

מקלויזנבורג, נעקד"ה י"ג סיון תש"ד.

3. מרת סילקא ע"ה, נפטרה א' דחיה"מ פסח תרע"ז מנח"כ בקלויזנבורג, אשת ר' פנחס פריעדמאן ז"ל מראה"ק קהל בקלויזנבורג (על קהילה זו הארכתי בספרי 'העיר קלויזנבורג וקהילותיה', ברוקלין תשע"ב). נוסח מצבתה: פ"נ / אשה צנועה וכשרה / עשתה רצון בעלה / מ' סילקא / בת מוה משה זל / אשת מוה פנחס פ"מ נ'י / ה"ל בחצי ימיה / לדאבון בעלה ובניה / א' דחיה"פ תרע"ז לפ"ק / תנצב"ה.

ר' פנחס פריעדמאן נולד תרל"ו,
לאביו ר' אפרים משה ז"ל ואמו
מרת רחל ע"ה מסוב-דעלקא
(אצל סוימאש-איוואר) ושם
מנו"כ. בס' 'הדרת קודש' מהדו"ח
נדפס מכתב אליו מהגה"ק
מנאסויד זצ"ל, בראש המכתב
כתב: "אהובי י"נ ורב חביבי הר'
המופלג בתורה, ירא ה' החסיד
הנגיד ורב תבונות, כקש"ת מו"ה
פנחס פריעדמאן שליט"א". נפטר
בקלויזנבורג ז' טבת תרצ"ה, ושם
מנו"כ. נוסח מצבתו: פ"נ / איש
יקר / מפורסם בצדקות וחסידות
/ עבד ד' באמונה / זכה וזיכה
הרבים / גידל בניו על ברכי תורה
/ מו"ה פנחס פריעדמאן ע"ה /
בן מו"ה אפרים משה ע"ה /

נפטר בשם טוב ז' טבת תרצ"ה / תנצב"ה. (על קורות חייהם ויוצ"ח הארכת בקו'
זכרון אבותינו', ברוקלין תש"ע, פרק ג).

מרדכי שעהר - מאנסי נ"י.

בשולי המאמר: בהתאם לנתונים שקבלנו מהרב ראובן ברים אודות משפחת טאוסקי
יש להוסיף.

אבי המשפחה רבי אלי' (אליאש) טאוסקי, יליד האליטש, נפטר שם כנשוי 30 מאי
867 (כ"ה אייר תרכ"ז) בן ס"ח שנה. זוגתו מרת סולקא (צילי) בת רבי יוסף
סטראקאטש. ישנו רישום פטירה של אלמנה בשם סיצילה טאוסקי אשר כפי
הנראה מדובר במרת סולקא דנן, תאריך הפטירה 27 יולי 868 (ח' אב תרכ"ח) בת 60.
צאצאי רבי אלי':

1. הרמן יליד האליטש 822 (שם משפחתו מופיע גם כטויסיג). [ה"ה רבי צבי טאוסקי
הנזכר למעלה]. משם עבר לוועטשעס (VECSSES) ליד בודאפעסט. צאצאי הרמן
טאוסקי והנריטה/האני/ לוטי רזנפלד (ילידת 830):

א. אדאם יליד האליטש 14 פברואר 1852 [ה"ה רבי אשר טאוסקי הנ"ל. - זוגתו
מרת גיטל בת אסתר ("אשת אדאם טאוסקי מוואיטצען") נפטרה י"ט אלול

תרפ"ח בת ע"ו שנה ומנ"כ בבודאפעסט. בפנקס הח"ק שם צוין: צדקת כל ביתה ת"ח].

ב. נעטי ילידת האליטש 1 אוקטובר 853, נישאה בשנת תרל"ז בפעסט לזיגמונד בלאנק יליד CSEJE. [ה"ה מרת אסתר ובעלה רבי יהושע בלאנק הנ"ל].

ג. רעזי ילידת האליטש 5 אפריל 855.

ד. פראנץ יליד האליטש 28 אוגוסט 856.

ה. אברהם יליד האליטש 2 ספטמבר 858.

ו. איזידור יליד ה' 11 ספטמבר 860.

ז. ר' שרגא טאוסקי (פליקס) יליד האליטש 10 ספטמבר 865. בזמן המלחמה הועסק בעבודת כפיה בבודאפעסט. נספה בעקבות מחלה 2 נובמ' 944 (ט"ז חשון תש"ה). [אבי ר' אשר (יליד בודאפעסט), אבי הרב צבי טאוסקי בבני-ברק].

2. גבריאל יליד האליטש נובמ' 824. נפטר שם 24 אוקטובר 879 (ז' חשון תר"מ). זוגתו ליסי/ליסעט וייניגער ילידת מורביה 832.

בתם נעטי/אנה ילידת האליטש 20 ינואר 855, נישאה בפרשבורג בשנת תרמ"ב ללאזאר שטיער יליד עיר חדש בן 31 שנה בן לאופולד ורחל פוקס.

3. ברנהארד יליד האליטש 3 נובמבר 826. נפטר שם 13 מאי 827 (ט"ז אייר תקפ"ז).

4. שלום (שאלאמון) טאוסקי יליד האליטש 2 מאי 834. בפנקס המוהל של המהר"ם שיק מעת מגוריו בהאליטש רושם: "פרעתי י"ד אייר תקצ"ד, שלו' בן אליהו". המוהל היה רבי אברהם בעק שכיהן אז כרבה של קהלת האליטש. הסנדק היה זקינר ר' יוסף שטראשוק.

5. אנה ילידת האליטש 25 ספטמבר 839.

6. שאמואל יליד ה' 21 אוקטובר 842.

נכראה גם בתו:

7. האני בת אליאש טאוסקי ויולי/טולקי סטראקאטש. ילידת האליטש 1 יוני 854. נישאה בווען בשנת תר"מ לעמנואל-אליאש רינד (קינד) מראדאני בבוהמיה יליד 26 פברואר 854.

*

בן נוסף של רבי אלי' טויסקי, ה"ה רבי יו"ט ליפמאן (פיליפ) טויסקי, יליד האליטש. תלמיד רבי יהודא אסאד אב"ד סערדאהעל. זוגתו לעני לבית קראוס. מו"צ באוסטריה בקהלות אצענבורג (אצענבורג) וקירכברג, לאחר מכן בארץ הגר

בקהלת פעלעדהאז, ומשם נתמנה לאב"ד דקהלת צעצע. חתום עם שאר רבני דורו על חוות דעת להקמת קהלת נפרדת בוויען; פתגם האיסור נגד הסמינר לרבנים בשנת תרל"ו; קריאה למען 'מחזיקי הדת' בגליציה בשנת תרמ"ב. תשובות אליו בשו"ת מהר"ם שיק (חיר"ד סי' שסד); שו"ת מהר"א (חאו"ח סי' מב, רב. חיר"ד סי' קז קיד, רמז, שסח. חאה"ע סי' ער); שו"ת כתב סופר (חאו"ח סי' קט). חידו"ת ממנו נדפסו בקובץ כרם שלמה (שנה יא קובץ ב עמ' כ-כא) מכתב ידו שרשם בסוף ספר כרם שלמה (האס) שהיה ברשותו. נפטר כ"ד תשרי תרמ"ז (בן ס"א שנה עפ"י רישום

פטירתו במאטריקל, ואילו לפי מצבתו בן ס"ו שנה) ומנ"כ בצעצע. על מצבתו נחרט:

פ"נ / אדונינו מורינו הרב
המאה"ג המפורסם / מ"ה
יום טוב ליפמאן זצ"ל / בן
מ"ה / אליה טויסקי / ומרת
סולקא ע"ה / שהיה אב"ד
פה ק"ק צעצע יע"א / נפטר
בן ס"ו שנה ביום שמיני
עצרת / שנת תרמ"ז לפ"ק /
יום וליל חקר בחכמה והגה
בתורה / טוב דרש לעמו
והדריכו ביראה טהורה /
טהור ידים הוסיף אומץ
לנהלו בנחת / וגדל בניו
במוסר להצילם מרדת שחת
/ ישרים ארחותיו ומעגלותיו
מעגלי צדק / סמך נופלים
והשתדל להחזיק הבדק /

קבל יסוריו באהבה וענוה מאבינו שבשמים / ינוח בשלום ונפשו תהי' צרורה בצרור החיים /

מצאצאיו שנולדו בקירכבערג: מיקשה יליד 853; שאמואל יליד 857 [מורה, גר בצעצע ובבודאפעסט. נפטר בשנת 926]; לאופולד יליד 10 מאי 862; נעטי ילידת 10 דצמבר 864.

הרב חיים אריה רייניץ - ירושלים

רבי יצחק צבי הלוי יונגרייז אב"ד קאשוי וק"ק קאשוי בזמנו

וזרח השמש

רבי **יצחק צבי הלוי יונגרייז** נולד בק"ק באלאשא יארמוט בשנת תרכ"ז לאביו רבי **משה הלוי יונגרייז**, אב"ד קאשוי. ולאמו הרבנית **פיגא ע"ה**, בת רבי **נח יעקב לעווי**, מק"ק האריטאן.

אביו רבי **משה הלוי** היה דרכו לנסוע עם אחיו רבי **שמואל דוד הלוי** אב"ד פעהער-דיארמוט להסתופף בצל האדמו"ר רבי **חיים הלברשטאם** אב"ד צאנז בעל דברי חיים, פעם ביקש ממנו בנו הילד **יצחק צבי הלוי** שרצונו להצטרף אליהם לנסיעה הבאה לצאנז, והוא היה אז עדיין צעיר לימים, ואמר לו אביו שאם יעמוד להבחן על מסכתא שלמד אז יקחו אותו איתם בנסיעה הבאה.

הילד **יצחק צבי הלוי** למד ושינן בהתמדה עד שהיה שגור בפיו כל המסכתא גפ"ת

וגם עמד במבחן אצל אביו על הכל, והבטיח לו אביו שבעזרת השם יקחנו עמו לצאנז כאשר יסע. אך כשבא המועד לנסוע ובא לקאשוי רבי **שמואל**

דוד הלוי, אחיו של רבי משה, כי כך היה הדרך מפעהער-דיארמוט לצאנז שעוברים את העיר קאשוי, ואמר רבי משה לאחיו רבי שמואל דוד כי הפעם הוא רוצה לקחת גם את בנו היניק **יצחק צבי**, אמנם אחיו רבי שמואל דוד חשש מטלטולי הדרכים [מקאשוי לצאנז בערך 150 ק"מ בדרך הררי] אולי יקשה הדבר לילד צעיר, על כן הציע שבעזרת השם לשנה הבאה יקחו איתם את הילד **יצחק צבי**, והסכימו כולם לזה. וכל ימיו היה רבי **יצחק צבי** מתאונן על זה שלא הפציר יותר כי לשנה הבאה כבר נסתלק מרן הדברי חיים, וגם אביו ודודו היו מצטערים על זה אחר כך [זכרון מנחם].

רבותיו

למד אצל דודו [אחי אביו] רבי **שמואל דוד הלוי יונגרייז**, אב"ד ור"מ פעהער-דיארמאט, בעל שו"ת **מהרשד"ה**. שחיבבוהו מאוד על התמדתו הנפלאה ומדותיו היקרות. ב'שבת אחים' מפרשת נח תרמ"א, מופיע שמו בין התורמים לעניי ארץ הקדושה, בק"ק פעיער-יארמוטה, **יצחק צבי בן פייה**.

כן למד אצל רבי יקותיאל יהודה טיטלבוים, אב"ד ור"מ דק"ק סיגעט, בעל ייטב לב. כמו כן היה נוסע להסתופף בצלא דמהימנותא של רבי יחזקאל שרגא הלברשטאם הלברשטאם האדמו"ר משינאווא.

האיש מקדש

בשנת תרח"ם לערך נשא את זוגתו הרבנית מרים ע"ה [נלב"ע כ"ד אדר תר"צ], בת רבי דוד הכהן זאלצער ז"ל, ראב"ד מונקאטש [נפטר כ"ט שבט תרס"ח], בן רבי מיכאל הכהן מסערדאהעל בן רבי מיכאל הכהן מסערדאהעל – פרעשבורג, שהיה חתנו של רבי דוד דייטש, אב"ד עיר חדש, בעמ"ס אוהל דוד. וחתן דודו רבי יוסף שלמה זלמן עסטרייכער דומ"ץ בק"ק מונקאטש, בן רבי אליעזר [בן רבי משה ארי' ז"ל, אב"ד ק"ק קראלי].

לדמותו

רבי יצחק צבי הלוי היה נסיך אצילות וכשהלך ברחוב העיר היו בני אדם מקבלים פניו בדרך ארץ ויותרת הכבוד. היה לובש בביתו שטריימיל בשבת אבל לא בבית הכנסת. היה מוהל מומחה ומהל הרבה מילדי ישראל.

אב"ד ור"מ ק"ק ניר-מעדיעש

רבי יצחק צבי הלוי לא רצה להנות מכתרה של תורה, לכן מתחילה אחר נשואיו פתח לו בית מסחר בעיר פעהער-דיארמאט, כדי שיוכל להתפרנס מיגיע כפו, ועם כל זאת לא מש מאהלה של תורה ולמד בהתמדה רבה.

שמו הטוב הלך לפניו כגדול בתורה, וכאשר אבד כל רכושו בשנת תרמ"ט, קיבל עליו עבודת אב"ד, ונקבל לרב דק"ק **ניר-מעדיעש**, וישב שם על כסא ההוראה טו"ב שנים. הוא ניהל שם ישיבה לבחורי חמד. אחד התלמידים מניר-מעדיעש, ה"ה רבי **אפרים רוזנפלד**, אב"ד ק"ק **סענדרא**, בעמ"ח עץ **אפרים**.

כבר אז היה בקשרי שו"ת עם גדולי הדור, ראה להלן הקשר עם רבני טשאטה בעל **נטע שורק** וחתנו בעל **מי יהודה**. בהיותו שם השתתף במעות קדימה על הספרים: **שורש ישי**, תרנ"א - ניר מעדיעש, הרב המאוה"ג מו"ה **יצחק צבי הלוי**. **תולדות יצחק**, ווייס, מונקאטש תרס"ד - הרב... **יצחק צבי סג"ל** אב"ד מעדיעש.

אב"ד ור"מ דק"ק **קאשוי**

כאשר נפטר אביו רבי **משה הלוי יונגרייז** אב"ד ור"מ דק"ק **קאשוי** ביום ד' סיון תרס"ו, נתקבל למלאות מקומו בק"ק **קאשוי**. וכה נכתב בידיעה בכתב עת **מחזיקי הדת**, מיום ט"ו סיון תרס"ו:

רצונו של רבינו ז"ל היה שבנו הגדול הרב המאה"ג מו"ה **יצחק צבי** שליט"א אבד"ק **מעדיעש** ישמש אחריו בקודש, הקהלה שמרה פקודתו ובפה אחד קראו כל הקהל לפני מטת רבינו ז"ל שהניחוה בבית הכנסת, "מזל טוב" יחי האב"ד הצעיר לכבוד ולתפארת בתוכנו!

סיפר רבי **משה טעננבוים**, [בן רבי שלום ממילדאוו], כאשר נפטר הגאון רבי **משה יונגרייז** אב"ד **קאשוי**, היה הראש הקהל דק"ק **קאשוי** רוצה לקבל לכהן פאר שם את דודו [של רבי משה טעננבוים] רבי **משה גאלדשטיין**, חתן רבי **אברהם יעקב ראזע**, שהיה רב בק"ק **קאשוי** לפני רבי משה.

רבי **משה גאלדשטיין** היה בעל בית מרוז במרכז העיר וכל ימיו למד בהתמדה נפלאה, סיים את הש"ס שבע פעמים, נפטר כ"ג ניסן תרפ"ו בן פ"ז שנים. ורבי **מנחם מענדל טעננבוים** אב"ד **טארנא** היה בקאשוי על הלוייה, וכיון שראה שהראש הקהל דשם מתכוון לקבל למרא דאתרא שם את דודו רבי משה גאלדשטיין, הלך רבי מנחם מענדל ובקש מרבי משה גאלדשטיין שיסיר את המעמדות שלו מלישב על כס הרבנות דק"ק **קאשוי**, כדי שיקבלו את רבי **יצחק צבי** למלא מקום אביו, לכהן פאר שם, ומיד הסיר רבי משה את המעמדות שלו מלישב על כסא הרבנות שם [תולדות משה].

בנו של רבי **יצחק צבי**, רבי **משה דוד הלוי**, אב"ד ק"ק **הארשפאלווא**, בעמח"ס **צבי וחמיד**, הפליא את צדקו וישרותו של רבי **מנחם מענדל טעננבוים** מטארנא, שהגם שרבי משה גאלדשטיין היה דודו [הרב מטארנא היה חתן דודו בעל נטע שורק, חתן רבי **אברהם יעקב ראזע**, ורבי משה גאלדשטיין היה גם כן כאמור חתן רבי **אברהם יעקב ראזע**], מכל מקום עשה ופעל למען האמת והצדק לקבל את רבי **יצחק צבי** למלא מקום אביו.

מרבין תורה ויראת שמים

כאמור מלבד שכיהן ברנות קהלתו ניהל גם ישיבה והרביץ תורה לתלמידים הבאים לשאוב ממנו תורה ויראת שמים, והיה מדריך אותם את הדרך אשר ילכו בה ומעשה אשר יעשון. גם אחרי עזבם את הישיבה השגיה עליהם והוכיח אותם במתק לשונו, ופעם אחת בא בחור אחד מתלמידיו, אשר גילח שער זקנו, והניח ידיו על פני תלמידו ושאלו **'עס שטעכט נישט'**, והשיב הבחור **'ניין רבי, עס איז גלאט, עס שטעכט נישט'**, ועל זה ענה לו רבו **'אבער מיר שטעכט עס'**.

מתלמידיו: ברשימת מעות קדימה ע"ס בית נפתלי על התורה שנדפס בשנת תרס"ו, מופיע רשימה קצרה – קאשויא, בחורי חמד דישיבה הרמה: הב' החו"ב מו"ה **יעקב שרגא סג"ל יונגרייז** נ"י בהה"ג דשם ז"ל. הב' **אברהם גאטפריעד** מליקעף. הב' **אברהם יהושע שעהן** מצאנז. הב' **אלימלך סג"ל גאלדבערגער** מליקעף. הב' **אליקים בינדיגער** מקמארנוק. הב' **זלמן ליב פריעדמאן** מסטראפקי. הב' **חיים אלי' שווארטץ** מווילמאני. הב' **מנחם פריעדמאן** מסטראפקי. – כן היה תלמידו רבי **משה זאב ליבער** ז"ל, מגיד שיעור ברבים באשמורת הבוקר בברוקלין [הקדמה לספר בנין שלמה עמ"ס סנהדרין, שיצא לאור ע"י בנו רבי ישראל ליבער].

סיפר בנו רבי **משה דוד הלוי**: כד הוינא כבר י"א-י"ב שנין כשלמדתי אצל הרש"ש [הרב רבי **שמואל שווארץ**] ה"ד, כבר למדנו גמפ"ת [גמרא פירוש תוספות] והיו שם כאלו שהגיעו לפלגות ראו-בן, שומעי שעור, ומעשה בעל דבר בין גברא לגברא בין הפרקים, שחקו בכדור, והיטב חרה הדבר להרש"ש ז"ל ולא הועיל כלום ברכות וקשות.

פעם באמצע הלימוד, היה זה בראשית הזמן בחורף, פרשת וירא, פסק הרש"ש את הלימוד בכעס ויצא החוצה וכמעט קט חזר בלא אומר ודברים. והנה לפתאום נכנס אאמ"ר [רבי **יצחק צבי הלוי יונגרייז** אב"ד קאשוי] זצללה"ה בצוותא יחד עם ר' **שרגא ויזנברג** ה"ד [מזכיר הקהילה]. מובן שכולנו יושבי האהל קמנו ממקומנו כאיש אחד ביראת הכבוד כנהוג. הופתענו למראה ביאה זו שמשונה מכל הביאות שבתורה, שהורגלנו לשמוע במהרה שנשתדל ונתאמץ להתמיד בחזרה כהוגן, שנהיה בקיאים בסוגיות ובשעורים על בריים כשיבוא הרבי לבחון אותנו שלא נבוש אנחנו והוא. והיה אז תחילת הזמן ולא היה עדיין מה לבחון.

והנה אאמ"ר פקד עלינו לשבת איש איש על מקומו, גם הוא ישב ונכנס עמנו בדברים ושאל מה לימודינו הגם שידע היטב, כי היה רגיל לנסות אותנו בכל שבת קודש, אבל השעה היתה צריכה לכך, לשאול מה הפלוגתא בין רש"י ותוס' וכהנה. עוד שאל הלמדתם חומש ורש"י, ענינו, כן. ובאמת למדנו בכל יום פרשה אחת מסדרת השבוע. והתחיל בנועם שיח:

כתיב (בראשית כא, ט"ב) **ותרא שרה את בן הגר המצרית אשר ילדה לאברהם מצחק. ותאמר לאברהם גרש את האמה הזאת ואת בנה וגו'.** וירע הדבר מאוד בעיני אברהם על אודות בנו. **ויאמר א' אל אברהם וגו' כל אשר תאמר אליך שרה שמע בקולה. וברש"י מצחק - לשון עבודה אלילים וכו'. ד"א לשון גילוי עריות וכו'. ד"א לשון רציחה וכו'.**

וצריך לבאר מה היה הויכוח בין אברהם לשרה, ממה נפשך אם היה בצחוק זה כל השלשה עבירות חמורות, מה היה טענת אברהם, ואם לאו מה רצתה שרה מישמעאל, והקב"ה עוד הסכים עמה.

ונראה לפרש דהנה כתיב בפרשת קדושים (ויקרא יט, ד) **אל תפנו אל האלילים ואלקי מסכה לא תעשו לכם וגו'.** ופירש רש"י אל תפנו אל האלילים – לעבדם. אלילים לשון אל כלא הוא חשוב: ואלהי מסכה - תחילתן אלילים הם, ואם אתה פונה אחריהם סופך לעשותן אלהות. כמו שאמרו חז"ל במסכת שבת (קה, ב) **כך אומנתו של יצר הרע, היום אומר לו עשה כך, ולמחר אומר לו עשה כך, עד שאומר לו עבוד עבודה זרה והולך ועובד.** היינו שהבעל דבר הוא היצר הרע יודע טכסיסי פיתוי, שאינו בא פתאום בעבירה חמורה ר"ל, כי אם בהדרגה, ומתחיל בדבר שאינו מפורש בשלחן ערוך לאיסור כלל והעולם נהגו כך רק ממדת חסידות וכדומה, וכהנה וכהנה עד וכו'.

והנה אמרו חז"ל (מגילה דף יד, א) ואמר רבי יצחק יסכה זו שרה, ולמה נקרא שמה יסכה, שסכתה ברוח הקדש שנאמר (בראשית כא, יב) **כל אשר תאמר אליך שרה שמע בקולה.** ורש"י בחומש על פסוק זה מביא מדרשת חז"ל (שמו"ר א, א) שמע בקולה - (בקול רוח הקודש שבה) למדנו שהיה אברהם טפל לשרה בנביאות.

אברהם אבינו טען טענה צודקת לכאורה, דהנה רש"י (בראשית יב, ה) על הפסוק ואת הנפש אשר עשו בחן מביא מחז"ל (ב"ר לט, יד), אברהם מגייר את האנשים ושרה מגיירת הנשים. אם כן מה קול הרעש הגדול הזה, אם נכרים שהם עובדי עבודה זרה ממש אנו מגיירים, ק"ו וחומר בני אשר נתגדל ונתחנך בבתינו, ודאי אשר אין לחשוש עליו כלום. על כן **וירע הדבר מאוד בעיני אברהם על אודות בנו.** אמנם שרה אמנו ראתה ברוח הקודש שמצחוק פשוט זה אפשר להגיע עד לשלש העבירות חמורות, כי כך הוא דרכו של יצר הרע כאמור. על כן **ותאמר לאברהם גרש את האמה הזאת ואת בנה,** לפני שהוא מגיע לעבירות חמורות.

ובאמת לשניהם היה טענה צודקת, עד שהקב"ה הכריע בזה ואמר לאברהם **כל אשר תאמר אליך שרה שמע בקולה.** דברי פי חכם חן ושפתיים ישק. והאריך בדברים נעימים, אחרי שאין לכם עול הפרנסה ואבותיכם דואגים בעבורכם, באכילה שתיה לינה ולבישה ושכר לימוד וכהנה, ואין מבקשים ממכם רק שתקבלו עליכם עול תורה ודרך ארץ, ושיהא שם שמים מתאהב על ידכם, ויכירו כל רואיכם שאתם זרע ברוכי ד' ביראת שמים והתמדה. - מובן שעיינו זלגו דמעות ומן אז היה לנו לתיעוב ולשמצה אפילו השמועה על דברי שחוק. - זכות הרבים תלוי בו, זי"ע. [עפ"י מכתב בנו רבי משה דוד הלוי, לעורך 'המאור' (שנה י' חו' ב' עמ' 9-10)].

בית המדרש החדש בקאשוי – החזית (מימין הת"ת)

בהנהגת הקהילה

בהנהגת הקהילה הלך בדרכי אביו, ימין מקרב את יראי השם, ושמאל לוחם בגבורה את מלחמת השם נגד עוזבי תורה ומפירי הדת. פעם אחת באמצע דרשה אשר דרש אודות שער באשה ערוה, הגביה ראשו לעזרת נשים, ואמר להם חתכו השערות בעוד מועד, כי על דף הטהרה כבר יהיה מאוחר.

קאשוי - קהלה קדושה

כאשר רבי יצחק צבי קיבל את ההנהגה בק"ק קאשוי מנתה קהילת היראים בערך מאה וחמישים משפחות [דברי ימי קאשוי, עמ' י'], וכאשר נפטר לעולמו מנתה קהילת היראים יותר מאלף משפחות [שם עמ' רלז], שפארו את העיר, מהם בעלי בתים חשובים, בחורים יראי ה' ומופלגי תורה, חסידים ואנשי מעשה, רבנים דיינים רמ"ם ותלמידי חכמים שתורתם אומנתם, שוחטים יראי ה', מחברי ספרים, וכמה אדמורי"ם עם החצירות שלהם.

בקהלה היתה תלמוד תורה ושיבה, שני בתי מדרשים שבו התפללו בנוסח אשכנז בית המדרש הישן עם שלש מאות מקומות ישיבה בעזרת אנשים ושלש מאות בעזרת הנשים, ובית המדרש החדש באמצע הבניה עם כפול מקומות ישיבה, מלבד הקלויז של החסידים, שבו עסקו בתורה יומם ולילה בהתמדה רבה. חברות ש"ס, שסיימו את הש"ס בכל שנה. שיעורי תורה במשניות, גמרא ותוספות, שלחן ערוך. חברה תפארת בחורים, עבור הבחורים שעזבו כבר את הישיבה לאחר כמה שנות לימוד.

בית המדרש החדש בקאשוי – צד האחורי

בזמן מלחמת העולם הראשונה הגיעו הרבה פליטים מגליציה לקאשוי, מהם חסידים ואנשי מעשה, במשך הזמן התארגנו החסידים להקים לעצמם קלויז. בשנת תרפ"א נפתחו שערי הקלויז החסידי במרכז העיר, וקול התורה נשמע שם כל יומם ולילה. המרא דאתרא

רבי יצחק צבי שהיה מוקיר את החסידים, בא הרבה פעמים לקלויז. בליל שמחת תורה היה נוהג ללכת לקלויז ואמר שם "אתה הראית".

מלבד הרב היה גם הדומ"ץ רבי חנוך העניך פאק, בעל מחבר ספר זכרון יוסף ועוד, שהיה בעל הוראה מובהק. ממוסדות הקהילה היו: בית הוראה, מקווה טהרה – מים חיים, משחטת עופות עם סידור כשרות מיוחדת במינה למהדרין מן המהדרין. ארגוני עזרה וסיוע, כגון גמילות חסד, ביקור חולים, אגודת נשים, חברה קדישא, ועוד. – קהילה נאה וחסודה אנשים יראים ושלמים, מבוסס במצב רוחני מעולה ומשגשג.

הדומ"ץ - רבי חנוך העניך פאק

רבי חנוך העניך פאק היה בנו של רבי אלקנה פאק מק"ק גלאגוב. נשא את הרבנית שיינדל מירל בת רבי אשר ישעי' וויינפעלד מק"ק גארליץ. משנת תר"ע לערך דומ"ץ דק"ק קאשוי. משנת ת"ש כאשר נפטר האב"ד רבי שאול בראך, ניהל רבי חנוך העניך פאק את העיר.

היה ממקורביו הנאמנים של רבי שמואל ענגיל מראדומישלא והרבה עסקו יחד בהלכה. וזה לשונו בהקדמת ספרו זכרון יוסף: "ומאז ועד עתה תל"י נתרבו חידושי ורובן היו לפני עיני הרב הגאון האמיתי מראדאמישלא שליט"א".

רבי אלחנן היילפרין מראדומישלא-קאשוי, מחשובי הרבנים בלונדון, כותב בסוף שו"ת מהר"ש ח"ח, בקונטרס לדוד להזכיר וז"ל: בהיותי אחר המלחמה בקאשוי סיפר לי ידידנו המנוח ר' אברהם צבי קליין ז"ל, שבימי הכיבוש, כשנודעו ליחידים סגולה מטרות המשלוחים לאושוויץ וכדומה, נתוועדו איזה אנשים בבית מדרשו של אבותי שהי' בגבול הגיטו, ודנו באופני בריחה, ובאו להחלטה שיבקשו הסכמת

המורה הוראה המובהק הגאון ר' חנוך העניך פאק ז"ל הי"ד, שבאם לא יועילו לברוח שיתיר להם לאבד עצמם טרם יפלו במלתעות הארורים ימ"ש. ונבחר ועד של ג' אנשים, הראצ"ק הנ"ל, אדוני אבי ז"ל, והה"ג ר' יצחק קליין, לילך להמורה הוראה הנ"ל, וכשנכנסו לביתו מצאו בבית החיצון את בנו הה"ג ר' מנחם מענדל פאק הי"ד, עוסק בגמפ"ת בעיון עמוק, ונכנסו בבית הפנימי ומצאוהו להמורה הוראה אומר תהילים, והתנצל לפניו שמרוב הצרה והצוקה אינו יכול לרכז את מוחו לשעוריו בש"ס ופוסקים כנהוג, ועוסק בספר תהלים. וכשהציעו לפניו שאלתם, פרץ בבכי מר, והתחזק את עצמו ואמר להם בזה"ל: אהובי ידידי, על פי ההלכה הייתי יכול להתיר לכם, אבל ידוע מחכז"ל גודל מדריגת המקבלים עליהם גזירתו ית"ש ליהרג על קדה"ש,

שאין למעלה מהן, לכן קבלו נא גזירתו ית"ש, וקדשו שמו. ונפרדו ממנו בקבלת מרות, ולמחרתו נשלחו למקום שנשלחו...

ובשמעי זה, נתרגשתי בישוב דבר תימה, שכק"ז זצ"ל בהסכמתו האחרונה על ספר קנה וקנמון להה"ג ר' חנוך העניך פאק הנ"ל כותב עליו "והוראתו הוא בקדושה", מלה כזו כק"ז לא נהג מעולם להשתמש בה כידוע. אמנם נבואה נזרקה מפיו, כי בהוראת קידוש שם שמים נסתיימה הוראתו בעירנו ששימש בה

רבי שמואל ענגיל (מימין) עם רבי העניך פאק (משמאל)

כשלישים שנה, הי"ד וז"ע. - רבי חנוך העניך פאק נעקדה"ש י"ג סיון תש"ד.

כבוד התורה

רבי ליב רובינשטיין, דיין בפרעשבורג, מספר: בש"ק פרשת אמור תרע"א הייתי בק"ק קאשוי יע"א, עיר מליאה חכמים וסופרים, לבקר שם את חתני הצדיק מו"ה יודא ליב גאלדשטיין נ"י, ע"ז הצדקת בתי מ' סרחא תי', וכיבדני הרב הגאון דשם [רבי יצחק צבי הלוי יונגרייז] עם אקרר"ט, לדרוש בבית הכנסת הגדולה, והיה קיבוץ גדול וכבוד התורה ביתר שאת תה"ל, ולאחר שאמרתי שמעתתא דרשתי מילי דאגדה ומוסר השכל לגדל הבנים לתורה ויראה [ספר קול יהודה, שער קול תורה].

בהנהגת המדינה

יד ושם היה לו גם בהנהגת המדינה, השתתף באסיפות למען חיזוק הדת. וכן בא בכתבים לחזק לעודד לגדור גדר ולעמוד בפרץ. – השתתף באסיפת חברת 'מחזיקי הדת' ביום ב' ויגש (זאת חנוכה) שנת תרע"א בעיר בודאפסט [וילקט יוסף שנת תרע"א קו' ז' עמ' כח]. כמו כן היה חבר ב**וועד המאה** [שם שנת תער"ב קו' ח"י עמ' 50]. אחרי מלחמת העולם הראשונה, ועם החלוקה החדשה עברה **קאשוי** למדינה חדשה "צ'כוסלובקיה", ורבי יצחק צבי הצטרף לארגון האורתודוקסי החדש "הקנצליי" של צ'כוסלובקיה.

מרגלא בפומיה [של רבי **שמואל ענגיל** מרדמישלא] לספר בשם מרא דאתרא קאשוי הגר"צ יונגרייז, שהאדמו"ר רבי **ישראל מטשורטקוב** פנה אליו באחד הימים שיצטרף לאגודת ישראל, והשיבו, כי במדינתו הונגריה שכבר נתארגנו בה הקהילות החרדיות העצמיות אינו רואה נחיצות מיוחדת בארגון נוסף למטרת חיזוק הדת. החזירו האדמו"ר מטשורטקוב: "אשריכם רבני הונגריה, שלפי ראות עיניכם אינכם זקוקים במדינתכם לאגודת ישראל, אבל אנחנו כולנו בשאר מדינות צריכים לה מאד, שהיא הערובה לקיום היהדות בימינו" [מרבצי תורה מעולם החסידות, ח"ד עמ' פג].

חתם יחד עם רבני דורו בקול קורא אין תנאי בנישואין. וכן חתם נגד הציונות והמזרחי כפי שמופיע בהפלט שנת תרס"ה עמ' 68. - בתיקון עולם יש מכתב אליו מאת רבי **שמואל ראזענבערג** אבד"ק **אונסדארף**, מיום ה' תרומה עטר"ת [עמ' סב מכתב נ'].

כאשר נפטר רבי **אברהם יצחק גליק** אב"ד **טאלטשווא** ביום ו' עש"ק טהרה שנת תרס"ט, וביום א' אחרי ליווי אותו אלפי ישראל למנוחות, היה רבי יצחק צבי הלוי בין הרבנים שהספידו אותו [וילקט יוסף מחברת י"א קונטרס י"ג].

קאשוי - מתקופת מלחמת העולם הראשונה

"יפה כח הבן מכח האב", פירשו המפרשים שמה שיפה כח הבן הוא מכחו של האב, הכח העמל והמסירות נפש שהשקיע אביו הגדול עמדה לו לבן אשר הלך בעקבות אביו, ובימיו שגשגה קהילה קדושה **קאשוי** לעיר ואם בישראל, והיתה לאחת הקהילות הכי מפוארות באסטרייך אונגריין, בפרט אחרי מלחמת העולם הראשונה אשר רבים מאחינו בני ישראל מגליציה, חסידים ואנשי מעשה השתקעו בקאשוי, בהיות שהרב אב"ד של קאשוי היה איש מורם מעם גאון וצדיק קדוש ועניו, מפארי הרבנים במדינה, פאר החכמים נזר הנבונים, השכיל לקרב לכבד ולהוקיר את פלטי חרב שבאו בצל קורתו, ואף היה להם לאחיעזר ואחיסמך, כך שכולם הרגישו שם בנוח, אף הרבנים והאדמורי"ם שבמקומות אחרים לא יכלו לשבת שם או מפני

שהם הרגישו שמקפחים את רב הקהילה, או שהרב הרגיש שהוא מקופח על ידי האורחים, כאן לא מצאה קפידה זו מקום לנוח בה, אלא הרבנים והאדמור"ם מצאו שם מקום מנוחה, והשתלבו יפה בחיי הקהילה.

"יתן ויתנו אחרים, חסיד" [אבות פ"ה מ"ג] רבי יצחק צבי ז"ל, דרש ועודד את אנשי קהילתו גם כן למצות 'הכנסת אורחים', מציין זאת בספרו הג"ר **יקותיאל ארי' קאמעלהאר** ז"ל, בספרו הצופה לדורו [דף קכג] שהיה על ביקור קצר בק"ק קאשוי: "התפללתי בבית הכנסת ושמענו דרשת הרב מרא דאתרא רבי **יצחק צבי יונגרייז** שנאה דורש לכבוד הכנסת אורחים מגולי גאליציה".

רבי יצחק צבי וזוגתו הרבנית התפרסמו ברוב צדקתם בפרט בשנות מלחמת העולם הראשונה, כאשר אלפי פליטים מחבל גליציה הגיעו לעיר קאשוי, שהיתה עיר גדולה וקרובה לגליציה, ורבי יצחק צבי עם הרבנית מסרו את גופם ואת נפשם בכדי להחיות את נפשות הפליטים בדרך כבוד.

אם את עמך היה צריך לקרב על ידי סידור אש"ל וגם פרנסה, את הרבנים האדמור"ם היו צריכים לקרב ביותר, כי הם אבדו גם את המעמד שלהם, ובדבר הזה היה קשה להרבה רבנים ואדמור"ם פליטי חרב, כי הרבנים המקומיים לא תמיד השכילו אותם. אמנם לא כן חכימי דיהודאי כמו רבי יצחק צבי הלוי יונגרייז אב"ד קאשוי, בעל אצילות ומידות נעלות, הוא השכיל בזה והמציא לכל אחד די מחסורו אשר לו, וכל אלו שרצו לפתוח להם בית המדרש משלהם, היה רבי יצחק צבי בעזרו. וזו הסיבה שהרבה רבנים ואדמור"ם התעכבו זמן רב בקאשוי, ויש מהם התישבו שם לתמידות משום שהתנאים שם היו יותר טובים מזה שהיה להם בבתיהם בגליציה.

רבי אהרן הורוויץ מבייטש

בין הרבנים והאדמור"רים שהגיעו לקאשוי בתקופת המלחמה ולאחריה, היו רבי **אהרן הורוויץ** האדמור"ר מבייטש. רבי **אפרים זלמן מרגליות** אב"ד לאנקא. רבי **דוד זינגער** אב"ד פילזנא. רבי **חנה הלברשטאם** האדמור"ר מקאלשיץ. רבי **משה אליקים בריעה** אונגאר האדמור"ר מדאמבראווא. רבי **משה דייטש** אב"ד סאבאדקא. רבי **שלום ריינמאן** אב"ד נאראל. רבי **שמאי שיקלער** אב"ד מארינבאד. רבי **שמואל ענגיל** אב"ד ראדומישלא.

מלבד אלו שהיו שם כבר מלפני כן, כמו רבי יעקב פראנקפורטר, ורבי אהרן מאיר אייכנשטיין האדמו"ר מזידיטשוב, שהיה להם לכל אחד בית תפלה ומנין משלו.

אהלי צדיקים בבית החיים בעיר קאשו
מימין לשמאל: א) אוהל רבי אפרים זלמן מרגליות אב"ד לאנקא ורבי דוד זינגער אב"ד פילזנא.
ב) אוהל רבי אהרן הורוויץ מבייטש. ג) אוהל רבי שאול בראך האב"ד. ד) אוהל רבי שמואל
ענגיל אב"ד ראדמישלא. ה) אוהל רבי יעקב פראנקפורטער מקאשו. ו) אוהל רבי אברהם
שלום הלברשטאם מסטראפקוב

למעשה היה זה השקעה טובה לקרב את הפליטים, האדמורי"ם, רבנים, דיינים, חסידים ואנשי מעשה. עם בואם של אלו לעיר קאשוי הפיחו אלה רוח חיים חדשים רוחניים, אנשי העיר השקיעו בהם בגשמיות, אש"ל ועוד, והם החזירו רוחניות, הם הרימו קרנה של העיר באיכות. האדמורי"ם הביאו לשם זרם של חסידים, הרבנים הביאו לשם זרם של שואלים, בחורים שבאו ללמוד אצלם, או אברכים שבאו לקבל סמיכה. כמו כן רבנים דיינים ואדמורי"ם רבים הגיעו לקאשוי לבקר את הרבנים והאדמורי"ם שהתארחו בעיר.

מתורתו

במליצי אש (ט"ו טבת) כתב: הניח הרבה חידושי תורה בכתב יד, וכתב לי חתנו הג"ר **יעקב שרגא הלוי יונגרייז** אב"ד **נאגראדבערצל** שליט"א, שכעת יצא לאור מהגר"צ ז"ל **חי' סוגיות**.

גאולה וישועה, גינז, פרשת וישב. וילקט יוסף שנת י"ד קונטרס ט' עמ' לב [ד' ויחי בעת"ר לפ"ק]. **מליצי אש** בשם רבי **יעקב שרגא הלוי יונגרייז** אב"ד **נאגראדבערצל**. **ספר החיים**, שנת תרפ"ב חודש תמוז חוברת ד' סימן כ"ז-מח תשובה בענין **חליצה**. **פני הנשר**, השמיני, כנף חמישי, עט, סימן לב. בסוגיא **דריחא מילתא**. **צבי וחמיד**, מבנו רבי **משה דוד הלוי יונגרייז**. **תל תלפיות**, חודש טבת תרפ"ד אות כו עמ' לג, עם המשך בחודש שבט – בסוגיא **דתתאי גבר**.

נזכר ברשימת מעות קדימה: **דרכי חיים**, אדלר חיים מרדכי, רש"י עה"ת, וויטצען תרע"ט – קאשויא, מחו' הרה"ג מוהר"ר **יצחק צבי הלוי יונגרייז** אב"ד. **טל חיים**, בעטלען תרס"ט – קאשוי הגאב"ד קה"י מ' **יצחק צבי הלוי יונגרייז**. **מנוחת אשר ח"ב**, תרס"ח – קאשוי הרב הג' מו"ה **יצחק צבי הלוי יונגרייז** נ"י. **מנחת ערב**, קאשויא תרע"א – קאשוי הרה"ג ר' **יצחק צבי יונגרייז** שליט"א. **שו"ת מהריא"ן**, תרע"ג – קאשויא, הרה"ג אבדקה"י. **תפארת יעקב**, ליפשיץ, מונקאטש תער"ב – קאשוי הרב הגאון ר' **יצחק צבי הלוי יונגרייז** אב"ד שליט"א.

שו"ת עם גדולי דורו

שו"ת נטע שורק ח' אהע"ז סימן י"ז [טשאטה יע"א תרנ"ל. שוכ"ט לידידי מחותני הרב המאוהג"ד חו"ב חו"ש וכו' וכו' כש"ת מו"ה **יצחק צבי הלוי יונגרייז** נ"י אבדק"ק ניר מעדיעש והגליל יע"א. קבלתי יקרתו וכו', והנה כ"ת כתב... והנה לפי דברי מר... ואשאר בזה בדור"ש מחותנו אוהבו. הק שרגא צבי ט"ב].

שו"ת חלקת השדה סימן קעה [בין המצרים יזרח אור לישירים, כבוד אהובי ידנ"פ הרב הגאון החרף ובקי המפואר וכו' מו"ה **יצחק צבי הלוי יונגרייז** אב"ד דק"ק **קאשויא** יצ"ו. . והנני בזה דו"ש באהבה מוקירו ומכבדו. כחצות הלילה אור ליום ו' עש"ק לסדר וידבר אל ראשי המטות עשרים ימים בחדש תמוז תרע"ו לפ"ק].

ש"ת מי יהודה חלק יורה דעה סי' צ [החיים והשלום וכט"ו לידידי מחותני הרב המאוה"ג חר"ב חר"ש בנש"ק וכו' כש"ת מו"ה ר' **יצחק צבי יונגרייז** נ"י אבדק"ק **ניר מעדיעש** יצ"ו. מכתב מעכ"ת נ"י הגיענו לנכון ומו"ח הגו"ק נ"י מחמת חולשת גופו לא יכול להשיב לשואלי דבר ה' הוא יחזקוה ויאמצאנהו במהרה... נאום ידידו דושה"ט הק' יהודאלטמאן].

ש"ת מהר"ש ענגל ח"ד סימן ו' [להרב הגאון כש"ת מ' **יצחק צבי** שליט"א אבדק"ק **קאשווי** יצ"ו. בדבר שאלתו... וכת"ה הביא... והנה כת"ה העיר... והנה כת"ה כ' עוד... ומ"ש כת"ה... ה' ויקרא תרע"ג ראדימשלא יצ"ו. הק' שמואל ענגיל חופ"ק הנ"ל]. - ח"ז סימן ג' [להרב הגאון מוה"ר **יצחק צבי הלוי יונגרייז** נ"י האבד"ק קאשווי... ג' שמות תרע"ד ראדימשלא].

ש"ת לבושי מרדכי אבה"ע מהדו"ק סימן סג [יום א' א' דר"ח א"ב תערג"ל מאד יצ"ו. לכבוד הרב הג' וכו' מו"ה **יצחק צבי הלוי יונגרייז** נ"י אבדק"ק **קאשווי** יצ"ו... וראיתי אשר כת"ה השכיל לדעת לומר... הנה כבר גילתי פני כת"ה שלא יסמוך עלי, ורק אם גדול ההוראה אשר רגיל בסדור גיטין יסכים להתיר עם כת"ה יחדיו. ידידושת, הק' מרדכי ליב ווינקלער ח"פ]. - שם סימן סט [יום ו' עש"ק פ' בהר כ"ה למב"י תרע"ג לפ"ק. שוכ"ט לכבוד הרב הגאון מהו" **יצחק צבי הלוי יונגרייז** נ"י אבדק"ק **קאשווי** יצ"ו... והנה כבר גילתי דעתי פני כת"ה שלא לסמוך על דעתי בענין גיטין שלא הרגלתי בהם בפרט בטיב השמות אשר ארוכה מארץ מדה... ידידושת]. - מהדו"ת סימן נז [שלום וכל טוב על ראש ידידי ה"ה הרב הגאון וכו' כש"ת מו"ה **יצחק צבי הלוי יונגרייז** נ"י (צ"ל) אבדק"ק **קאשווי** יצ"ו. אחדש"ה, ע"ד העובדא ... וכת"ה האריך בזה בפלפול עצום... והנה כבר גילתי דעתי שלא לסמוך על ענ"ד ורק אם יסכימו אתנו גדולי ההוראה. ואם עוד לא עברו ג' זמנים אפשר להמתין עד זמן ההוא. ידידושת, יום ו' עש"ק פ' ויחי תרע"ד]. - שם סימן עט [לכבוד הרב הגאון וכו' כש"ת מו"ה **יצחק צבי יונגרייז** נ"י (צ"ל) אבדק"ק **קאשווי** יצ"ו... וכבר גילתי דעתי שלא יתן מקום סמיכה על דברי וכאשר יורה משמים כטוב יעשה. ידידו דושת]. - מהדורה רביעאי סימן כו [יום ה' פ' פנחס תער"ד לפ"ק מאד יצ"ו. הרב הגאבד"ק **קאשווי** נ"י].

אשכבתי דרבי

בשנה האחרונה לימי חייו של רבי **יצחק צבי הלוי יונגרייז**, שנת תרפ"ג, אירע מקרה ל"ע שבעת פתיחת הארון נפלה ספר תורה מהארון הקודש, ואח"כ ביום ט"ו טבת נתוודע רמז הדבר כי ניטלה הספר תורה ממקומה פתאום, ובא השמש בצהרים, והוא רק בן נ"ה שנה. אמנם הספיק במיעוט שנותיו אלה מה שרבים לא הספיקו בהרבה שנים. בשבע עשרה שנה שנות רבנותו בק"ק קאשווי השלים את אשר החל אביו הגדול, והרים את קרנה של ק"ק **קאשווי** לאחת מפארי הקהילות בכל המדינה באיכות.

מנו"כ באוהל אביו בקאשווי. וזה נוסח המצבה (צילום בעלה 12 עמ' י):

אהל רבני משפחת יונגרייז בקאשוי

ויגוע **יצחק הצבי** ישראל על במותיו / איש מבית **לוי** חוצה הפיץ מעיינותיו / הן
קרבו ימיו למות במבחר שנותיו

פ"נ / ילילו קהלתנו כי בא השמש בצהרים / **צבי** תפארתינו בדמי ימיו עלה השמים /
חמדת ישראל פאר החכמים נזר הנבונים / **קרן** עדתינו הרים לתפארת ברב אונים /
צעד בדרכי אביו ארי שבחבורה / ברוח גבורה לחם מול עוברי תורה / יפה פרי תואר
חן הוצק בשפתותיו / באמרי נועם השיב רבים מעון בתוכחותיו / פאר יקר גדולתו
אתנו לנצח שמורה / הלך למנוחות ולגורלו יעמוד עד מהרה / ה"ה מורינו ורבינו הרב
הגאון הגדול המפורסם / חסידא ופרישא שלשלת דיחוסא / כקש"ת מו"ה **יצחק צבי**
הלוי יונגרייז זצלה"ה / מקדם אבדק"ק **ניר מעדיעש** ובשנת תרס"ו נתמנה למלאות
מקום אביו / רבינו הגאון הצדיק המפורסם מו"ה **משה הלוי ז"ל** אב"ד דקהילתינו יע"א
/ נפטר ביום ד' ט"ו טבת תרפ"ג לפ"ק / ת. נ. צ. ב. ה.

בקובץ בית ועד לחכמים, שיצא לאור בסאטו-מארע ר"ח שבט תרפ"ג, בעמוד
הראשון כתב:

נאד של דמעות!

הרב הגאון המובהק חכימא דיהודאי מו"ה **יצחק צבי הלוי יונגרייז** זצ"ל אב"ד דקה"י
קאשוי אחד מבני החבורה איננו !

ביום ט"ו ימים לחודש טבת נפטר דגל החכמים והנבונים עטרת תפארת ישראל הרב
האי גאון אב"ד דקה"י **קאשוי** זצ"ל: האבידה נוראה עד מאוד בהלקח מעל ראשינו
עטרת תפארת הודינו והדרנו, אחד מגדולי הרבנים בטשעאסלאוואקיי, מקדם הי' רב
בניר מעדיעש, חיש קל פשטה השמועה בכל הערים הקרובות והרחוקות ובאו לחלק

לרבינו את כבוד האחרון, וינהרו אחרי מטתו כמה אלפים איש מכל בני העיר ומערים הקרובות והרחוקות.

זרע ברך ה' - בניו:

(א) רבי יהושע שמואל הלוי יונגרייז ז"ל, נולד בשנת תרנ"ג, דומ"ץ קאשוי.

(ב) רבי יחזקאל הלוי יונגרייז ז"ל הי"ד, נולד כ"ז טבת תרנ"ז, דומ"ץ פרעשאו.

(ג) רבי יעקב יוסף הלוי יונגרייז ז"ל הי"ד, נולד בשנת תרס"א לערך, אב"ד ניר-מאדע.

(ד) רבי משה דוד הלוי יונגרייז ז"ל, נולד בשנת תרס"ט לערך, אב"ד הארשפאלווא, ורב במחנה איינרינג-לעכפעלד. בעל מחבר ספר צבי וחמיד.

בנותיו:

(ה) הרבנית חנה פערל ע"ה הי"ד [ילידת תר"נ], אשת אחיו הקטן רבי יעקב שרגא הלוי ז"ל הי"ד, אב"ד נאגראד-בערצעל.

(ו) הרבנית לאה ע"ה הי"ד, אשת רבי שמואל דוד הלוי יונגרייז ז"ל הי"ד, אב"ד ניר-מעדיעש.

(ז) הרבנית צפורה בילא [ילידת תער"ב], אשת רבי נתן פייטל איידליס ז"ל הי"ד ר"מ ומר"צ בקאשוי.

✽

רבי משפחת יונגרייז
בלוח ההנצחה שבבית המדרש החדש בקאשוי

כולל מארמארוש – וויזניץ

בעלה 13 פורסמו אגרות בנוגע לדין תורה אודות נשיאות כולל מארמארוש [וראה בעלה 14 עמ' פז, שרק האגרות א, ד-ו שנדפסו שם שייכים לנושא זה]. אגרות אלו הם מהתקופה שלפני ה'דין תורה'. כעת נפרסם מסמכים נוספים בנושא זה.

א. פסק הדין של הבית דין בראשות ה'ערוגת הבושם' עם הבוררים מצד וויזניץ (בעל 'אהבת ישראל'), רבי אברהם יעקב הלוי הורוויץ אב"ד פרוביזנא ורבי סענדר אברהם באק, והבוררים מצד סיגעט (בעל 'עצי חיים'), רבי שמעון גרינפעלד אב"ד סעמיהאלי ורבי אלי' כ"ץ אב"ד ראסלאוויץ. הפס"ד פורסם בדפוס ע"י שני הצדדים, העתקנו את מה שנדפס בוויזניץ, והשוונו לדפוס סיגעט, את ההוספות הכנסנו לסוגריים מהקוצעות, ואילו מה שנשמט בדפוס סיגעט הוכנסו בסוגריים מעוגלות. תודתנו להרב אהרן ישעי' ראזנער אב"ד סאמבאטהעל-ברוקלין, שמבית גנזיו קבלנו את הצילומים.

ב. בהתאם לפסה"ד, זכותו של ה'עצי חיים' היה לבחור את המקומות שיהיו שייכים לכולל מארמארוש תחת נשיאותו. לפנינו רשימת המקומות עם אישורו של ה'ערוגת הבושם'. צילומם ממכון כתה"י בביהס"ה ל.

ג. דין וחשבון מכולל מארמארוש בנשיאות ה'עצי חיים' שיצא לאור בסיגעט תרס"ט. בראש הקונטרס אריכות דברים על ההשלכות לאחר פסה"ד. צילומם קבלנו מגנזי הרב יצחק וואלף. מיותר לציין שהוא משקף את עמדת הצד של סיגעט, ולא ידוע לנו לע"ע, אם הי' תגובה על זה מהצד השני.

על נסיבות הד"ת נצטט כמה שורות מתוך 'פנקס זכרונות' (בכת"י, תש"ב) של ר' מנחם מאניש פולאק מסלאטפינא וסיגעט, חסיד וויזניץ. תודתנו להרב יואל בראך מקרית יואל על רשות הפרסום. תורגם מאידיש:

בשנת תרס"ח פרץ שוב מחלוקת... אז כיהן בוויזניץ אדמו"ר רבי ישראל האגער ובסיגעט הרב ר' חיים צבי טייטעלבוים. אדמו"ר מויזניץ היה נשיא ואמרכל של כספי רמבעה"נ מכולל בוקאווינא, מאראמארוש וחלק מפולין. את הכולל ייסד הה"צ ר' מענידעל קאסיבער בעהמ"ח אהבת שלום, ועבר בירושה לבנו ר' חיים האגער מקאסיב בעהמ"ח תורת חיים, וכך עבר בירושה עד לאדמו"ר ר' ישראל. בזמנו של רבי ר' מענידעל וויזניצר בעהמ"ח צמח צדיק נתרבו העולים ממאראמרוש לא"י, והם ראו שממאראמרוש אוספים תרומות הרבה יותר מאשר בפולין ובבוקאווינא. ונפשות בא"י יש פחות מכולל (וויזניץ) [מאראמרוש] מהנפשות שיש לפולין ובוקאווינא. לכן תבעו יוצאי מאראמרוש בא"י לקבל יאקסען [=תמיכות קבועות] מוגדלות משאר המקבלים. בסיגעט כיהן אז כרב ואב"ד הה"צ ר' זלמן ליב בעהמ"ח ייטב לב, שהתערב לטובת יוצאי מאראמרוש. ובמושב בית דין שהתקיימה בטשארטקוב התפשרו בזבל"א, שמכספי התרומות של יושבי מאראמרוש יפרישו 18 אחוזים לטובת כולל וויזניץ

כ"חזקה געלד", והשאר יחולק ליוצאי מאראמרוש בא"י. אמנם החלוקה תתבצע דרך הקאנצלייט [=המשרד] של וויזניץ, וע"י הממונים שנתמנו ע"י רבי ר' מענדיל מוויזניץ. אלא משום שלהרב מסיגעט היו כבר הרבה חסידים ממחוז מאראמרוש שעלו לא"י, היתה גם לו דעה בעניני החלוקה, והיה נוהג לקבוע את סכומי היאקס [=התמיכה] שיתנו לחסידיו. חזקה זו ירש בנו רבי חנני' יו"ט ליפא [בעל ה'קדושת יו"ט']. הגם שהיתה מחלוקת גדולה בין שני החצרות אודות השוחט בסיגעט, בנוגע למעות רמבעה"נ לא היתה שום ויכוח. עד שבשנת תרס"ח היו מהממונים בא"י שנתמנו ע"י הרבי מוויזניץ שתבעו שהרב מסיגעט יקבל את נשיאות הכולל... הרבי מוויזניץ רצה לעזוב את הנשיאות, אולם החסידים לא הסכימו. ואז הביע הרבי את דעתו שהוא מוכן לעמוד לדין תורה בזבל"א, וכן הרב מסיגוט הסכים לזה, רק שביקש שזה יתקיים במאראמרוש. לבסוף הסכימו הצדדים שה'חמש' יהיה הרב מחוסט, הבוררים מצד וויזניץ שני רבנים מבוקאווינא, ומצד סיגוט שני רבנים מאונגארן.

יש לציין שבשור"ת שמע ישראל במדור "שור"ת ממרן בעל עצי חיים ותלמידיו" (סימן כא) ישנה תשובה מה'עצי חיים' בנידון זה בהשמטת השמות, בה הוא דן בארוכה "אשר עד עתה נקבץ ונשלח לארץ הקודש ע"י הה"צ מ... נ"י לחלק לעניי כולל מאראמראש... והרב מ... הנ"ל הוא נשיא וגזבר על כולל מ"מ וגם הוא נשיא על כולל... ועתה נעשה מחלוקה... באה"ק והיו לשני מחנות... ובעבור זה רבים מהמון עם במדינתנו אינם רוצים לשלוח קופותיהם מעות רמב"ן דרך יד... אם הם מותרים לשנות לשלוח מעות רמב"ן שלא ע"י הה"צ מ... יען כי כבר הוחזק בהתמנות זה עוד מאבותיו הצדיקים נ"ע, וגם הוא הוחזק במצוה זו כמה שנים...". המעיין בבירור זה יבין לאשורו כמה נקודות הנזכרים בפסה"ד שלפנינו, ואכהמ"ל.

העתק אוב"א [=אות באות] מהפס"ד שהי' בחוסט

{ מצאנו עצמנו מחויב להדפיס הפס"ד אות באות ממש כמו שנכתב באריגינאל כתב יד מאחר שראינו שהמדפיס מוויזניצא שינה את טעמו בהוספה וגרעון }

{ פסק דין }

מהרבנים הגאונים שליט"א אשר ישבו כסאות למשפט בק"ק חוסט אשר נבחרו מאת הגאה"צ שליט"א אבדק"ק סיגוט ומאת הגה"צ שליט"א מוויזניצא {

בעה"י

בדבר הערעורים והסכסוכים ודו"ד אשר במחוז מאראמראש בענין מעות רמבעה"נ הנגבה בעד עניי אה"ק אשר בכולל מאראמראש ונבררנו אנחנו הח"מ לדון ביניהם עפ"י דתוה"ק ובאו לפנינו מורשי הה"צ מסיגעט שליט"א בכח הרשאה אשר בידם וגם מורשי הה"צ מוויזניצא {שליט"א} בכח הרשאה אשר בידם וכן בא לפנינו ר' משה דייטש נ"י מעיה"ק צפת"ו ובידו כח הרשאה ממקבלים מכולל מ"מ והציע {ו} לפנינו טענותיהם נגד הה"צ מוויזניצא ואחרי שמוע טענות המורשים הנ"ל ונשאנו ונתננו בדבר יצא מאתנו חור"ד עפ"י תוה"ק כזה.

א. ע"ד אשר ערערו על נשיאותו של הה"צ מוויזניצא שליט"א מצד החשבון {ו} גם שאינו מתנהג כראוי בהגביה וההערכה והחלוקה הנה בדבר החשבון בחרנו {בררנו} ג' אנשים בקיאים בחשבון וניסו את הפינקס המיוחד לחשבון של ג' שנים שעברו דהיינו משנת תרס"ה תרס"ו ותרס"ז ועלה בידם יפה שלא נמצא בו חסרון גם בשאר החסרונות שטענו המערערים נתברר ע"י הפנקס שלא כן הוא כדבריהם גם בענין הגביה וההערכה והחלוקה לא נתברר לפנינו שום עו{ו}לה על הה"צ הנ"ל ולזאת יצא מאתנו שאין בדבריהם ממש.

ב. וע"ד אשר ערערו על נשיאותו של הה"צ הנ"ל מצד טענתם באומרם שהוא מחזיק ידיהם של המתנגדים לכללית {לכללות} התקנה שעשו הגה"ק זצ"ל ממדינת אונגארן לכנוס בברית הארטאדאקסית הנה ע"ז השיבו המורשים אשר מצד הה"צ הנ"ל ששקר בימינם אדרבא הוא מסייע ומחזיק ידם בכל מה דאפשר {אך ליתר שאת הגם שכבר גילה דעתו בזה שהוא מחזיק בידיהם של הארטאדאקסים} אך ליתר שאת הואיל ונתפשט הקול אצל כמה אנשים מהמון כדברי המערערים יצא מאתנו שהה"צ הנ"ל יפרסם במכתב נדפס גלוי לכל אשר הקול שהוציאו עליו הוא שקר והוא מסכים לתקנתן של הגה"ק הנ"ל שחייבים לכנוס בברית הארטאדאקסים ולקבל תקנתם {ו} שכל שו"ב ומורה שמש(ת)מש במדינת אונגארן בקהילה המתנגדת לארטאדאקסין שחיתו וווראתו אסורה.

ג. וע"ד הה"צ מסיגעט נ"י יצא מאתנו שהרשות ביד הה"צ מסיגעט להחזיק בכל הענינים שהחזיק בהם אביו הה"צ זצ"ל וגם הוא החזיק אחריו, והיינו לגבות ע"י אנשים שלו ולשלוח לא"י {לאה"ק} ולכתוב הקבלות על שמו וכי"ב {וכיוצא בו} הכל כמו שהיה בימי אביו הה"צ ז"ל אך לא יהי' חלקו מעורב בכל המקומות של מחוז מארמאראש אך הרשות בידו לברור לו באיזה מקום שירצה כל כך מקומות וישובים עד שיעלה סך המקובץ מהם לא פחות ממה שנגבה ע"י באחד משלשה שנים דהיינו תרס"ד תרס"ה תרס"ו, ואותן מקומות שיברור לו מחויבים לשלוח המעות לסיגעט דוקא לידו, ואסור לו להה"צ מוויזניצא לקבל מהם, ושאר המקומות הם שייכים לוויזניצא ואסור לו להה"צ מסיגעט לקבל מהם ואין לו רשות לחלק מקום אחד לשתי מפלגות רק או כולו לו או כולו לוויזניצא וסכום הנגבה יודיע לוויזניצא כמו שהיה עד הנה.

ד. וע"ד שאר הטענות וערעורים שטענו עוד המערערים הנה ע"ד הי"ב ישובים ממחוז מ"מ שמקבל כולל קאסיב מעות רמבה"נ שמה, הנה מאחר שהדבר נפסק ע"י ב"ד בטשארטקוב בשנת תרנ"ה ומבואר שמה בפס"ד שהיה שמה מורשים מכולל מ"מ אשר באה"ק, ע"כ אין לאחר מעשה ב"ד כלום ומה שטוענים שההרשאה לא ניתנו ע"ז אינם נאמנים בלי בירור נגד המפורש בפסק הנחתם ע"י הב"ד ולהאיש הידוע באה"ק שנקנס ע"י הרב מיאסלי {מיאסלא} נ"י אין להה"צ מוויזניצא לשלוח

לו היאקס מכאן ולהבא כ"ז {כל זמן} שלא יסכים הרב הנ"ל נ"י, גם שאר חסרונות אשר בהנהגה לפי טענת המערערים נפסק מאתנו שמכאן ולהבא יהי' ההערכה לאיש היוצא לאה"ק ע"י הרב והרה"ק ממקום שיצא משם האיש ללכת לאה"ק היינו שיהי' שלשה חלוקות לת"ח לבינוני ולפשוט ועפ"י הערכת הרב והרה"ק מאיזה חל"ו} קה האיש היוצא עפ"י יתנו לו היאקס שלו. וע"ד הח"י פראצענט (18) שמערערים עניי אה"ק דכולל מ"מ שנוטלין אנשי כולל וויזניטץ שלא כדין צריכין שידונו ע"ז לפני בד"צ עד ר"ח אלול הבע"ל.

גם מכאן ולהבא לא יברר הנשיא את הממונים אשר באה"ק רק המקבלים אשר בא"י יבחרו להם ממונים עפ"י רוב דיעות על שנה אחת וכן בכל שנה ושנה. ועוד נפסק מאתנו שמצד המתנדבים ומצד המערערים יבוררו ב' אנשים מכל צד והמה יבחרו להם חמש לעיין ולעשות תקנות הנחוצות והמעולות {והמועילות} לטובת הכולל מ"מ ולטובת עניי אה"ק. וע"ד הקאנצאליי אס נחוץ לטובת הענין אס תהי' בסיגעט או באחד משאר עיירי מ"מ או לא יהי' חסרון אס תהי' בגאליציע ע"ז ידונו לפני בד"צ בזבל"א וזבל"א והד"ת צריך להיות לכל היותר עד חג השבועות הבע"ל ט. על הקבלות של מ"מ צריך שיהי' נרשם כולל מ"מ לבדו בלי כינוי {י} אחר עמו.

ולמען החסר החשש של המקבלים אשר באה"ק שערערו על נשיאותו של הה"צ מוויזניצא אס לא יהיה להם ע"ז עג"נ בחלוקת היאקס {ן} וכדומה בענין אחר לעכב איזה דבר מהנהוג לתת להם עד עתה נפסק מאתנו שצריך הה"צ הנ"ל להשגיח על זה בעינא פקיחא שלא יגיע להם ח"ו שום היזק ומעתה צריך שיתן להם תיכף יאקסען על ב' שנים רק זמן הפרעון של היאקסען יהי' נכתב בתוכו כל אר"א בזמנו עד שז"פ {שזמן הפרעון} של היאקס האחרון יהי' בזמן שתי שנים מהיום וגם לאחר שתי שנים חלילה לנקום (או) {ו} לנטור להם שנאה ח"ו רק מכאן ולהבא יהי' ביניהם אהבה ואחווה ושלוש וריעות.

ה. וע"ד מה שתובעים המורשי {ם} מוויזניצא שהה"צ מסיגעט יתן חשבון על כל {ה} הוצאות והכנסות ממעות רמבה"נ שהתנהג ע"י עד כאן נפסק מאתנו שצריך הה"צ מסיגעט (שי) {לה} ציע חשבון צדק על הכל (מ) לפני שלשה אנשים שיברר החמש של הבד"צ הח"מ שדנו לפניהם עד יום ה' פקודי הבע"ל והעושה שלום במרומיו יברך את עמו בשלום.

כ"ז יצא מאתנו ע"פ חו"ד עפ"י דתוה"ק אור ליום ה' לסדר ויקהל תרס"ח לפ"ק. חוסט יע"א

הק' משה בלא"א מר"ה עמרם (גריןוואלד) {גר"ו ז"ל}

הק' אברהם יעקב הלוי האראוויטץ {הורוויץ}

הק' אלי כ"ץ

הק' {סענדער אברהם באק}

{בדפוס סיגעט שני הבוררים שמשמאל הם בימין}

הפסק אבן

בעזה"י

בדבר הערעורים והסמכים ודוד אשר כמחו מארמאראש בענין
מעות רמבעהו הנגבה בעד עניי אהק אשר ככולל מארמאראש ובפרט
אנתו חם לדון ביניהם עפי תהוק יבא לפני מרשי החצ מסונעט שליטא
בכה הרשאה אשר בידם וגם מרשי החצ מוויניצא בכה הרשאה אשר בידם
ובן בא לפני ר' משה דייטש נ"י מעידק צפתו ובירו כח הרשאה ממקבלים
מכולל מים והציע לפני טענותיהם נגד החצ מוויניצא ואחרי שמוע טענות
המרשים הנ"ל ונשאו ונתנו בדבר יצא מאתו דודר עפי תהוק כזה.

עד אשר ערערו על נשיאותו של החצ מוויניצא שליטא מצד החשבון
גם שאנו מתנהג בראוי בהגמיה וההערכה והחלוקה הנה בדבר החשבון
ב"י ג' אנשים בקאים בחשבון ויטו את הפינקס המיוחד לחשבון ש'
שנים שעברו דהיינו משנת תרס"ה תרס"ז ועלה בידם יפה שלא נמצא
בו הסדון גם בשאר החסרונות שטענו המערערים נתברר עי הפינקס שלא
כן הוא בדבריהם גם בענין הגמיה וההערכה והחלוקה לא נתברר לפנינו
שום עולה על החצ הנ"ל ולוא יצא מאתו שאין בדבריהם ממש.

ועד אשר ערערו על נשיאותו של החצ הנ"ל מצד טענתם באומרם
שהוא מחזיק בידים של המתנגדים לבללית התקנה שעשו תהוק וצל ממדינת
אויטריה לבנים בבריות הארטאדאקסיות הנה עי השוכנו המורשים אשר מצד
החצ הנ"ל ששקד בימינו אדרכא הוא מסייע ותהוק ידם בכל מה ראפשר אך
ליתר שאת הנם שכבר נילה דעתו בזה שהוא מחזיק בידים של הארטאדאקסים
אך ליתר שאת הואיל ונתפשט הקול אצל כמה אנשים מהמין כדבריו המערערים
יצא מאתנו שהחצ הנ"ל יפרסם במכתב נדפס גלוי לכל אשר הקול שהוציא
עליו הוא שקר והוא מסכים לתקנתן של תהוק הנ"ל שהימים לבנים בבריות
הארטאדאקסים ולקבל תקנתם שכל יורב ומורה שמשמש במדינת אונגארן
בקהילה המתנגדת לארטאדאקסין עדימתי ודוראתי אמורה.

ועוד החצ מסונעט נ"י יצא מאתנו שהרשות ביד החצ מסונעט לחזוק
בכל הענינים שהחזיק בהם אביו החצ וצל וגם הוא תהוק אחריו דהיינו
לנבות עי אנשים שלו ולשלוח לאי ולכתוב הקבלות על שמי וימיב הכל
כמו שהיה בימי אביו הה"צ ז"ל, אך לא יח' חלקו מעורב בכל המקומות של
מחו מארמאראש אך הרשות בידו לבדור לו באיזה מקום שירצה כל כך
מקומות וישובים עד שיעלה סך המקובין מהם לא פחות ממה שנגבה ע"י
באחד משלושה שנים דהיינו תרס"ד תרס"ה תרס"ו, ואותן מקומות שיכחור לו
מחויבים לשלוח המעות לסונעט חזק ידו, ואמר לו להח"צ מוויניצא לקבל
מהם, והאר המקומות הם שייכים יצא ואמר לו להח"צ מסונעט לקבל
מהם ואך לו רשות לחלק מקום אחד ויח' מכלות רק אי כולו לו או כולו
להוציא וסכים הנגבה הידי לויניצא כמו שהיה עד הנה.

ועד שאר המענות ויעצורים שמענו עוד המעצרים הזה עוד היום
 יסובם ממחוזים שמקבל כולל קאסיב משנת רמב"ח שמה הנה מאחר שהדבר
 נפסק ע"י בד' בטשארסקוב בשנת תרנ"ה ומבואר שמה בפסק שהיה שמה
 מורשים מכולל מ"מ אשר באה"ק ע"כ אין לאחד מעשה בד' כלום ומה שטענים
 שההרשאה לא נתנו עד א"מ נאמנים ב"מ בירור נגד המפוזר בפסק הנתחם
 ע"י הבד' ולהאיש הודיע באה"ק שנקים ע"י הרב מיאסלי נ"י אין להוציא מווינוצא
 לשלוח לו הוואקס מבאן ולהבא כ"ז שלא יסכים הרב הנ"ל נ"י גם שאר חסידות
 אשר בהנהגה לפי טענת המעצרים נפסק מאתנו שמבאן ולהבא יהי ההערכה
 לאיש הוצא לאה"ק ע"י הרב והרה"ק ממקום שיצא משם האיש ללכת לאה"ק
 יהיו ישרי שלשה חלוקות לתת לביטול ולפשוט ועפי' הערכת הרב והרה"ק
 מאוהר חלקה האיש הוצא עפ"י יתנו לו הוואקס שלו ועד החי' פראצענס 18
 המעצרים עני' אה"ק הכולל מ"מ שטען אנשי כולל ווינוצא שלא כדון צריכין
 שירשו ע"ז לפני כר"צ עד ר"ח אלול הבעל גם מבאן ולהבא לא יכיר הנשיא
 את הממונים אשר באה"ק רק המקבלים אשר באי יבחרו להם ממונים עפ"י
 רוב דיעת' על שנה אחת. וכן בכל שנה ושנה. ועד נפסק מאתנו שמצד
 המתנדבים ומצד המעצרים יבחרו ב' אנשים מכל צד והמה יבחרו להם חמש
 לעין ולעשות תקנות הנחוצות והמשולות לטובת הכולל מ"מ ולטובת עני'
 אה"ק. ועד הקאנצליא אפסודין לטובת הענין אם תהי' בסניעט או באחד משאר
 עיורי מ"מ או לא יהי' חסידן אם תהי' בנאציניע ע"י ידועו לפני כר"צ בובלא
 וובלא והדת צריך להיות לפי הנהגת ח"י השבועות הבעל"מ. על הקבלות
 של מ"מ צריך שיהי' נרשם כולל מ"מ לבדו. כלי כ"ז אחר עמו.

ולמען הסר החשש של המקבלים אשר באה"ק שיעצרו על נשיאותו
 של ההצ' מווינוצא אם לא יהיה להם ע"י עני' בחלוקת הוואקס וכדומה בענין
 אחר לעכב איזה דבר מהנהגות לתת להם עד עתה נפסק מאתנו שצריך ההצ'
 הנ"ל להשיגה על זה בעונת פקוהא שלא יגיע להם ח"י שום חיוק ומעשה צריך
 שיתן להם תוכף וקאסען על ב' שנים רק זמן הפרעון של הוואקסען יהי' נכתב
 בתוכו כל א"א בזמנו עד שו"פ של הוואקס האחרון יהי' בזמן שתי שנים מהיום
 וגם לאחר שתי שנים תלילה לנקים או לומר להם שנאה ח"ו רק מבאן ולהבא
 יהי' ביניהם אהבה ואהבה ושלוש ורעות

וע"ד מה שכתובים המורשי מווינוצא שהה"צ מסניעט יתן חשבון על כל
 הוצאות והכנסות ממעות רמב"ח שהתנהג ע"י עד כאן נפסק מאתנו שצריך
 הה"צ מסניעט שיעצ' חשבון צדק על הכל מלפני שלשה אנשים שיבחר הרבם
 של הבד"צ הח"מ שרנו לפניהם עד יום ה' פקודי הבע"ל והקדשה שלום בסרמוז
 יכרך את עמו בשלום.

כן יצא מאתנו ע"י הרה"ק אה"ק לומר הקהל הרבני לפי חובת וק"א.

הק' משה בלא"א מ"ה עמרם גרינוואלד
 הק' אברהם יעקב הלוי שמעון גרינפעלד
 הק' אל"ה כ"ץ סענרער אברהם באק

בעדו

הן יצא עלה נדפסת מוויניצא עד בחירות המסומות שנבחרו מאת הרה"צ אברהם סיניט שליטא בענין מעות רמבעה"ז וכל הוואה משתומם על המראה מי הוא זה אשר מלאו לבו לעשות כן להרפס שקרים וכובים במלתא דעבירה לגדלו' להפיצם ע"פ תבל. לואת בכדו' שלא ליתן מקום ויד לאנשים הרוצים להחזיק במחלוקת. הוואה עלי' רמ"י להודיע בשער בת רבים גוף החשוואה אשר נכתב ונחתם אות באות בלי שום שינוי כלל:

בה

אלו הם המסומות אשר נבחרו מאת הרב הנאה"צ הק"ק סיניט שידי' תחת גדלו' שישלחו את מעות הרמבעה"ז לידו כפי המבואר בהפס"ד:

א' סיניט	ט' בערבעשט	יז' וואך
ב' סלאטפינא	י' זאלעשט	יח' קארנעשט
ג' שדה לבן	יא' שאנאטאג גדול	יט' שאנאטאג קטן
ד' מיטל אפשא	יב' דעסעשט	כ' וויניעף
ה' טשאראדא	יג' הארניטשעשט	כ"א אבארף
ו' סארוויש	יד' קריטשעשט	כ"ב שאגדרוף
ז' קאבילצא	טו' וואנטשעשט	כ"ג זאלאטארף
ח' באדעשט	טז' פארעשט	כ"ד מיסקעף

כן באו לפני מורשים מצד הה"צ מסיניט. וכמו כן מצד הה"צ מוויניטצע ואמרו לי שבאו לעמק חשה בענין התחלמות הישובים — באופן שכל הישובים המפורשים לעיל שייכים מכאן ולהלאה להה"צ מסיניט. וכל שאר המקומות שבמהו מאראמאראש שייכים להה"צ מוויניטין. ע"כ באתי בשורות אלה לעורר את הגוים ואת המתגדבים שידי' והורים מכאן ואילך ליתן את מעות הגנבה איש איש אל מקומו הראוי לו בכל ישונה ובכל תסוה ובכל יסינו א' גבולו של אידך ולשומעים יונעם ועליהם תבא ברכת טוב בעה"ח חוסט ר' שמיני תרס"ח לפק

ה"ק משה בלא"א מוה עמרם גרדו ז"ל.

ב"ה

ח ש ב ו ן

(בילאניץ)

ממעזות רמבעה:נ דכולל מאראמאראש
מחזי סיגוט כ"ד מקומות. מחדש אלוד
שנת תרס"ז עד חדש ניסן שנת תרס"ט

ובחקרמתו בו ידבר, והי' רפאר, לפקח עיני עור,
רהוציא לאור תעזומות, לגלות את נר האמת,
רמשמרת לאות, נגד אנשים מדנים, חץ שהוט לשונם,
מדפיסים עדות נדפים? והחשבון לתקופת השנה,
שלא נראה במחויגו עד הנה:

יוצא לאור מאת המאספיו
והמתנדבים מהכ"ד מקומות:

פרייע פרעססע בוכהרוקעריי א-ג. מאראמאראשיגעט.

ב"ה

אליכם נדיבי עם אלקי אברהם ה' יגן עליכם מלה:

בגשתינו היום לתח לפניכם ספר חשבון „בילאנק“
מפרי קבוצת השיק תרומת רמבעה"נ וי"ע
אשר נכנס לירינו ואשר יצא ע"י שליחת היוקסען לאנשי
מדינתנו היושבים לפני ה' בשלשה ארצות ת"ו ירושלים
צפת וטבריה תוכי'א במשך זה שנתים הרעש אשר בקרב
הארץ אודות שקלי הקודש ממעות רמבעה"נ! ואדיר כל
הפצינו ורצונונו ה' שיביא כל עניי הכולל לירי השגחת
בערי כתים נאמנים שאינם נוגעים לשום צד מהצדדים
אשר גם עתה תקותינו חזקה שבקרב הימים יבוא לירי
כך בעוהשית ובשנה העליט נחרצו גם הצד מנגדונו
היינו מנהלי וויזניצא להציע את הריב לפני כר"צ ככל
אשר יורו המורים ע"פ דתוהיק וישבו כסאות למשפט
בק"ק חוסט הרבנים הגדולים וכראשם הרכ הגאון המפוי
האכד"ק חוסט שליט"א ואחרי שמוע כל הטענות נכתב
ונחתם בספר הפס"ד

והן קוונו כי אחרי הפס"ד מהבי דינא רבא מחוסט
יציתו ולא יחזיקו במחלוקת עוד ואולם הם מחזיקים
בשלחם ורא קיימו את הפס"ד במאומה כאשר נבאר
לפניכם קצת, ומלבד מה שלא קיימו עוד הוסיפו סרה למשוח
בשער לחפות את האמת ומדפיסים וכוכבים מהתם ומחבא
הרשים לבקרים אלה ככחשימו ואלה בכוכבימו להבעית
את ההמון אשר לא ידעו קרוא ספר לשון עברית בחזיונות
נוראות, באותיות גדולות, בחתימות מזויפות, כאשר גם כעת
לא כביר הדפיסו עלה בשם היממעל געשריי"א וחתמו
אנשים אשר שנים מהם זה איזה שנים נדים בחול והחלק
יעזר על הפלל שאין הותמם, אמת ויופיו עכר מתוכו כי
לא עלינו תרונותם רק על וויזניצא כי המה כולם מילידי
המקומות ששקדיהם נגבים לוויזניצא ואנתנו אמרנו עת
לחשות וחכינו עד אשר נוציא לאור את החשבון כאשר

נהגו

- 4 -

נהנו כל הכוללים כארצנו (חוץ וויזניצא) ואז נפתח פתח כחורג של מחש לדראות ולגלות פני הלומ אה השקרים והכורכים הנדפסים ומשוחים כדמי עניים רצוצים נאנחים ונאנקים וזה יצא ראשונה

(א) באות א' בהפסיד שמה נאמר שנתברר החשבון ועלה יפה! ידוע תדעו כי אז אמרו מנהלי וויזניצא לפני הכדיצ שיש תחיי קרוב לשמונת אלפים כתרים, קאססא-שטאנר, ועיו עלה חשכונם יפה כמובן, אבל אין ספורות למן, ועיו אין אנו דנין כי כמופלא ממך אל תדרוש.

(ב) הפרט השני מהפסיד הנוגע לענין דת מדישנו העיד בעצמן ההיצ מוויזניצא שליטיא שלא קיימו כאשר פיהו ענה בהפתקא השני שהדפיסו שכתב להדיג החמש שליטיא שאל יפציר בו לקיים הפסיד כי מה שהרצון חושק אפיסות היכולת עושק, וכי בכדי ספרו ספריוא פרט הזה עלוכה האיסור שחותמה מעיד עלי שלשוא עמלו בוניו בו.

(ג) שם בהפסיד כתוב לאמור שהמקבלים באה"ק יבחרו להם ממנים עפי רוב דעות על שנה אחת וכו' וכן היו עובדא שנבחרו ממנים עפי רוב דעות [כאשר יש תחיי עיו תעודה מהרב המנוח הגאון האבד"ק צפתו ז"ל] אבל מנהלי וויזניצא לא שלחו להם המעות לחלק היאקסין כיא שלחו המעות למחרת רוב שלהם באות נפשם אשר לא נבחר כלל מכני כוללנו

(ד) שם בהפסיד כתוב, שאינו רשא ליתן היאקס להאיש הידוע וכו' ולשווא הורו המורים דין זה כי מוויזניצא נתנו לו היאקס [גם עיו יש תחיי תעודה ובירור].

(ה) שם בהפסיד נאמר, ועיד הקאנצלייא שיהי במחוז מאראמאראש ודחיי פראצענט שמעריים עני ארה"ק הכולל מאראמאראש שנוטריין אנשי כולל וויזניצא שלא כדון צריכין שידונו עיו לפני כדיצ עד היה אלול הבעל ע"כ והנה אנחנו תבענו אותו כמה פעמים לרון עיו עיי הדכנים הגדולים שלישיא ונתעכבו בחוץ המורשים מארה"ק עד הזמן התי הנקצב והונכל שיבוא הדבר לפני כדיצ ומויו עדיין לא באו ולא הושיכו ביד לרון עיו וככאן אלו ואלו שואלים איך מלאו לכם לעכב הדית על היו דברים ואיככה יעשו מנהלי וויזניצא לצאת י"ש בהתנצלות

- 6 -

בהתנהלות השני כוללים מאראמאראש וגאליציע: אם לא יחנו הח"י פראצענט לכולל גאליציע, אולי מגיע להם ומה כחם יפה להוציאם מחוקתם שרם ישיבו כרצו לרון, ואם ינתן להם במקדש אולי אינו מגיע להם עפי דית ומנחלת אחינו יגרע, אתמהא!

(ו) שם בהפסיד נאמר שההיצ מוויניצא צריק ליתן לאותן האנשים שערערו על נשיאתו היאקסין שלהם במקדש על שתי שנים ושלא לנקום ולנשור להם שנאה חיו עיב, אכר מוויניצא לא ניתן להם, אדרבה עוד הוסיף לנקום ולנשור שנאה להם ולקפת את המעות יחיד והנרכות שלהם ויורדים עמהם עד לחייהם, והן מראש לא כסתרו דברו אנשי מנגדינו [בעת יצא הפסיד] סרה כנאוו וכוו בחירופים וגידופים בשוקי כראי על ההגהיצ החמש שלישיא איך מלאו לבו לחשור את רכבם נשיאם בנקימה ונשירה, ובאמת ראה עינו שר משה ודסמוכין עלוהו שעתידים לנקום ולנשור כאשר הי' תיכף אחר הפסיד, ותיכף בהגיע זמן שליחות היאקסין לאידיק על רבע ראשונה ניסן—אייר—סיון לא אבה שלוח להאנשים שערערו על נשיאתו ופצו פה וענו ואמרו כי אם תם הכסף הרבי לא יסבור את ביתו לצורך עניי איי ולא נשלח הרבעה ניל עד שהרעשו מארהיק עיי דילוג רב לסיגוט ומסיגוט לחוסט ומחוסט לוויניץ ובקפצרת ואיומים שונים נשלח להם חצי היאקסין והחצי השני נשלח להם לאחר זמן בתנאי שחתמו עצמם על חתב שערבו שם שהזכות שניתן להם עפי דית שהם יבחרו להם ממונים סובב הולך מעילא לתתא מצפת לוויניצא שהרשות ביד הרבי לבחור הממונים ובכני מערבא אין ברירה, וכל מי שלא רצה לחתום עז אחת דתו ולא ניתן לו היאקס וכוה הפכי הקשרה על פיר כי היסוד העיקרי הנאמר בהפסיד שמעתה לא יבחר הנשיא את הממונה רק ידוי תלוי בדעת בוחרת למען דעת לבדיק את הקאנטראלע את סבוס הכסף, הבא ליד מנהלי וויניצא ואת סבוס היאקסין שמחלקים לבאריא, ואף אם יחתמו ידיהם כל בני הכולל בארהיק אכן מחינן בהו כי רצוננו דוקא לידע למצעה את החשבון של הכנסה והוצאה עיי הממונה מה שאינו כן אם הממונה מדבית רבו קאתר ויהי עלינו אימתא דרבי או ויטרם אכר תשכון.

— 6* —

חשבון וכע"כ יעשה כמו שיצונו מכית הנשיא מהמורא על ראשו שרא יגיע לו כאשר עשו להממונים הקודמים שהעבירם ממשרתם עבור שהתחילו לגלות טפח מהנהגת הכולל. — ולא נסמוך על הקאנטראללע הנעשה בתלוי ואונס, והראשונות ישמיענו שמעולם לא זכינו לידע החשבון מההכנסה והוצאה, ואנת הוא חד ולא בחשבון.

ואח"ז בהגיע הזמן לשליחות האקסין ברבע תמוז-אב-אלול לא שלחו מויוניצא יאקסין רק להאנשים מצדם ולאותן האנשים שעמדו ותבעו אותו לר"ת שיתן חשבון צדק לא שלחו להם מאומה, ולציון קראו נדחה דורש אין לה כי נשבת מהם ירושלים מכל וכל, ולא שלחו לאנשים מצדינו תושבי ירושלים ת"ו גם על רבע ניסן אייר-סיון מאומה [כאשר יש תח"י תעודה ע"ו מבי דינא רבא דירושלים] ואז כאשר ראינו את האכוריות של אנשי מנהיגינו מנהיגי ויוניצא על האנשים אשר הם שלמים אתנו נכבדו רחמינו על נפשות העניים האכזרנים אלמנות ויתומים עוללים העטופים ברעב ואין דורש למו ושלחנו להם האקסין מהכסף המקובץ מהכ"ד מקומות [אשר עפ"י הפס"ד עלה גורלנו לאטוף גרבותינו ע"י אמצעות רבינו הרב הצדיק הגאון המובהק האב"ד וור"מ דק"ק סיגוט שליט"א] כפי שהשיגה ידינו, ושמונה אנשים שלא הספיק לנו ליתן גם להם מנת חלקם נשארו בלי משען רחם, ואלו היינו לוקחים גם ממקומות אחרים ה"י בידינו ליתן גם להשמונה אנשים כמו שה"י קודם הד"ת שנתחלק על ידינו לשני שלישי אנשי הכולל, רק אנהנו לא רצינו דשנות ממה שנפסק ולא לקחנו רק מהכ"ד מקומות שעפ"י ד"ת הם תחת דגלינו, ומויוניצא לא שלחו להם האקסין ואף שהם מכני הישובים כמאראמאראש הנותנים פרי שקליהם לויוניצא, ולא נחסר מאומה מהכנסת שקלי הקודש לויוניצא כאשר עינינו הרואות במקומות שהם תחת דגלינו שנתרבה ב"ה ההכנסה ביתר שאת, וכיכולתם לשלוח גם להם האקסין במדה גרושה עם כל זה לא אבו לשלוח להם דמען ירעכו ויצעקו את האנשים וירעשו תכל ומלואה לעורר מדנים, וגם עתה אחרי עמל ותלאה כי שלחו כעת האקסין לשמונה האנשים הנ"ל לא שלחו רק בתור הלוואה, ובאופן שישלחו כח הרשאה לסרסורי עבירה דעשות עוד הפעם מדינתנו כמרכחה, וכל מטרת כוננתם

בה.

בוה כדי שיתכשל הפס"ד מכל וכל גם מהחלוקת המקומות שנתחלקו איש על דגלו עוד לא אמרו די לנכליהם ומוימתם.

והלא נוכחנו לדעת ע"י החשבון שכל הכסף שהובא לדינינו את הכל שכתנו לארה"ק וגם מאיוהו מקומן ששכחו במישור לארה"ק ליד הממונים [יען כי תובעים דמה שהקאנצלייא תהי' במאראמאראש כאשר כן גדה דעתו גם הרה"ג מחוסט שרייט"א, ובשגם ממעם זה סירק עצמו מלפסוק ע"ז אצל ישיבת הבר"צ] גם את זה אחר שהודיעו לנו הממונים שהגיעו לידם וכמה הגיע לידם צרפנו הסכום שנשלח להם לסכום מכסת היאקסין של כל רבע ורבע ואותן האנשים שקבלו מאתנו היקסין לא הוספנו להם כלום רק כמה שקברו מוויניצא ובפי ערך היאקסין שלהם, וא"כ איפוא מדוע עד עתה ה"י מספיק המעות רמב"ן שר כולל מאראמאראש רכל האנשים היושבים על אדמת הקודש ועתה מגרעת נתן לבית כולל מאראמאראש ולא ניתן היאקסין להאנשים שתבעו אותו לד"ת על חשבון צדק, ולמה עזבו וחדלו לשכוח יאקסין להשמונה אנשים [מבני הישובים שנותנים שקריהם לוויניצא] ונשארו בדי משען לחם; הא"ך נאכר הכסף בענין רע כומן קצר כזה? א"י הם הסך שמונת אלפים כתרים שאמרו לפני הבר"צ שיש תהי' "קאססע שטאנד" [כמבואר למעלה] אך כי כן דרכם תמיד, מבניסים את הכסף בחשאי, ומוציאים בקוץ קולות, צווחין כסף מנרן, אין כסף בהקאססע, והמעות המקובץ אינו מספיק, כאשר עשו עם כולל מונקאטש ועשרה בעצירקען שהשמיעו קולם תמיד שאינו מספיק להם לכל האנשים ממתחום מהמעות המקובץ מהעשרה בעצירקען וזא חלקו להם רה ששה עשר אלפים כתרים לשנה וכעת נתגלה שערה סכום המקובץ יותר מארבעים אלפים כתרים מלבד מה שתמפו הם [עיי' גא בהבילאנץ ממונקאטש בהקדמה שם] ולפי החשבון שישאר תהי' "קאססע שטאנד" לערך שמונה אלפים כתרים מוכן ממירא שכמו שהי' בשנים הקודמים מותרות כמו כן בשנה זו ודאי ה"י די והותר והנה כי כן מדוע לא יתנו רכל אנשי הכולל כמקדמת דנא וכי בעבור שגם האנשים ההם ה"י מהתובעים אותם לד"ת דקחו נקמתם מהם ומה יענו להדברים שמפורש יוצא בהפס"ד שחלידה להם לנקום ולנשור, תיזכר דרכי תיזכר!

— 8 —

והננו מן המודיעים כי על כל הדברים אשר כתבנו
 יש תח"י מכתבי תעודת ובירורן של דברים וכל הרצוה
 לראות יבוא ויראה והננו עומדים הכן לעמוד לפני בדיצ
 לברר הדברים מי המקיים ומי המסרב, וכאשר נתברר
 הדבר לפני הרבנים הגדולים אשר מאתנו לא תצא הרעות
 ומצדנו כבר ה' בא הדבר לירי גמר רק מנהלי ויוניצא
 אשר טובת אחבני בני מדינתנו באה"ק מוזר בעיניהם, ואך
 טובת יעצמם וכבוד המדומה הם דורשים וכל מגמתם
 להסתיר במחשך מעשיהם מבני יודע לשום אדם חשבונו
 מבקשים בכל יום ויום תחבולות ותואנות חדשות כדי
 שלא יוכל לבוא הדבר לירי גמר וידענו היטב כי
 אנשי מנדיני לא ישימו יד רפה ועוד יספרו עלינו שקרים
 וכוזים כדרכם מאז מעולם, תדעו כמח כי לא נשוב להם
 על דבריהם עד שנה הבאה ברצוה"ש כהבילאנץ השני אשר
 נוציא, ומי יתן והיתה זאת גם להם לחוקת עולם פעם אחת
 בשנה בעת שיתנו הביולאנץ שמה יביאו את כל העולה על
 רוחם כי כבר הוכיחו לדעת אשר הקורני שקורו"ת אין
 בהם אתים ומומרות, הם משולחים ונפוצים בתוצות, ונמצאים
 למכביר בשערי אשפות, והתורה חסה על ממונם של ישראל
 סוף דבר הכל נשמע, ונשום דברינו מול אחינו
 בני המתנדבים בעם העושים והמעשים כמצות
 הצדקה זו, קומו נא התעוררו נא חוסו ורחמו על אחיכם בני
 מדינתכם אנשי מאראמאראש באה"ק, הרימו מתת ידכם לתת
 תרומת ד' לקופת הצדקה ידרמבעה"י בתוספת בדיקה
 מרובה ומי שאין לו קופה של צדקה קחו לכם להניח
 ברכה לתוך ביתכם ומת גם בעת הזאת אשר שערי המזון
 נתיקרו, ואתם ידעתם כי נדחו כמה נפשות מאתנו ע"י
 מנהלי ויוניצא ובשנה העל"ט לא הספיק לנו ליתן להם
 מנת חלקם, ומעתה נקוה שיעלה ביריני לכלכל גם אותם
 ולהחיות נפשם ונפשות ביתם, וזכות הצדקה וזכות אה"ק
 יגן על כל העושים והמעשים שיתכרכו ממקור הקרבות
 וזכרת אחיכם השופכים שית כעדיכם על אהבת הקודש
 יעלו ויבואו מן הקודש עריכם ועל בניכם ועל כל אשר
 לכם ועינינו תחונה בנתמות ציון וירושלים בבא"ס

**דברי המאספים והמתנדבים
 מהב"ד מקומות מחיז סיגלט.**

חשבון הכנסה מעות רמב"ן מחדש אלול תרס"ז עד חדש ניסן תרס"ט :

ואם אמנם כי כבר נמסר החשבון בכלל ובפרט בפני הרב הגאון האברק"ק חוסט שליט"א בסיועת שלשה בערי חשבון «בוכהאלטערס» ההכנסה והוצאה שהי' עד אחר ישיבת הבר"צ, כפי הפס"ד, עכ"ז, אמרנו לפרט ההכנסות בחרט ברזל ויופרת, להיות צדקתם עימדת לעד למשמרת :

שם המקום	שמות המאספים והמתנדבים	כסף הכולל בניכוי המע"י	
		ה'	ק'
אי"כ"ר אפשא נאפש"צא	ע"י הרבני ר' מנחם דוב ווייס	132	—
אויבער ווישעווע	ע"י הרבני ר' יוסף בי"ן	148	79
אונטער אפשא		85	58
אבאריב	ע"י הרבני מ"ה אברהם אברהםאמאויטש	117	—
ביטשקוף נדור	ע"י הרבני מ"ה חיים שיינער	255	40
ביטשקוף קטן	ע"י הרבני מ"ה שלמה ברוך שמאלהווען	76	56
בישמענע		208	50
בארשא		64	58
באדעשט	ע"י ר' משה שי"כ"ור' אדמיר פאלאק	140	44
בערבשט	ע"י הרבני מ"ה מאמ"י מאבאק ור' יצחק יודא שריב	219	10
ברעכ		33	84
		1481	79

— 10 —

שם המקום	שמות המאספים והמתנדבים	כסף הכולל בנכד המעי
	איבערשטאן	1481 79
באהאן	ע"י ר' זאב פארקאש	48 73
גלאוהוימען מעמש	ע"י הרבני מ"ה טובי' נאלדשטיין	50 40
דראמירעשט		70 24
דאסעשט	ע"י הרבני מ"ה חיים שויב	52 24
הרישעף	ע"י הרבני מ"ה יהושע מיכל	50 —
הארנימשעשט	ע"י הרבני מ"ה חיים שויב	52 86
וואליען		14 22
וואנמשעשט	ע"י ר' יעקב שריב ור' אלימלך וואלף	42 —
וורעמעזעף		46 62
וויניעף	ע"י הרבני מ"ה מנחם אפרים שויב	134 82
ווישא ווידרי	ע"י הרבני מ"ה אהרן יעקב האמלר	53 34
וואד	ע"י ר' יעקב שויב ור' יוסף זאנא	64 04
זאלאטאריף	ע"י הרבני מ"ה אפרים מנחם שויב	23 20
זאלעשט	ע"י ר' חיים שויב ור' דוב בער כהנא	60 56
טרעכאשאן	ע"י הרבני מ"ה מרדכי ליב מווישאווילד	67 26
טשאראדא וקאכירצא	ע"י הר' מ"ה שמואל מריכי ובנו מ"ה מאיר שריב	322 24
טרעסיף	ע"י הרבני מ"ה מרדכי צימערמאן	58 26
		2692 82

שם המקום	שמות המאספים והמתנדבים	בסך הכספים המשיגים ה' ק' 2692 82
לערדינא	ע"י הרבני מ"ה יצחק מנחם לערנער	121 20
לעה	ע"י הרבני מ"ה יוסף זלמן ברין	151 34
מיקער	ע"י הרבני מ"ה יעקב קיפמאן ור"י שויב	78 40
מיטל אפשא	ע"י הרבני וכו' מ"ה חיים מאכאק וחתנו ר' שמואל גרויס	153 95
נערעסניצא		16 33
סיגעט	ע"י הרבני וכו' מ"ה יעקב גליק	1703 17
סארוואש	ע"י הרבני מ"ה יעקב אדלער	135 16
סראטווינא	ע"י הרבני מ"ה שמואל אייזיק ור"י דוד אייזיק	278 68
פארעשט	ע"י הרבני יצחק יודא שרב	26 96
קריווא	ע"י הרבני מ"ה יוסף זאב גליק	71 90
קאלין	ע"י הרבני מ"ה זלמן ליב גרין	63 55
מלאדנא	ע"י הרבני מ"ה חיים נ"י	44 52
קארלינעשט	ע"י הרבני מ"ה יוסף שויב	56 16
קארנעשט	ע"י הרבני מ"ה יצחק יודא שרב	7 10
קריטשעשט	ע"י הר"י מ"ה ליב פעריל ור"י בנימין פייג	65 20
ריסקעווא	ע"י הרבני מ"ה הירש פונגעל	46 18
שאנאטאן אקא	ע"י הרבני ר' חיים וייס ור"י הירץ גליק	93 —
שאנאטאן קא	ע"י ר' חיים שניב	49 90
שאנדרוף	ע"י ר' אייזיק מאיר ור"י אלעזר שבת דוב	132 40
		5987 92

— 12 —

שם המקום	שמות המאספים והמתנדבים	כסף הכולל בנכסין המעות
ה' ק'		
598792	איבערמאן	
43--	מנדיב אחר	
2045	מאיוהו מקימת מנדיבים פ"טים	
	אחר הפס"ד ערו ממוסות אלו לגורלנו	
13398	ע"ר אברהם אברמאווויטש ור' מאיר ויבערמאן	
14682	ע"ר משה שריב ור' אלטיר פאלאק	
13994	דעמא	
17216	ע"ר ר' מאס"י טאבאק ור' יצחק יודא שריב	
16230	דעמא	
30--	מהנדיב ר' מנחם דוב בן העני	
7190	ע"ר ר' חיים שייב	
7778	דעמא	
3572	הארניטשעשט	
6738	דעמא	
3354	ע"ר ר' יעקב שריב ור' אלימלך וואלף	
3864	דעמא	
5656	ע"ר ר' יעקב שריב ור' יעקב זאלא	
7974	דעמא	
9970	ע"ר ר' אפרים מנחם שריב	
2410	ואראטאריף	
742163		

שם המקום	שמות המאספים והמתנדבים	כסף הכילד בנכיון המעות	
		ה'	ק'
	איבערראג	63	7421
זאלטארין	מהאשה יומא רבקה ברי' חבון	64	17
זאלעשט	ע"ר' חיים שו"ב ור' דוב בער כהנא	06	43
	דעמא ע"ר' חיים שרב	30	55
טשארדא	ע"ר' שמואל מרדכי ובנו ר' מאיר שו"ב	30	178
	דעמא	64	174
מיקין	ע"ר' יעקב קופמאן ור' יצחק שו"ב	22	18
	דעמא	18	31
מיטל אפשא	ע"ר' חיים טאבאק ור' ר' שמואל יונאס	32	177
	דעמא	30	181
סיגעט	ע"ר' יעקב גליק	77	2347
	דעמא	24	2532
סלאטוויןא	ע"ר' שמואל אייווק ור' זלמן טאבאק	91	508
	דעמא	88	514
סארוואש	ע"ר' יעקב בן אסתר	20	93
	דעמא	30	98
פארעשט	ע"ר' יצחק יודא שו"ב	84	15
	דעמא	49	20
קארנעשט		12	6
	דעמא	60	7
קריטשעשט	ע"ר' ליב פערל ור' בנימין פיינ	82	43
	דעמא	58	60
קאבילצא	ע"ר' שמואל מרדכי ובנו ר' מאיר שרב	44	51
	דעמא	72	22
		50	14652

שם המקום	שמות המאספים והמתנדבים	כסף הכולל בנכדיו המע"י
	ה"י ק	
	איבערשטראן	14622 50
שאנדרייף	ע"י ר' אייזיק מאיר פיקס ור' אלטיר שבתי-רום	116 49
	דעטא	143 14
שרה לבן	ע"י ר' אברהם נליק ור' חיים אליעזר הירץ	89 24
	דעטא	58 02
	מהנדיב ר' חנא פערל	14 80
שאנאטאן אקנא	ע"י ר' חיים ווייס ור' הירץ נליק	115 70
	דעטא	124 48
שאנאטאן קטן	ע"י ר' חיים שריב	43 24
	דעטא	43 36
דעש	מהנדיב ר' יוסף נאט	28 —
אידק	מהב' חיים בן צפורה	2 —
טאשנאך	מהנדיב ר' צבי בן שבע	14 20
	מנדיבים פרטים	52 —
	איבער ווישאווע	125 72
	דעטא	119 29
	איבער אפשא	34 80
	בישטענע	90 —
	ווישא ווילר	36 64
	דעטא	57 76
	באהאן	57 06
	טרעסיף	55 61
	קריווא	36 —
	דעטא	87 48
	מאלינעשט	102 60
		16270 13

מאלה מקומות שרחו אנשים יחידים
במישור לאהיק דהממונים ולאחר
שהודיעו לנו כמה שהגיע אליהם
נכלל גם זה בחשבון ההכנסה
ובעת שלוחות היאקסין צרפנו
הסכום שנשלח לידם לחשבון
היאקסין

- 15 -

חשבון הוצאות מחדש אלול שנת תרס"ו עד חדש ניסן דשנת תרס"ט

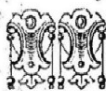
ק'	ה'	כפי
7730	93	כאשר נמסר החשבון לפני ההוצאה אבריק חיסט כפי הפסד עלו הוצאות היאקסין שנשכחו לשני שלישי אנשי הכולל ועוד הוצאות קטנות
50	---	הרפסית הפסיד מחוסט
524	60	סכום היאקסין לאנשי ירושלים עבור חדש העיבור ורבע ניסן-איר-סיון תרס"ח אחר ששכחו מכתב תעודה מבי דינא רבא דירושלים שלא נתנו מוויניצא יאקסין לאלו האנשים שצמדו נגדם כתבועם לדת
352	50	סכום היאקסין לאנשי צפתו עבור חדש העיבור ורבע ניסן-איר-סיון לאלה שלא אבו ליתן להם מוויניצא
1400	50	סכום היאקסין לאנשי צפתו על רבע המזו-אב-אכול תרס"ח
420	---	סכום היאקסין לאנשי ירושלים תו על רבע חמו-אב-אכול תרס"ח
164	---	גרבה לארבעה אנשים מהשמונה הנדרים מוויניצא ולא ניתן להם היאקסין אם כי לא מילדי המקומות המה אשר חוסים תחת דגליו אך יען כי הממונים הודיעו לנו שהשינה ידם מעית כולל מאנשים יחידים צוינו עליהם שיתנו תמיכה להאנשים הנל על רבע חמו אב אכול תרס"ח עד שקבלו היאקס מוויניצא
1240	---	הוצאות הדרך להשלשה אנשים שדיר שבאו מאה"ק לבאן עם כח הרשאה בידם מרוב אנשי כוללנו מאראמאראש שרובנו את ההוצ מוויניצא לדת, וישבו כאן דערך שנה אחת עד אחר זמן שנבל על דת אידית הקאנצליא וזה"ח פראצענט אבל לא צמדו לדת
1415	50	סכום היאקסין לאנשי צפתו על רבע תשרי-חשוון בסליו תרס"ט
380	---	ירשלים תו
76	---	פנקסאות ויתר צרכי הכתיבה וגם הוצאות בעד הדת שה' פה ע"י ר' יעקב גליק עם ר' יעקב פאטסינוער ור' משה פאטסינוער רשאי להם לנכות פה העירה מעית רמב"ן
96	26	עשיית קופת חדשים ומסגרות ומפחחות לקופת צדקה
20	---	המיכה לחוקנית מאה"ק לדרוש ברוקאם
70	---	פאסט פארמא למשלוח מעות היאקסין וקבלות להמתגדרים
40	---	תמיכה לחולה באה"ק
300	---	הוצאות שנינו באה"ק על הרפסת קבלות ועוד דברים הנחיצים בעניי כולל ובהמ"ד
1403	50	סכום היאקסין לאנשי צפתו על רבע סכת-שבט-אדר תרס"ט
420	---	ירשלים תו
16103	29	ס"ה הוצאה
16270	13	ס"ה הכנסה במבואר מעל"ד
166	84	נמצא הכנסה יתר מהוצאה

וסכום זה נכלל בעת שליחות היאקסין רבע ניסן איר סיון תרס"ט ויבוא איה בחשבון שנת עתיד לטובה :

שמות אנשים מקבלי האקסין מהב"ד מכוונות

בעה"ב צפת'ו : בעה"ב ירושלים'ו :

ר' יצחק אהרן ש"כ
 " יהונתן בנימן דומין
 ממיטר אפשא
 " עזריאל פערל
 " יוסף חיים פערל
 " שלמה נייאוויטש
 " אברהם דוד פיינרווערגער
 " מרדכי שמואל פערל
 " משה יוסף סג"ל
 " א' חי' רחל שווארטץ
 " סימא מרים אברהמאוויטש
 " ר' אברהם שאראמאן
 " א' פערל טאבאק

ר' בענדליש כ"ץ
 " משה דייטש
 " יחזקאל ענגלשטיין
 " שמחה יוסף פאלאק
 " מנחם בנהא
 " מנחם טייטלבוים
 " ברוך פיקסער
 " חיים דוב קויפמאן
 " דוד נתן דייטש
 " נפתלי פישער
 " שלמה פרוכטער
 " יעקב מרדכי קליינמאן
 " ישראל דוד שטיין
 " אברהם פאלאק
 " יעקב פאלאק
 " א"ר אברהם חיים איינהארן
 " א"ר יצחק הערשקאוויטש
 " א' סאכיל איינהארן
 " ר' מאיר רוב שימשאוויטש

עוללות

לעלה 12 – משפחת גראסמאן-קורץ בליסקא

על המאמר בעלה 12 שכתב מע"כ ידידי הרב יצחק אייזיק כהנא שליט"א מעיר מאנסי יע"א, בנוגע תולדות משפחות בית אבותיו משפחת גראסמאן אשר גרו אבותיהם בארץ מגורי אבותינו הקדושים בעיר ליסקא יצ"ו, באתי להעיר ולהאיר להשלים הבנין.

הוא מתחיל בשבח זקינו הרב ישכר דוב קורץ ז"ל שהיה ממשפחת זקני הרה"ק בעל

אך פרי תבואה מליסקא זי"ע, ובאמצע שם כותב שזקני הנ"ל היתה דודו זקינו לזקינו הרב אברהם חיים גראסמאן ז"ל [חתן ר' ישכר דוב]. אינו כן, רק קרוב משפחה, כי הרה"ק בעל אך פרי תבואה זצ"ל היה קרוב ראשון בראשון עם זקינו רבי ישכר דוב קורץ ז"ל, כי רבי ישכר דוב קורץ היה חתן הרב פינחס קליין ז"ל מעיר ליסקא, אשר היה בן רבי גרשון [אברהם] קליין ז"ל מעיר ליסקא, והרה"ק מליסקא זצ"ל היה חתן רבי יצחק הכהן לעפקאוויטש ז"ל מעיר ליסקא, שהיה חתן רבי גרשון אברהם קליין הנ"ל נמצא שהיה קרוב ראשון בראשון, וזהו קירבת המשפחה. כל זה ביררתי עפ"י המאטריקעל של העיר ליסקא, ובירורים שערכתי אצל המשפחות.

מצבת רבי פינחס קליין עדיין עומד על תילה בעיר ליסקא, וזהו נוסח מציבתו: פ"נ האי צורבא מדרבנן / חריץ ושנין ירא

ושלום, וחרד / לדבר ה', אהוב למעלה ונחמד / למטה, מושלם במעלת / טובת ומידות ישרות, סופר / מהיר עסק בתורה ובמצות / צדקתו עומדת לעד, מו"ה / פנחס במו"ה גרשון ז"ל / כבה נרו כ"א אדר שני / שנת ת"ר לפ"ק/ תנצבה

ולדידהו לא קשה מדוע לא נחרט שם אביו גרשון אברהם במילואו, רק גרשון, כי הן שידוע לכל יודעי דבר כי בימים ההם לא דקו כלל לענין זה, והן מפאת אשר כולם שהיו שמם אחריו היו נקראים בשם 'גרשעלע', ויתכן שגם הוא היה נקראין כן, ושכחו מלכתוב שמו המלא 'גרשון אברהם', והבן.

בין הבאים על החתום בעיר ליסקא על הספר אהל דוד (תקצ"ה): מהו' פנחס קליין ומהו' גרשון אברהם קליין. ובספר אלי' רבא: מהו' פנחס ב"מ גרשון.

בנו השלישי של רבי אברהם חיים גראסמאן ז"ל, ה"ה רבי יצחק לייב גראסמאן מעיר ליסקא ואח"כ בעיר סערענטש [אחיו של הדיין רבי צבי גראסמאן בוואמוש-פיערטש], מוזכר בספר בבושי יהודה על הלכות טריפות, להגאון הצדיק רבי יהודה מאשקאוויטש זצ"ל שו"ב בק"ק ליסקא, יצא לאור ע"י מכון שם עולם, בסוף הספר בחידושי אגדה, ונזדמן לי להעתיקו בגליוני 'מילתא דבדיחותא' בפרשת וארא השתא, וז"ל בן המחבר רבי חיים מאשקאוויטש ז"ל: כתב דודי הרבני מו"ה צבי ג"מ [=גראסמאן] נ"י אמר לי פירש הנ"ל ששמע זאת מ[אחיו] מו"ה יצחק יודא גראסמאן נ"י כאשר נולד לו תחילה בת, והיה עצב, יעי"ש.

כן רצוף פה צילום משער ספר 'שמלה חדשה - תבואות שור' עם חתימת הקדשה

מרבי חיים אלטר
זוסמאן מנאנאש
[חמיו של הדיין רבי
צבי גראסמאן
מוואמוש-פיערטש]
עם עוד כמה
חתימות ממשפחה
זו.

הק' חיים שמואל
פריעדלאנדער
באמור"ר הגה"צ
אבדק"ק היבנוב
שליט"א - ברוקלין

בשולי המכתב: יש להוסיף שבלבושי יהודה הנ"ל [עמ' רצד] מזכיר ר' חיים מאשקאוויטש: את "גיסי הנגיד... חיים שלמה נ"י ג"מ". ולכאור' צריך להיות שר' חיים שלמה הוא בן של א' האחים של ר' צבי גראסמאן, וכך הוא דודו.

אמנם כותב המאמר הנ"ל בעלה 12 הרב **אייזיק כהנא** מגיב: בסקירה ראשונה חשבתי כי אם ר' צבי ור' יצחק לייב היו דודיו ושם גיסו היה חיים "שלמה", על כרחן שהיה בנו של ר' פנחס יונתן גראסמאן, אבל אחר בירור אצל יו"ח של ר' פנחס יונתן נתברר כי לר' פנחס יונתן היה לו בן בשם שלמה "זאב", וגם לא היה ידוע להם השם "מאשקאוויטש" במשפחה. ואולי אין הכוונה בלבושי יהודה לזקניו ר' צבי גראסמאן (ובפרט שכנראה לא כתוב בספר "מאחיו" ר' יצחק יודא).

לעלה 14 – משפחת רייכמאן

ראה ראיתי מעשה ידיו להתפאר של הרב שמחה בונם יוסף סיימון, במחקרו המאלף אודות זקנו הג"ר יחזקאל משה פישמאן אבד"ק מישקולץ, ובתוך דבריו נושא ונותן ברשימת המילות של זקינו הנ"ל, ושם בעמ' כא-כב רצה לומר שיתכן שהבעל 'נהרי אפרסמון' היה ג"כ נכד להגאון הפרי צדיק [אכן ציין שדבר זה חדש הוא].

הנני רוצה לכתוב מה שעלה בידי בזה, בעת שעסקתי לברר מקור מחצבתינו בהיותי מבני משפחת רייכמאן, ומקובל בין בני המשפחה שאנו קרובים עם ה'באר שמואל' מאונסדארף, וזקיני ע"ה היה תמיד מספר שאביו ודודיו למדו בישיבת אונסדארף בהיותם קרובי משפחה עם הבאר שמואל.

הנה אין אנו יודעים כ"כ פרטים אודות משפחת אביו של זקנינו ר' דוד רייכמאן, (הוא אביו של דר"ז הנגיד המפורסם ר' שמעיה רייכמאן ע"ה מטורונטו), והסיבה לזה הוא פשוטה כיון שר' דוד הנ"ל נתייתם בערך בגיל שבע מאביו הרה"ג ר' אליהו ז"ל שנפטר (בעיר נירבאטור) בשנת השלשים לחייו, והשאיר אחריו את אלמנתו (שהיתה בתו של הנגיד רבי צבי באטורער חתנו של הרה"ק ר' שאול קאלובער), בתו היחידה ושלש בנים שהם הרה"ג רבי צבי רייכמאן אב"ד נאדי-איידא, זקנינו ר' דוד הנ"ל, ור' שאול מעיר דיאסעג.

והנה מעולם לא ידענו בבירור מי היה אביו של ר' אליהו, ורק זאת ידענו שהיה נצר לרבי אברהם פעלדמאן, שידועה העובדא ממנו שפעם אחת קרא לו רבו הרה"ק בעל ישמח משה זצללה"ה ואמר לו שעשיו הוא 'איש שדה' [=פעלדמאן] ולא יהודי, ולכן ישנה שמו, ואכן שינו בניו את שמם, חלק מהאחים כינו עצמם בשם גרינ'פעלד' ומהם נסתעפו משפחת בעל ה'קול יהודה' ובנו המהרש"ג מסעמיהאלי, וחלק מהם בשם רייכמאן.

ולפי"ז מובן המסורת שהיו לנו שאנו קרובים עם הבאר שמואל, וכנראה בפשטות ע"י חותנו ר' ישראל מנחם רייכמאן, ואכן אנו רואים בשו"ת מהרש"ג (סי' לג) שמתאר את הבאר שמואל כ'ש"ב', וכנראה משום שהם שניהם נכדי ר' אברהם פעלדמאן הנ"ל.

והנה נחזור לענינו של הכותב שנוקט בפשטות שגם ר' צבי יעקב רייכמאן בן ר' שמואל [אחיו של ר' ישראל מנחם הנ"ל] הוא נכד בעל הפרי צדיק, וזה אומר שר' שמואל רייכמאן אביו של ר' צבי יעקב הוא ג"כ נכד הפרי צדיק, ולכן מסתפק שאולי גם בעל נהרי אפרסמון הוא נכד הפרי צדיק. וזה לכאורה אינו, חדא שכן אינו מתאים לפי חשבון השנים, שהרי אשת הבאר שמואל הרבנית תמר חיה נולדה בשנת תר"ה, הרי שאביה ר' ישראל מנחם רייכמאן נולד [בערך] לא מאוחר משנת תקפ"ה, וא"כ ר' שמואל נולד לא מאוחר משנת תקס"ה, ואם נאמר שהוא היה בן ר'

אברהם פעלדמאן, הרי שאשתו של ר' אברהם פעלדמאן נולדה לא יאחר משנת תקמ"ה, וזה דבר קשה לומר שלר' שמעון ליבערמאן [או עכ"פ אשתו בתו של הפרי צדיק] היה לו בנים משנת תקמ"ה עד אחר תק"צ [-משך מ"ה שנים], שהרי לר' שמעון ליבערמאן היה לו בן 'מאיר אברהם' שנקרא ע"ש חותנו הפרי צדיק, ופרי צדיק נפטר בשנת תקפ"ט.

ועוד יותר מזה, דלפי הנ"ל נמצא שה'לחם שלמה' משימלויא [חתן רבי יוסף דוד הורוויץ חתן ר' צבי יעקב הנ"ל] הוא ג"כ ממשפחת ר' אברהם פעלדמאן, והנה לא מצינו שהלחם שלמה יכתוב על הבאר שמואל ש"ב'. והגם שאין זה ראייה כ"כ, אבל בצירוף הנ"ל, ובצירוף שזקיני ר' קלמן רייכמאן למד בישיבת סערדעהעלי אצל הרה"ג ר' אשר אנשיל כ"ץ זצ"ל שהיה חתן הלחם שלמה, וזקיני לא ידע מאומה שהם קרובים. לכן נראה לומר שמאן יימר שר' ישראל מנחם היה אחיו של ר' צבי יעקב, [אכן היה מחותנו שהבאר שמואל השתדך עם ר"ד הורוויץ חתן ר' צבי יעקב, ואכן הלחם שלמה מתאר את הבאר שמואל כמחותנו. ראה שו"ת לחם שלמה חי"ד סי' לו]. אבל יש מקום לומר שר' ישראל מנחם לא היה בנו של ר' שמואל [אבי ר' צבי יעקב הנ"ל] כ"א בנו של ר' אברהם פעלדמאן. [חוץ אם נאמר שר' ישראל מנחם רייכמאן היה נכד הפרי צדיק ע"י אשתו הרבנית שהיתה בתו של ר' אברהם פעלדמאן, שבזה יובן עכ"פ חשבון השנים], אבל עכ"פ ר' צבי יעקב רייכמאן ובעל נהרי אפרסמון לא היו נכדי הפרי צדיק.

המורם מכל האמור: א. דבר ברור הוא שר' ישראל מנחם רייכמאן [חותנו של הבאר שמואל] היה מצאצאי הפרי צדיק, שכן מובא כמה סיפורים שסיפר חתנו הבאר שמואל מ'זקיני' הפרי צדיק, וכל הרושמי רשומות כותבים שהבאר שמואל היה נכדו של הפרי צדיק ע"י זוגתו בתו של ר' ישראל מנחם [ע"י שם הגדולים מארץ הגר מערכת גדולים מ' אות ל"ד], אבל לא ידוע האין היה נכד להפרי צדיק, וכמובא לעיל לכאורה שכן היה בן לר' אברהם פעלדמאן נכד הפרי צדיק.

ב. ר' צבי יעקב רייכמאן היה בוודאי בנו של ר' שמואל, שכן נחרת על מציבתו, [העתקת המציבה בהקדמת המו"ל בדרשות לחם שלמה].

ג. לא מצינו בשום מקום שיהא ר' ישראל מנחם בנו של ר' שמואל, ולא היה קרובו של ר' צבי יעקב רייכמאן [כ"א מחותנו] וכמבואר למעלה. המקור הראשון שהיו אחים הוא מהקדמת המו"ל בדרשות הלחם שלמה שנכתבה בשנת תשל"ו.

ד. בעל נהרי אפרסמון אכן היה חתן ר' ראובן יעקב חיים רייכמאן, ואפשר שאכן היה קרובו של ר' צבי יעקב הנ"ל, וכמ"ש הרב מקאשוי, אבל אין בזה שום שייכות שיהיה דרך זה נכד הפרי צדיק, שכן גם ר' צבי יעקב רייכמאן לא היה נכד הפרי צדיק, וכמבואר.

כן נתגלה לנו לאחרונה קבלה של 'כולל שומרי החומות' משנת תרפ"ו, שהרה"ג ר' צבי רייכמאן זצ"ל אבד"ק נאדי-אידיא הקים קרן קיימת לע"נ אביו ר' אליהו ב"ר 'שמעון' [זלאטא].

גילוי זה יקשה מאוד למה שידענו עד היום שאנו נכדי ר' אברהם פעלדמאן,

שהרי אם נאמר שר' שמעון רייכמאן [אבי ר' אליהו] הוא בן לר' אברהם פעלדמאן שהיה חתן ר' שמעון ליבערמאן, האיך נקרא בשם שמעון בחיי זקנו. מאידך קשה לומר שכל המסורת שבידינו אינו אמת אחרי שמקובל כן בכל המשפחה, וזה היה ברור שאנו קרובי משפחה לבעל הבאר שמואל והמהרש"ג, ושאונו נכדי הפרי צדיק.

אבל אחר העיון נראה קרוב לוודאי לומר שאנו נכדי הפרי צדיק ע"י בתו הרבנית מלכה [אשת ר' שמעון ליבערמאן בזיו"ש] מזיווגה הראשון רבי משה ליבערמאן. שזה ברור שר' אברהם פעלדמאן היה מילדיו הגדולים של הרבנית מלכה בתו של הפרי צדיק, שהרי לפי השנים שהקול יהודה נולד בערך בשנת ת"ר, נולד אביו ר'

[illegible]

שמעיה חסיד בערך בשנת תק"פ, הרי שאמו אשת ר' אברהם פעלדמאן נולדה בערך בשנת תק"ס, והרי היו לה בנים עוד בשנת תק"צ וכנ"ל, הרי יש מקום גדול לומר שר' אברהם היה מזיווגה הראשון, והמהרש"ג נקרא על שמו של זקינו-חורגו רבי שמעון ליבערמאן.

אשמח מאוד אם מי מהקוראים שיכול להאיר את הדברים ולהוסיף פרטים על יחוס משפחתינו.

יוסף רייכמאן - מאנסי נ. י.

לעלה 13 – רבי נתנאל לויער

אודות הג"ר נתנאל לויער זצ"ל הנזכר בעלה 13 עמ' סט, "שכיהן כדיין במאלצאוו וגאבאלטאוו (מחוז שארוש) משנת תרל"א, נפטר ז' תמוז תרנ"ט ומנ"כ בקעזמארק", כאשר נמצא הספד עליו בספר "אמרי ישראל" להג"ר ישראל מאיר גליק זצ"ל רב דחברה ש"ס דשם (בפרשת חקת) ומתארו בתוארים מופלגים, וז"ל שם: "הספד על הה"ג חו"ב צדיק תמים מ' נתנאל ז"ל שנסע דרך פה ונפטר פתאום ביום ז' תמוז תרנ"ט ונקבר למחרתו ביום עש"ק" וכו', עיי"ש.

ובספר "מגן אבות" בעניני שבת קודש מאת האדמו"רים לבית באבוב זי"ע, שי"ל בשנת תשע"ב, בעמ' תשל"א-תשל"ב, ידיעות אודותיו, ובהערה שם אות שכ"ב מסופר כדלהלן:

הרה"ג החסיד ר' נתנאל לויער ז"ל (שהיה בן אחר בן להמהרש"ל ז"ל, ומחמת הפרנסה שינו שמם מלוריא ללויער) התיישב בעיר באבוב, והתפרנס ממסחר שנושא ונתן בכמה עיירות, ובנסעו עלי דרך לקח עמו ש"ס קטן ולמד בהתמדה גדולה, כי לא רצה לבטל אפילו רגע מלימוד התורה הק'. בשנת תרל"א נתמנה לשרת כדומ"ץ בעיר מאלצוב שבגלילות העיר בארדיוב יצ"ו. לאחר כמה שנים כשנפטר רב העיר הלכו אנשי העיר למרן הרה"ק מצאנז זי"ע שיבחר עבורם אב"ד הגון, נענה להם מרן הק' ואמר להם בשאלה "באתם לבקש ממני שאבחר לכם רב, הלא יש לכם ר' נתנאל שהוא בקי בד' חלקי שו"ע", וצוה שיקבלוהו כרב העיר. ר' נתנאל אע"פ שלא רצה להנות מכתרה של תורה, מ"מ על פי פקודת רבו הק' קיבל כתר הרבנות של העיר מאלצוב [וגם העיר הסמוכה לה גאבאלטוב]. לאחר פטירת רבו מרן מצאנז זי"ע נסע לנכדו וממשיך דרכו כ"ק מרן אדמו"ר הראשון [מבאבוב] זי"ע, והיו מהמקורבים אליו והרבה להתייעץ עמו, לאחר זמן כשנתקבל נכד מרן מצאנז, ה"ה הגה"צ רבי משה'לי הלברשטאם זצ"ל (בן הרה"ק מגארליץ זי"ע) לאב"ד בארדיוב, חשש שלא יפגע בכבודו של נכד רבו הק' מצאנז, כיון שהעיר מאלצוב נמצאת בגלילות בארדיוב, ועזב את הרבנות, והתחיל לנדוד מעיר לעיר, תוך כדי נידודיו נסתלק עלי הדרך ביום ז' תמוז תרנ"ט לפ"ק בעיר קעזמארק, ע"כ.

נזכר בשמות הפרענומערעאנטען שבסוף ספר אמרת הצרופה להג"ר צבי הירש אבד"ק סאקלוב, שי"ל בשנת תרל"ב, אצל העיר "מאלצוב": הרב המאוה"ג מ' נתנאל נ"י. וכן בספר "תוצאות חיים", הגהות ותיקונים על ספר "דברי חיים" להגה"ק מצאנז זצוק"ל, שי"ל בשנת תרנ"ט, תחת שם העיר "מאלצוף": הה"ג מ' נתנאל לאער.

בן ציון גרינפעלד - ברוקלין נ"י

לעלה 13 – משפחת מיטעלמאן (לויער)

שם עמ' סט שיערנו שחמיו (בזיו"ש) של הדיין רבי ישראל יהודה מיטעלמאן "הרב מ' מורינר ר' נתנאל" (כמצוין על מצבת זוגתו מרת חיה מרים שנפטרה בשנת תרנ"ג) הוא רבי נתנאל לויער דיין במאלצוב. אלא שברישום לידת בן של רבי ישראל יהודה בשנת תרכ"ט צוין שזוגתו היא 'מארי' לבית לויער, בו בזמן שזוגתו הראשונה נפטרה בשנת תרל"א לפי פנקס הנטמנים באונגוואר. ולכן שיערנו שאולי טעות שם תאריך הפטירה ויש להקדימו.

אמנם הרב מנחם מאיר יאקאבאוויטש העיר שמצבת זוגתו הראשונה מרת מרים נמצאת עוד היום בבית החיים באונגוואר שקועה באדמה, ומה שניתן לפענח: "בשנת תרל"א / פ"ט / האשה הצנועה והחסידה / במעשיה הטובים אשת / חיל אשה יראת ד' היא / תתהלל מרת מרים / יו[סף]...". ולפי"ז כנראה שני זיווגיו היו ממשפחת לויער. [ואולי רבי יוסף היה אביו של רבי נתנאל, שכן לרבי

נתנאל היה ג"כ בן בשם רבי יוסף לויער ששימש כרב ביהמ"ד הגדול נחלת צבי בניו-יורק]. מאידך נוטה לבי לומר שיש לאחר את רישום הרישום הנ"ל וזה היה לאחר

תרל"א, וזה בן מזיווגו הראשון, שכן ברישום צוין שזוגתו היא ילידת [אולי הכוונה שמוצאה מ-] 'מאלצו', שזה מקום מגוריו של רבי נתנאל. ועדיין צריך בירור.

ומה שהובא שם בעלה 13 שבאונגוואר דר גם ר' מאיר מיטעלמאן. בפנקס הנטמנים צוין ששם אביו היה יצחק ונפטר ב' דר"ה תרי"ד. [כך שאינו אחיו של הדיין רבי ישראל יהודה ב"ר צבי הנ"ל]. גם מצבתו שרדה (רצ"ב) שקועה רובה באדמה.

לעלה 14 – משפחות פוקס, פרידמן הכהן

בעלה 14 עמ' 9 במאמר על משפחת חותנו של מהר"י אסאד, מוזכר שמו של רבי יצחק דוד הכהן פרידמן בן רבי חיים יחזקאל בן רבי שלמה שמואל בן רבי אברהם יצחק הכהן פרידמן, שאמו מרת קילא היתה בת רבי יעקב פוקס, בן נוסף של רבי יעקב פוקס היה הרב משה פוקס מסענץ-גענף שגם הוא מוזכר שם, ואשתו היתה מרת רויזא בת רבי שלמה שמואל הכהן פרידמן. כלומר שר' משה פוקס ואחותו מרת קילא היו נשואים לר' חיים יחזקאל הכהן פרידמן ואחותו מרת רויזא [אח ואחות שהיו נשואים לאח ואחות].

ר' חיים יחזקאל ואחותו מרת רויזא ילדי ר' שלמה שמואל הכהן פרידמן היה אחיו של זקני ר' זאב הכהן פרידמן מסענץ, [אביהם של אאמו"ר הרב יום טוב חיים הכהן פרידמן ומרת פיילא פרידמן מתפרח-ירושלים בעלה ר' קלונימוס קלמן היה בן דודה], ור' יוסף הכהן פרידמן [אביו של הרב קלונימוס קלמן הכהן פרידמן מתפרח אבי הרב אברהם יצחק הכהן פרידמן שליט"א מבני ברק]. רבי משה פוקס היה דודו של ר' יצחק דוד [מצד אמו] ובן דודו של אאמו"ר רבי יו"ט חיים הכהן פרידמן ואחותו מרת פיילא [מצד אשתו].

לר' משה פוקס היו שני ילדים, בן אחד שהיה משותק, ובת שהיתה נשואה לר' מענדל הוכהויזר מלונדון (המוזכר כאן). במלחמת העולם השניה הוא התחבא בבודפשט והיה מוביל את בנו על כתפיו ממקום למקום. רבי משה פוקס היה מעורב גם בסיפור נס ההצלה של אאמו"ר במלחמה העולמית, אאמו"ר היה באותו זמן במונקא טאבור על גדות הדנובה בבודא, ולשם הגניב לו רבי משה פתק ובו ציין את כתובתו ויעץ לו להמלט בהזדמנות הראשונה שתבא לידו. לאחר זמן קצר הצליח אאמו"ר להגיע למקום המחבוא בו שהה רבי משה, ושם נותר עד לכיבוש בודפשט על ידי הרוסים. שני ילדיו של רבי משה נפטרו עוד בחייו, ובתו שנפטרה בצעירותה הותירה אחריה חמשה ילדים.

מרבי יצחק דוד שמעתי שהיות וסבו רבי יעקב פוקס וכן סבינו רבי זאב היו דרים בסענץ, והסבא שלנו ר' זאב (שהיה דודו של אביו) היה הבעל תוקע בסענץ עיר מגוריהם, היה הוא רבי יצחק דוד השליח להביא את השופר בראש השנה לבייתם כדי להוציא בו את הנשים. אגב שמעתי מאאמו"ר שהסבא היה עושה תרועה בקול רועד כמו שעושים התימנים וכמנהג יהודי אויבערלאנד.

ישראל יוסף הכהן פרידמן - ירושלים

אנקדוטה על החתם סופר

תוך כדי העבודה נתקלתי זה עתה באנקדוטה על החתם סופר. הוא מופיע ב"זכרונות ילדות" של מ' אסתר קלווארי, בתו הגדולה של הג"ר עזריאל

הילדסהיימר. זכרונות אלה שמורים בכתב יד במכון ליאו בק בניו-יורק. ושם בעמ' 21: ...שאבא [ר' עזריאל הילדסהיימר] סיפר לנו לעתים קרובות על החתם סופר. פעם הורה לו [לחז"ס] הרופא למגינת לבו ללכת לטייל מדי יום ביומו. יום אחד שוב טייל ודרך חלון אחד ראה כמה בחורים שמשחקים בקלפים. הוא הקיש בחלון ושאלם מה הם עושים. נבוכים נאלצו להודות ששיחקו בקלפים. על שאלתו מדוע עשו כן ענו לו: "על מנת להעביר את הזמן". אז הוא השיב להם: "הו, יש לכם זמן להעביר. תעבירו אותו אלי, אני זקוק לו."

ח. ב. מרקוביץ – בני ברק

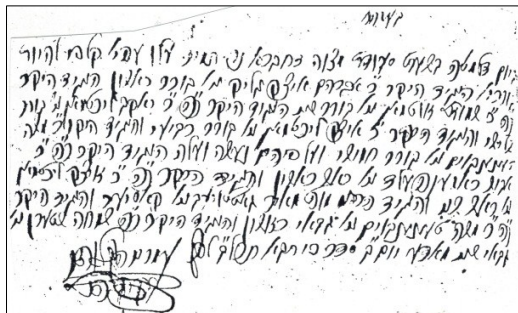
לעלה 13-14 רבי מאיר גאטטליעב

ברצוני להוסיף לעלה 13 (עמ' סה) ועלה 14 (עמ' פח) אודות הרה"ח מו"ה מאיר גאטטליעב ז"ל מק"ק ה' מאד יצ"ו. נשתמר בידינו פנקס חברא קדישא "נר למאור" מק"ק ה' מאד, שנתייסדה ע"י הגאון רבי משה וואהל זצ"ל אב"ד הראשון של קהלת מאד בשנת תקנ"ג (ראה צילום שער הפנקס), כל איש אשר נתמנה בקהלה לעסוק בצרכי ציבור נרשם שמו בפנקס ע"י הרב דמתא. וזאת אשר רשם הגאון רבי עמרם בלום זצ"ל בעל בית שערים בהיותו אבד"ק מאד: בעזה"י ביום דלמטה בשעת סעודת מצוה דחברא נר תמיד עלו עפ"י קלפי להיות בוררים...

והנגיד הרבני מו"ה מאיר גאטטליעב נ"י קאסיער... מאדע יום ב' סדר כי תבא תרל"ב לפ"ק. עמרם הק' בלוהם בק"ק הנ"ל.

הר"ר מאיר גאטטליעב הנ"ל הי' תקופה מסוימת ראש הקהל בעיר מאד, ראה בספר אילה שלוחה וכתבי הר"ן סימן ל"ב, כותב אא"ז הגה"ק בעל בית נפתלי זצ"ל אבד"ק מאד: היום הזה הביא לי הרבני הנגיד מו' מאיר ג"ל [גאטטליעב] נ"י רה"ק [ראש הקהל]. וכן מוזכר שם לשבח בסימן ע'.

ומוזכר גם בשמות הפראנומערעאנטען מהעיר מאד בספרי אבוק"ק, שו"ת קול אריה, מו"ה מאיר גאטטליעב תלמיד המחבר, ובספרי בית נפתלי שו"ת ועה"ת. וכן מופיע

אליו ברכת מזל טוב בירחון תורני וילקט יוסף שנה ה' (תרס"ג) דף 84 בזה"ל: מזל טוב לכבוד ידידי הרבני המופלג החרוץ וכו' מו"ה מאיר גאטטליעב נ"י במאדע לחתונת בתו תחי' עב"ג הב' החתן היקר כמר מרדכי כ"ץ נ"י מטעטש, יה"ר שהזיווג יעלה יפה ונחת ינחת מכל יו"ח.

נפתלי עהרענרייך הרב ממאד - ברוקלין

לעלה 8, 12 – רעק"א, נכד? האהל דוד

ראה בריש עלה 8 אגרת בכת"ק של רבי עקיבא איגר מב' ניסן תקצ"ב אל קהלת

פרנקפורט דאודר
אודות הרבנות שם
לבנו רבי שלמה
איגר. ראיתי מכתב
נוסף שכ' רעק"א
בנושא זה אל
הפר"מ [=פרנס
ומנהיג] ר' טוביה
בפ"פ, המכתב הוא
משנת תקצ"ג.

לתולדות הרב ר' דוד דייטש.

דברינו כד הוינא טליא בא אלי תלמידיהם מארץ-ישראל וקבל על מנהלי כולל אנגריה בירושלים שמונעים ממני את "חלוקתו" מקפת מאיר בעל הגם שמועיל לו בזכותו אחרי שהוא בן בנו של הרב ר' דוד דייטש מעיר-חדש, שמועיל כבודו בצפת (או בטבריא?). הרבני טענתו לבני הרב ר' יצחק סופר ז"ל הרב כנענע (שהו אונג, כעת בסודקפסיה-רוסי) והוא פנה אל מנהלי הכולל בירושלים בדבר הזה – הם השיבו בגלוי-דעת בדפוס, מלא בזיונות נגד המועין ותומכו. מאז ועד היום עברו וחלפו כ"ד שנים, וכבר נשבת ממני כל הענין עם הברור שבנו של הרב ר' דוד דייטש מנ"כ בארץ-ישראל – ובאשר ראיתי המאמר על עיר-חדש מידידי הרב ר' י. גרינוואלד, נזכרתי את זכריו אז עם מנהלי הכולל באנגריה. אחי יודע אחד מקוראנו פשר דבר זה.

הרב חיים יהודה עהרענרייך

בנוגע למה שנכתב

בריש עלה 12 אודות ר' שמעון סופר מצפת, האם היה נכדו של ה'אהל דוד'. הוא כבר נזכר ע"י ר' חיים יהודה עהרענרייך ב'אוצר החיים' שנה י' עמ' 128 בשולי מאמר על קהלת עיר חדש, בה כיהן ברבנות רבי דוד דייטש בעל ה'אהל דוד'. ראה הרצ"ב.

משה ליב ווייזער – לוונדון

זיווגו השני של רבי עקיבא פֿישר בעל עטרת עקיבא

בתולדות המחבר שבסוף ספר 'עטרת עקיבא' (הוצאת מכון זכרון, ח"א ב"ב תשס"ג עמ' שעא, ח"ב ב"ב תשס"ה עמ' שעח) מסופר שרבי עקיבא פֿישר אב"ד טעט בעל 'עטרת עקיבא' נשא כשנה וחצי לאחר פטירת אשתו הראשונה בזיווג שני אשה אלמנה מפרשבורג שמוצאה לבית שטרנפלד מסערדאהלי. מסדר הקידושין היה רבי משה יוסף הופמן הדיין מפאפא שעלה בסוף ימיו לירושלים. בהערה שם מצוטט

ממטריקל טעט ברשימת הנישואין: הרב יאקאב פישר בן 65 יליד לאוואשבערעני בן מ' פישר ויולי רוזנר מלאוואשבערעני, נישא ב-16 אוגוסט 866 [ט"ו באב תרמ"ו] לקאטי, אלמנה בפרשבורג, בת יואכים שטרנפלד ויולי פלדמן מדונא סערדאהעלי. הנישואין היו בסעמערע. ע"כ.

עד היום לא היה ידוע לנו שמה היהודי, תאריך פטירתה ומקום קבורתה. לאחרונה מצאנו בצילומי המצבות בבית העלמין בסערדאהעלי את מצבתה (מצבה מס' 426), וזה נוסחה:

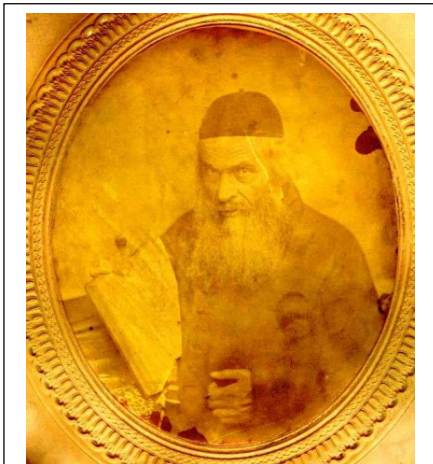
פ"ט / האשה החשובה והצנועה אשת חיל / הצדקת המפורסמת / ה"ה הרבנית מרת / גיטל בת ייטל / אשת הרב מ' עקיבא / פישער / אב"ד בק"ק טעט / נפטרה ביום כ"ו שבט תרע"ד / תנצב"ה

שלמה וייס – מכון 'זכרון' בני ברק

לעלה 14 – אבות משפחת רבי משה ניישלאס

הנני רושם כאן איזה פרטים אודות אבות משפחתו של רבי משה ניישלאס רבה של סערדאהעלי ולאחר מכן באמעריקא, שנכתב אודותיו בעלה 14 עמ' נח-עג.

רבי יוסף יעקב ניישלאס
(מוזיאון היהודי בבודאפעסט)

1. רבי יוסף יעקב (בן הינדל) ניישלאס אב"ד סערדאהעלי (Szerdahely) ולאחר מכן באויבן ישן (Óbuda). נולד בוואגוועטש (Vágvecse) ונפטר באויבן ישן ט"ז שבט תרכ"ח (לפי רישום פטירתו במאטריקל: 9 פברואר 868 בן 73 שנה). צילום מצבתו ראה בספר 'החתם סופר ותלמידיו' עמ' רט. זוגתו מרת לאה (בת ר' פרץ גולדבערגער) נפטרה ה' אייר תרל"ה בת 64 שנה. שניהם נקברו בבית העלמין הישן באויבן ישן, שנוסדה

שורת קברי הרבנים מאויבן ישן שהועברו לפעסט – השלישי מימין רבי יוסף יעקב ניישלאס

בראשית שנות 1700. שם נטמנו עוד מרבני המקום, ביניהם המהר"ם מינץ, רבי צבי הרש העלער (חריף) ורבי יוסף דוב רעבענוורצל. לאחר שכבר לא היה שם מקום לקבור נפתח בית עלמין נוסף בשנת תרמ"ח, ובשנת תרפ"ב בית עלמין נוסף. בשנת תש"י חוסלו שני בתי העלמין הישנים עקב בניה במקום, והמהר"ם מינץ הועבר לבית העלמין החדש במקום. ואילו רבי יוסף יעקב וזוגתו מרת לאה הועברו לבית העלמין האורטודוקסי "קהל עדת יראים בודאפעסט", הנקראת על שם הרחוב, בית העלמין גראנאטוש ("Gránátos").

לשם הועברו בשורה אחת גם הרבנים – מלבד רצ"ה העלער, רי"י ניישלאס ורי"ד רעבענוורצל – רבי יהודה סעניץ, רבי מאיר ליב עסטרייך, רבי משה אבעלעס, רבי מרדכי ליב פישער (אבי רבי עקיבא פישער אב"ד טעט), רבי מאיר מהרם טרעביטש.

2. בנו של רבי יוסף יעקב, רבי חיים ניישלאס נולד באויבן ישן. גר בפרשבורג, ולפי המפקד בשנת תר"ח היה סוחר. (לפי המפקד היה אז בן 50, כנראה שזו טעות שכן לפי זה היה כמעט בגיל אביו). לאחר פטירת

רבי חיים ניישלאס

אשתו מרת געלא לבית אברהם
[בת ר' שמחה, נזכר בפנקס המוהל

בנו ר' פרץ ניישלאס, יליד תר"ה. אשתו פאני לבית הירש. גרו בגערענד (Gerend) ליד טורדא (Torda). לאחר מכן בבודאפעסט, שם נפטר ב' כסלו תרצ"א.

בתו מ' **מערלא** (Amália) ילידת 846 (תר"ו). בעלה ר' מרדכי (ב"ר אהרן דוב) געליס. גרו באייזנשטאט ולאחר מכן באונגוואר. שם נפטר.

3. בנו של רבי חיים ניישלאס, רבי **גבריאל שמואל ניישלאס** (Gábor) יליד 848 לערך (תר"ח). ב-23 דעמבר 873 (תרל"ד) נשא את מ' זיסל בת רבי עמרם גרינוואלד. גרו בפרשבורג. מילדיו:

בנו רבי **עמרם** (Imre) יליד 14 פברואר 877 (תרל"ז). אשתו הראשונה מארי פריעד, נפטרה בדיבעווע (Dombó,) 17 שנה בעת לידת בנם הראשון. אשתו השנייה היתה מרת יוטל (Juli) לבית אויש (בת רבי דוד

אויש ומינה לבית גרינוואלד מפאקש. קרובת ה'ערוגת הבושים' וכן למשפחות וועבער, קראקויער, אבערלענדער, מאיער). מילדי ר' עמרם, בניו ר' יוסף ור' משה, חתנו (בזיווגו השני) רבי דוד מאשקאוויטש אב"ד באניהאד ומישקולץ ובסוף ימיו בירושלים. ר' עמרם שימש כמלמד בפאקש, ונספה באוישוויץ בשנת תש"ד.

בתו מ' **געלא** (Katalin) אשת בן דודה רבי יוסף שמחה קאהן (בן רבי אהרן קאהן וחיה הינדל לבית ניישלאס).

בתו מ' **יוכבד יוטל** (Julia) שנישאה ג"כ לבן דוד, רבי יעקב געליס (בן רבי מרדכי געליס ומערלא לבית ניישלאס). מעניין לציין שנישואי שני בנות אלו היו בטשארנא (Csorna) מקום הולדתה של אמם מרת זיסל.

4. בנו של רבי גבריאל שמואל, רבי **יעקב ניישלאס** יליד תרמ"ה (1) 1) דצמבר 884) בפרשבורג. זוגתו הראשונה מרת לאה לבית קראקויער מפעלשאסעלי (Felsöszei), לא ידוע לי מקום ותאריך פטירתה. לאחר שנפטרה נשא בשנת תר"פ בפרשבורג את אחותה מרת רבקה לבית קראקויער.

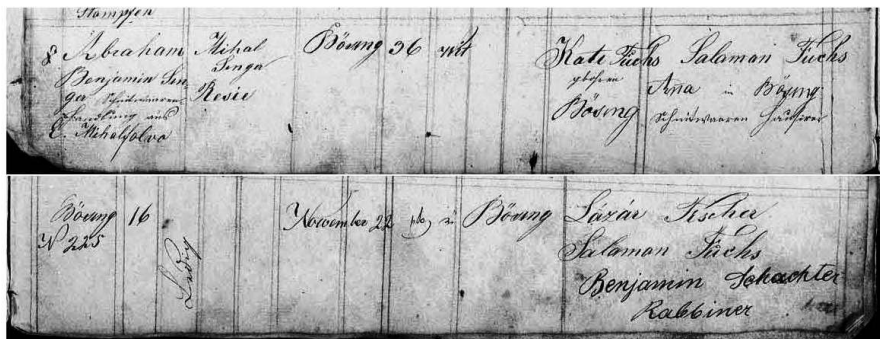
ילדיו מזוגתו הראשונה מרת לאה: 1. רבי **משה ניישלאס**. 2. רבי **חיים יוסף ניישלאס** יליד תרע"ג בגאלאנטא. בשנת תרצ"ו נשא את מרת מרים בת רבי אברהם דוד קליין ומרת עלקא לבית גרינפעלד מלאשאנץ (Losonc). 3. בתו מרת **אסתר** ילידת תרע"ה, אשת רבי מרדכי יהודה דויטש (ממשפחת רבי עמרם חסידא ראזענבוים אב"ד העדילא-מאדע). ניהל את המקוה בסומבוטהעלי (Szombathely). רבי חיים יוסף ומרת אסתר נספו באוישוויץ בשנת תש"ד.

ילדיו מזוגתו השניה מרת רבקה נולדו בסערדאהעלי משנת תרפ"א ואילך: רחל לאה, מרים, שרה, גבריאל יהודה, יהודית.

5. רבי **משה ניישלאס** הנ"ל נשא גם הוא שתי נשים אחיות, הראשונה מרת רבקה והשניה מרת יטל, בנות רבי ירמיהו דושינסקיא ומרת שרה חיה לבית פישר מפרשבורג.

לעלה 13 – רבי אברהם דוב זינגער

למאמרו של הרב ניסן ווייס על רבי אברהם דוב זינגער אב"ד מאדערן, אודות זיווגו

השני מרת גיטל חיה (שם עמ' כה) ללא תאריך הנישואין ושם אביה. כותב המאמר מצא כעת במאטריקל הנישואין של קהלת פעזינג את רישום נישואיהם ביום י"ד כסלו תרכ"ז: אבראהם בניאמין זינגער יליד מיהאלפלווא וגר בפעזינג בן 36 אלמן בן מיהאל זינגער ורעזי עם הבתולה קאטי פוקס ילידת פעזינג בת 16 בת שאלאמון פוקס ואנה מפעזינג. השושבינים: לאזאר פישער [כנראה חמיו הראשון] ושאלאמון פוקס. המסדר קידושין רבי בנימין שאכטער [אב"ד פעזינג].

נערך ע"י

הרב משה אלכסנדר זושא קינסטליכער

מאמרים, תגובות ורשימות יתקבלו ברצון

כל הזכויות שמורות

ניתן לקבל העלה במייל 3446@okmail.co.il